

Bruksela, 20 czerwca 2023 r.
(OR. en)

10867/23

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2022/0195(COD)

ENV 718
CLIMA 315
FORETS 74
AGRI 346
POLMAR 37
CODEC 1170

WYNIK PRAC

Od:	Sekretariat Generalny Rady
Do:	Delegacje
Nr poprz. dok.:	10719/23
Nr dok. Kom.:	10607/22 + ADD 1
Dotyczy:	Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych – Podejście ogólne

Delegacje otrzymują w załączniku, do celów informacyjnych, tekst podejścia ogólnego dotyczącego rozporządzenia w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych; tekst ten został zatwierdzony przez Radę (ds. Środowiska) na 3959. posiedzeniu, które odbyło się w dniu 20 czerwca 2023 r.

Zmiany w porównaniu do wniosku Komisji, wynikające z dyskusji w Radzie, zaznaczono wytluszczeniem i podkreśleniem, a skreślenia – symbolem [...].

Wniosek

ROZPORZĄDZENIE PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych

(Tekst mający znaczenie dla EOG)

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,
uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 192 ust. 1,
uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,
po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,
uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego¹,
uwzględniając opinię Komitetu Regionów,
stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,
a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Aby przywrócić różnorodną biologicznie i odporną przyrodę na całym terytorium Unii, trzeba na poziomie Unii ustanowić zasady dotyczące odbudowy ekosystemów. Odbudowa ekosystemów przyczynia się również do realizacji celów Unii w zakresie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowania się do zmiany klimatu.

¹ Dz.U. C [...] z [...], s. [...].

- (2) W ramach Europejskiego Zielonego Ładu² określono ambitny plan działania zmierzający do przekształcenia Unii w sprawiedliwe i prosperujące społeczeństwo żyjące w nowoczesnej, zasobooszczędnej i konkurencyjnej gospodarce, mający na celu ochronę, zachowanie i poprawę kapitału naturalnego Unii oraz ochronę zdrowia i dobrostanu obywateli przed zagrożeniami i negatywnymi skutkami związanymi ze środowiskiem. W ramach Europejskiego Zielonego Ładu Komisja przyjęła unijną strategię na rzecz bioróżnorodności 2030³.
- (3) Unia i jej państwa członkowskie, jako strony Konwencji o różnorodności biologicznej, zatwierdzonej decyzją Rady 93/626/EWG⁴, zobowiązane są do realizacji długoterminowej wizji strategicznej przyjętej w 2010 r. przez Konferencję Stron decyzją X/2 „Strategiczny plan na rzecz różnorodności biologicznej na lata 2011–2020”⁵, która zakłada, że do 2050 r. ludzkość będzie cenić, chronić, przywracać i z rozważą wykorzystywać różnorodność biologiczną, by zachować usługi ekosystemowe, dbać o zdrową planetę i zapewniać korzyści niezbędne wszystkim ludziom.

² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady Europejskiej, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Europejski Zielony Ład, COM(2019) 640 final z 11.12.2019.

³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Unijna strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia, COM(2020) 380 final z 20.5.2020.

⁴ Decyzja Rady 93/626/EWG z dnia 25 października 1993 r. dotycząca zawarcia Konwencji o różnorodności biologicznej (Dz.U. L 309 z 13.12.1993, s. 1).

⁵ <https://www.cbd.int/decision/cop/?id=12268>.

- (4) [...] Konwencja o różnorodności biologicznej uzgodniona na COP 15 w grudniu 2022 r.⁶, Globalne ramy różnorodności biologicznej ustanawiające ukierunkowane na działania globalne cele pilnych działań w okresie dziesięciu lat do 2030 r., aby: zapewnić, aby wszystkie obszary były objęte partycypacyjnym, zintegrowanym i sprzyjającym różnorodności biologicznej planowaniem przestrzennym lub skutecznymi procesami zarządzania dotyczącymi zmiany użytkowania gruntów i mórz; sprawić, by utrata obszarów o dużym znaczeniu dla różnorodności biologicznej, w tym ekosystemów o wysokiej integralności ekologicznej, do 2030 r. stała się bliska zeru, przy jednoczesnym poszanowaniu praw ludności rdzennej i społeczności lokalnych, jak określono w Deklaracji Organizacji Narodów Zjednoczonych o prawach ludności rdzennej (UNDRIP); zapewnić, by do 2030 r. co najmniej 30 % obszarów zdegradowanych ekosystemów lądowych, wód śródlądowych oraz morskich i przybrzeżnych było poddanych skutecznej odbudowie, aby zwiększyć różnorodność biologiczną oraz funkcje i usługi ekosystemowe, integralność ekologiczną i łączność; przywrócić, utrzymać i zwiększyć wkład przyrody na rzecz ludzi, w tym funkcji i usług ekosystemowych, takich jak regulacja powietrza, wody i klimatu, zdrowia gleby, zapylania i zmniejszenia ryzyka chorób, a także ochronę przed zagrożeniami naturalnymi i klęskami żywiołowymi, za pomocą rozwiązań opartych na zasobach przyrody lub podejść ekosystemowych z korzyścią dla wszystkich ludzi i przyrody. Globalne ramy różnorodności biologicznej umożliwią postępy na drodze do osiągnięcia zorientowanych na wyniki celów na 2050 r.
- (5) Cele zrównoważonego rozwoju ONZ⁷, w szczególności cele 14.2, 15.1, 15.2 i 15.3, odnoszą się do potrzeby zapewnienia ochrony, odbudowy i zrównoważonego wykorzystania ekosystemów lądowych i śródlądowych ekosystemów słodkowodnych oraz ich usług, w szczególności w odniesieniu do lasów, terenów podmokłych, gór i obszarów suchych.
- (6) Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w rezolucji z dnia 1 marca 2019 r.⁸ ogłosiło lata 2021–2030 Oenzetowską Dekadą Restytucji Ekosystemów, w której za cel postawiono wspieranie i intensyfikowanie starań na rzecz zapobiegania degradacji ekosystemów na całym świecie, powstrzymywania i odwracania procesu degradacji oraz podnoszenie świadomości na temat znaczenia odbudowy ekosystemów.

⁶ Globalne ramy różnorodności biologicznej Kunming–Montreal. Projekt decyzji przedłożony przez przewodniczącego CBD/COP/DEC/15/4 19 grudnia 2022 r.

⁷ Strona internetowa ONZ poświęcona zrównoważonemu rozwojowi, „[17 Goals to Transform Our World](#)” [„17 celów, które zmieniają nasz świat”].

⁸ Rezolucja 73/284 z dnia 1 marca 2019 r. – Oenzetowska Dekada restytucji ekosystemów (2021–2030).

- (7) Celem unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 jest zapewnienie, aby do 2030 r. europejska różnorodność biologiczna weszła na ścieżkę regeneracji z korzyścią dla ludzi, planety, klimatu i naszej gospodarki. Określono w niej ambitny unijny plan odbudowy zasobów przyrodniczych, zawierający szereg głównych zobowiązań, w tym zobowiązanie do przedstawienia wniosku dotyczącego prawnie wiążących celów UE w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych, co ma służyć odbudowie zdegradowanych ekosystemów, w szczególności tych dysponujących największym potencjałem w zakresie wychwytywania i składowania dwutlenku węgla, a także zapobieganiu klęskom żywiołowym i ograniczeniu ich skutków.
- (8) W rezolucji z dnia 9 czerwca 2021 r.⁹ Parlament Europejski z dużym zadowoleniem przyjął zobowiązanie dotyczące sporządzenia wniosku ustawodawczego obejmującego wiążące cele w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych, a ponadto uznał, że oprócz ogólnego celu w zakresie odbudowy wniosek powinien obejmować cele w zakresie odbudowy dotyczące poszczególnych ekosystemów, siedlisk i gatunków, obejmujące lasy, obszary trawiaste, tereny podmokłe, torfowiska, owady zapylające, rzeki o swobodnym przepływie, obszary przybrzeżne i ekosystemy morskie.
- (9) W konkluzjach z 23 października 2020 r.¹⁰ Rada dostrzegła, że zapobieganie dalszemu pogarszaniu się obecnego stanu różnorodności biologicznej i przyrody będzie miało zasadnicze znaczenie, ale nie wystarczy, aby przywrócić przyrodę do naszego życia. Rada potwierdziła, że konieczne jest zwiększenie ambicji w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych, zgodnie z propozycją zawartą w nowym unijnym planie odbudowy zasobów przyrodniczych, który obejmuje środki służące ochronie i przywróceniu różnorodności biologicznej poza obszarami chronionymi. Rada stwierdziła również, że oczekuje wniosku dotyczącego prawnie wiążących celów w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych poddanego ocenie skutków.

⁹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 9 czerwca 2021 r. w sprawie unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia (2020/2273(INI)).

¹⁰ Konkluzje Rady o różnorodności biologicznej – potrzeba podjęcia pilnych działań, 12210/20.

(10) W unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 zawarto zobowiązanie do objęcia ochroną prawną co najmniej 30 % obszarów lądowych, w tym wód śródlądowych, oraz 30 % obszarów morskich w Unii, z czego co najmniej jedna trzecia, w tym wszystkie pozostałe lasy pierwotne i starodrzewy, powinna być objęta ścisłą ochroną. W kryteriach i wytycznych w zakresie wyznaczania dodatkowych obszarów chronionych przez państwa członkowskie¹¹ („kryteria i wytyczne”), opracowanych przez Komisję we współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami, podkreślono, że jeśli odbudowane obszary spełniają lub oczekuje się, że będą spełniać – gdy odbudowa przyniesie pełny efekt – kryteria dotyczące obszarów chronionych, to te odbudowane obszary powinny również przyczynić się do osiągnięcia celów Unii w zakresie obszarów chronionych. W kryteriach i wytycznych podkreślono również, że obszary chronione mogą w istotny sposób przyczynić się do osiągnięcia celów w zakresie odbudowy określonych w unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 dzięki utworzeniu warunków umożliwiających skuteczną realizację działań w zakresie odbudowy. Dotyczy to w szczególności obszarów, które mogą się odbudować w sposób naturalny dzięki powstrzymaniu lub ograniczeniu niektórych presji związanych z działalnością człowieka. Objęcie takich obszarów, w tym środowiska morskiego, ścisłą ochroną w niektórych przypadkach wystarczy, by doprowadzić do odbudowy znajdujących się na nich wartości przyrodniczych. Ponadto w kryteriach i wytycznych podkreślono, że od wszystkich państw członkowskich oczekuje się, iż przyczynią się do osiągnięcia celów Unii w zakresie obszarów chronionych, określonych w unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, proporcjonalnie do wartości przyrodniczych tych obszarów oraz ich potencjału w zakresie odbudowy zasobów przyrodniczych.

¹¹ Dokument roboczy służb Komisji, Kryteria i wytyczne w zakresie wyznaczania obszarów chronionych (SWD(2022) 23 final).

- (11) W unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 określono cel polegający na zapewnieniu, aby do 2030 r. nie doszło do pogorszenia tendencji w zakresie ochrony lub stanu siedlisk i gatunków chronionych oraz aby co najmniej 30 % gatunków i siedlisk, których stan ochrony nie jest obecnie właściwy, osiągnęło taki stan lub wykazywało zdecydowaną, pozytywną tendencję w tym kierunku. W opracowanych przez Komisję we współpracy z państwami członkowskimi i zainteresowanymi stronami wytycznych¹², które mają pomóc w osiągnięciu tych celów, podkreślono, że w przypadku większości wspomnianych siedlisk i gatunków prawdopodobnie konieczne będą działania w zakresie utrzymania i odbudowy, polegające albo na zatrzymaniu obecnych negatywnych tendencji do 2030 r., utrzymaniu obecnych stabilnych bądź poprawiających się tendencji, albo na zapobieganiu pogarszaniu się stanu siedlisk i spadkowi liczebności gatunków o właściwym stanie ochrony. W wytycznych tych podkreślono ponadto, że działania w zakresie odbudowy należy przede wszystkim planować, wdrażać i koordynować na poziomie krajowym lub regionalnym, a przy wyborze i ustalaniu priorytetów w odniesieniu do gatunków i siedlisk, których stan należy poprawić do 2030 r., trzeba dążyć do synergii z innymi celami unijnymi i międzynarodowymi, w szczególności z celami polityki ochrony środowiska i polityki klimatycznej.
- (12) W sprawozdaniu Komisji z 2020 r. na temat stanu przyrody¹³ zauważono, że Unia nie zdołała jeszcze powstrzymać pogarszania się stanu chronionych typów siedlisk i gatunków, których ochrona jest dla Unii ważna. Pogorszenie to jest spowodowane głównie odejściem od rolnictwa ekstensywnego, intensyfikacją praktyk zarządzania uprawami, zmianą reżimów hydrologicznych, urbanizacją i zanieczyszczeniem środowiska, a także niezrównoważoną działalnością leśną i eksploatacją gatunków. Ponadto poważne i rosnące zagrożenie dla rodzimej unijnej fauny i flory stanowią inwazyjne gatunki obce i zmiana klimatu.
- (13) Należy wyznaczyć cel nadrzędny zakładający, aby odbudowa ekosystemów sprzyjała przemianom gospodarczym i społecznym, tworzeniu wysokiej jakości miejsc pracy i zrównoważonemu wzrostowi. Różnorodne biologicznie ekosystemy, takie jak tereny podmokłe, wody słodkie i lasy, a także ekosystemy rolnicze, słabo porośnięte roślinnością, morskie, przybrzeżne i miejskie, jeśli są w dobrym stanie, dostarczają szeregu podstawowych usług ekosystemowych, a korzyści z przywrócenia zdegradowanych ekosystemów do dobrego stanu na wszystkich obszarach lądowych i morskich znacznie przewyższają koszty ich odbudowy. Usługi te przynoszą szeroki zakres korzyści społeczno-gospodarczych, w zależności od uwarunkowań gospodarczych, społecznych, kulturowych, regionalnych i lokalnych.

¹² Dostępne pod adresem: [Circabc \(europa.eu\)](https://circabc.europa.eu) [Odniesienie do uzupełnienia].

¹³ Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego, Stan przyrody w Unii Europejskiej. Sprawozdanie na temat stanu gatunków i typów siedlisk chronionych na podstawie dyrektywy siedliskowej i dyrektywy ptasiej oraz tendencji w tym zakresie w latach 2013–2018, COM(2020) 635 final.

- (14) Podczas 52. sesji w marcu 2021 r. Komisja Statystyczna Organizacji Narodów Zjednoczonych przyjęła system rachunków ekonomicznych środowiska – rachunkowość ekosystemową („SEEA EA”)¹⁴. SEEA EA to zintegrowane i kompleksowe ramy statystyczne umożliwiające porządkowanie danych dotyczących siedlisk i krajobrazów, przeprowadzanie pomiaru zasięgu i stanu ekosystemów oraz usług ekosystemowych, a także śledzenie zmian aktywów ekosystemów oraz powiązanie tych informacji z działalnością gospodarczą i innymi formami działalności człowieka.
- (15) Zapewnienie różnorodności biologicznej ekosystemów i przeciwdziałanie zmianie klimatu są ze sobą nierozdzielnie związane. Przyroda i rozwiązania oparte na przyrodzie, w tym naturalne zasoby węgla i pochłaniacze dwutlenku węgla, mają fundamentalne znaczenie w kontekście walki z kryzysem klimatycznym. Jednocześnie kryzys klimatyczny już teraz jest czynnikiem powodującym zmiany w ekosystemach lądowych i morskich, a Unia musi przygotować się na to, że jego skutki będą coraz bardziej intensywne, coraz częstsze i coraz bardziej rozległe. W raporcie specjalnym Międzyrządowego Zespołu ds. Zmian Klimatu („IPCC”)¹⁵ na temat wpływu globalnego ocieplenia o 1,5 °C wskazano, że niektóre skutki mogą być długotrwałe lub nieodwracalne. W szóstym sprawozdaniu oceniającym IPCC¹⁶ stwierdzono, że odbudowa ekosystemów będzie miała zasadnicze znaczenie w przeciwdziałaniu zmianie klimatu oraz w zmniejszeniu zagrożeń dla bezpieczeństwa żywnościowego. Międzyrządowa Platforma Naukowo-Polityczna w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów (IPBES) w sprawozdaniu z 2019 r. na temat globalnej oceny różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych¹⁷ uznała zmianę klimatu za kluczowy czynnik zmian w przyrodzie i szacuje, że w nadchodzących dziesięcioleciach jej skutki będą się nasilać, w niektórych przypadkach przewyższając wpływ innych czynników powodujących zmiany w ekosystemie, takich jak zmiana użytkowania gruntów i mórz.

¹⁴ https://seea.un.org/sites/seea.un.org/files/documents/EA/seea_ea_white_cover_final.pdf.

¹⁵ Międzyrządowy Zespół ds. Zmian Klimatu (IPCC): „Special Report on the impacts of global warming of 1.5°C and related global greenhouse gas emission pathways, in the context of strengthening the global response to the threat of climate change, sustainable development, and efforts to eradicate poverty” [„Raport specjalny na temat wpływu globalnego ocieplenia o 1,5 °C i związanych z nim globalnych scenariuszy emisji gazów cieplarnianych w kontekście wzmocnienia globalnej reakcji na zagrożenie zmianą klimatu, zrównoważonego rozwoju i działań na rzecz likwidacji ubóstwa”] [Masson-Delmotte, V., P. Zhai, H.-O. Pörtner, D. Roberts, J. Skea, P.R. Shukla, A. Pirani, W. Moufouma-Okia, C. Péan, R. Pidcock, S. Connors, J.B.R. Matthews, Y. Chen, X. Zhou, M.I. Gomis, E. Lonnoy, T. Maycock, M. Tignor i T. Waterfield (red.)]. <https://www.ipcc.ch/sr15/>

¹⁶ [Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability | Climate Change 2022: Impacts, Adaptation and Vulnerability \[Zmiana klimatu 2022: konsekwencje, dostosowanie i podatność na zagrożenia\].\(ipcc.ch\)](#).

¹⁷ Platforma IPBES (2019). Sprawozdanie z globalnej oceny różnorodności biologicznej i usług ekosystemowych wydane przez Międzyrządową Platformę Naukowo-Polityczną w sprawie Różnorodności Biologicznej i Funkcjonowania Ekosystemów. E. S. Brondizio, J. Settele, S. Díaz i H. T. Ngo (redaktorzy). Sekretariat IPBES, Bonn, Niemcy. 1148 stron. <https://doi.org/10.5281/zenodo.3831673>.

- (16) W rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119¹⁸ określono wiążący cel polegający na osiągnięciu neutralności klimatycznej w Unii do 2050 r., a następnie dążeniu do ujemnego bilansu emisji, jak również priorytetowym traktowaniu szybkich i przewidywalnych sposobów redukcji emisji oraz jednoczesnym zwiększaniu pochłaniania przez naturalne pochłaniacze. Odbudowa ekosystemów może w znacznym stopniu przyczynić się do utrzymania naturalnych pochłaniaczy, zarządzania nimi i ich wzmacniania, a także do zwiększenia różnorodności biologicznej przy jednoczesnym przeciwdziałaniu zmianie klimatu. W rozporządzeniu (UE) 2021/1119 nałożono również na odpowiednie instytucje Unii i państw członkowskich wymóg zapewniania ciągłych postępów w zwiększaniu zdolności przystosowawczych, wzmacnianiu odporności i zmniejszaniu podatności na skutki zmiany klimatu. Wymaga ono również od państw członkowskich włączenia kwestii przystosowania się do wszystkich obszarów polityki oraz promowania rozwiązań opartych na przyrodzie¹⁹ i przystosowania się opartego na ekosystemach.
- (17) W komunikacie Komisji w sprawie przystosowania się do zmiany klimatu od 2021 r.²⁰ podkreślono potrzebę propagowania rozwiązań opartych na przyrodzie i uznano, że przystosowanie się do zmiany klimatu w sposób racjonalny pod względem kosztów jest możliwe dzięki ochronie i odtwarzaniu terenów podmokłych i torfowisk oraz ekosystemów przybrzeżnych i morskich, rozwijaniu zielonych przestrzeni miejskich oraz budowie zielonych dachów i ścian, a także propagowaniu i prowadzeniu zrównoważonego gospodarowania lasami i gruntami rolnymi. Większa liczba różnorodnych biologicznie ekosystemów oznacza większą odporność na zmianę klimatu oraz zapewnia skuteczniejsze formy zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi i zapobiegania takim klęskom.

¹⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1119 z dnia 30 czerwca 2021 r. w sprawie ustanowienia ram na potrzeby osiągnięcia neutralności klimatycznej i zmiany rozporządzeń (WE) nr 401/2009 i (UE) 2018/1999 (Europejskie prawo o klimacie) (Dz.U. 243 z 9.7.2021, s. 1).

¹⁹ Rozwiązania oparte na przyrodzie to rozwiązania, które powstały z inspiracji przyrodą lub są realizowane przy jej pomocy, a ponadto są opłacalne i zapewniają jednocześnie korzyści środowiskowe, społeczne i gospodarcze oraz pomagają w zwiększaniu odporności. Takie rozwiązania za pomocą systemowych, dostosowanych do lokalnych warunków i efektywnie wykorzystujących zasoby działań wprowadzają do miast oraz krajobrazu lądowego i morskiego coraz bardziej zróżnicowane, naturalne i wykorzystujące przyrodę elementy i procesy. W związku z tym rozwiązania oparte na przyrodzie muszą wpływać korzystnie na bioróżnorodność i wspierają świadczenie szeregu usług ekosystemowych.

²⁰ Komunikat Komisji Europejskiej do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Budując Europę odporną na zmianę klimatu – nowa Strategia w zakresie przystosowania do zmiany klimatu (COM/2021/82 final).

- (18) Unijna polityka klimatyczna jest obecnie poddawana przeglądowi w celu dostosowania jej do zaproponowanej w rozporządzeniu (UE) 2021/1119 ścieżki redukcji emisji netto o co najmniej 55 % do 2030 r. w porównaniu z 1990 r. W szczególności wnioski dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenia (UE) 2018/841 i (UE) 2018/1999²¹ ma na celu zwiększenie wkładu sektora gruntów w ogólne ambitne cele klimatyczne na 2030 r. i dostosowuje cele w zakresie rozliczania emisji i ich pochłaniania w sektorze użytkowania gruntów, zmiany użytkowania gruntów i leśnictwa („LULUCF”) do powiązanych inicjatyw politycznych dotyczących różnorodności biologicznej. We wniosku tym położono nacisk na potrzebę ochrony i zwiększenia pochłaniania dwutlenku węgla w oparciu o zasoby przyrody, zwiększenia odporności ekosystemów na zmianę klimatu, odbudowy zdegradowanych terenów i ekosystemów oraz ponownego nawadniania torfowisk. Ma on również na celu poprawę monitorowania i sprawozdawczości w zakresie emisji i pochłaniania gazów cieplarnianych w odniesieniu do terenów podlegających ochronie i odbudowie. W tym kontekście ważne jest, aby ekosystemy na gruntach wszystkich kategorii, w tym lasy, obszary trawiaste, grunty uprawne i tereny podmokłe, były w dobrym stanie, aby mogły skutecznie wychwytywać i składować dwutlenek węgla.
- (19) Zmiany geopolityczne jeszcze bardziej uwypukliły potrzebę ochrony odporności systemów żywnościowych²². Dowody wskazują, że odbudowa ekosystemów rolniczych ma pozytywny wpływ na wydajność produkcji żywności w perspektywie długoterminowej, a odbudowa zasobów przyrody stanowi polisę ubezpieczeniową długoterminowej stabilności i odporności UE.
- (20) W sprawozdaniu końcowym z Konferencji w sprawie przyszłości Europy obywatele wzywają Unię do ochrony i odbudowy różnorodności biologicznej, krajobrazu i oceanów, wyeliminowania zanieczyszczenia oraz do wspierania wiedzy, świadomości, edukacji i dialogu na temat środowiska, zmiany klimatu, wykorzystania energii i zrównoważonego rozwoju²³.

²¹ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającego rozporządzenie (UE) 2018/841 w odniesieniu do zakresu stosowania, uproszczenia przepisów dotyczących zgodności, określenia celów państw członkowskich na 2030 r. i zobowiązania do zbiorowego osiągnięcia neutralności klimatycznej do 2035 r. w sektorze użytkowania gruntów, leśnictwa i rolnictwa oraz rozporządzenie (UE) 2018/1999 w odniesieniu do poprawy monitorowania, sprawozdawczości, śledzenia postępów i przeglądu (COM(2021) 554 final).

²² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego i zwiększenie odporności systemów żywnościowych, COM(2022) 133 final.

²³ *Konferencja w sprawie przyszłości Europy, sprawozdanie z ostatecznych wyników*, maj 2022 r., propozycja 2 (1, 4, 5), s. 44 i propozycja 6 (6), s. 48.

- (21) Odbudowa ekosystemów w połączeniu z wysiłkami na rzecz ograniczenia handlu dziką fauną i florą i ich konsumpcji pomoże również zapobiec ewentualnym przyszłym chorobom zakaźnym o potencjale zoonotycznym i zbudować odporność na te choroby, a tym samym zmniejszy ryzyko wystąpienia ognisk i pandemii, a także przyczyni się do wspierania unijnych i globalnych wysiłków na rzecz stosowania podejścia „Jedno zdrowie”, w którym uznaje się, że zdrowie ludzi, zwierząt i zdrowa odporna przyroda są ze sobą nieodłącznie związane.
- (22) Gleby stanowią integralną część ekosystemów lądowych. W komunikacie Komisji z 2021 r. pt. „Strategia UE na rzecz ochrony gleb 2030”²⁴ podkreślono potrzebę odtworzenia zdegradowanych gleb i zwiększenia ich bioróżnorodności. **Globalny mechanizm i sekretariat Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia (UNCCD) ustanowiły program ustalania celów w zakresie neutralności degradacji gruntów, aby pomóc państwom w osiągnięciu neutralności degradacji gruntów do 2030 r.**
- (23) Dyrektywa Rady 92/43/EWG²⁵ i dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE²⁶ mają na celu zapewnienie długoterminowej ochrony, zachowania i przetrwania najbardziej wartościowych i zagrożonych europejskich gatunków i siedlisk, a także ekosystemów, których są częścią. Sieć Natura 2000, która powstała w 1992 r. i jest największą na świecie skoordynowaną siecią obszarów chronionych, jest głównym instrumentem realizacji celów tych dwóch dyrektyw. **Niniejsze rozporządzenie, podobnie jak te dwie dyrektywy, powinno mieć zastosowanie do europejskiego terytorium państw członkowskich podlegającego postanowieniom Traktatów, a tym samym powinno być dostosowane do przepisów dyrektywy 2008/56/WE.**

²⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetem Regionów: Unijna strategia w dziedzinie gleby na 2030 r. – Czerpanie korzyści ze zdrowych gleb dla ludzi, żywności, przyrody i klimatu (COM(2021) 699 final).

²⁵ Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7).

²⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa (Dz.U. L 20 z 26.1.2010, s. 7).

- (24) Istnieją już ramy i wytyczne²⁷ pozwalające ocenić, czy stan typów siedlisk chronionych na mocy dyrektywy 92/43/EWG jest dobry, oraz określić wystarczającą jakość i wielkość siedlisk gatunków objętych zakresem tej dyrektywy. Na podstawie tych ram i wytycznych można określić cele w zakresie odbudowy dla tych typów siedlisk i siedlisk gatunków. Taka odbudowa nie wystarczy jednak do odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej i odtworzenia wszystkich ekosystemów. Dlatego też należy ustanowić dodatkowe obowiązki w oparciu o konkretne wskaźniki w celu zwiększenia różnorodności biologicznej w skali szerszych ekosystemów.
- (25) Opierając się na dyrektywach 92/43/EWG i 2009/147/WE, a także aby wspierać realizację celów określonych w tych dyrektywach, państwa członkowskie powinny wprowadzić środki odbudowy w celu zapewnienia odbudowy chronionych siedlisk i gatunków, w tym dzikiego ptactwa, na całym obszarze Unii, również na obszarach nienależących do sieci Natura 2000.
- (26) Dyrektywa 92/43/EWG ma na celu zachowanie i odtworzenie właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków dzikiej fauny i flory będących przedmiotem zainteresowania Unii. Nie określono w niej jednak terminu osiągnięcia tego celu. Podobnie w dyrektywie 2009/147/WE nie określono terminu odbudowy populacji ptaków w Unii.
- (27) Należy zatem ustalić terminy wprowadzenia środków odbudowy na obszarach Natura 2000 i poza nimi, tak aby stopniowo poprawiać stan chronionych typów siedlisk w całej Unii, a także przywracać je aż do osiągnięcia właściwego obszaru odniesienia niezbędnego do uzyskania właściwego stanu ochrony tych typów siedlisk w Unii. Aby zapewnić państwom członkowskim elastyczność niezbędną przy podejmowaniu szeroko zakrojonych działań w zakresie odbudowy, należy pogrupować typy siedlisk według ekosystemów, do których przynależą, a także wyznaczyć dla poszczególnych grup typów siedlisk określone czasowo i ilościowo cele dotyczące konkretnych obszarów. Pozwoli to państwom członkowskim wskazać siedliska, które należy odbudować w obrębie danej grupy w pierwszej kolejności.

²⁷ Dyrekcja Generalna ds. Środowiska, 2017, „Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Explanatory Notes and Guidelines for the period 2013–2018” [„Sprawozdawczość na mocy art. 17 dyrektywy siedliskowej: uwagi i wskazówki wyjaśniające na lata 2013–2018”] oraz Dyrekcja Generalna ds. Środowiska, 2013, „Podręcznik interpretacji siedlisk naturalnych w Unii Europejskiej – UE 28”.

- (28) Podobne wymogi należy wprowadzić w odniesieniu do siedlisk gatunków objętych zakresem dyrektywy 92/43/EWG oraz siedlisk dzikiego ptactwa objętych zakresem dyrektywy 2009/147/WE, zwracając przy tym szczególną uwagę na konieczność zapewnienia łączności między tymi dwoma rodzajami siedlisk niezbędną do rozwoju populacji gatunków.
- (29) Konieczne jest, aby środki odbudowy typów siedlisk były odpowiednie i umożliwiały jak najszybsze osiągnięcie dobrego stanu i właściwych obszarów odniesienia z myślą o doprowadzeniu tych typów siedlisk do właściwego stanu ochrony. Ważne jest, aby środki odbudowy umożliwiały osiągnięcie określonych czasowo i ilościowo celów dotyczących konkretnych obszarów. Również środki odbudowy siedlisk gatunków muszą być odpowiednie i umożliwić jak najszybsze osiągnięcie wystarczającej jakości i wielkości tych siedlisk, tak aby uzyskać właściwy stan ochrony gatunków.

(29a) Środki odbudowy na mocy niniejszego rozporządzenia służące odtworzeniu lub utrzymaniu niektórych typów siedlisk wymienionych w załączniku I, takich jak obszary trawiaste, wrzosowiska lub tereny podmokłe, mogą w niektórych przypadkach wymagać usunięcia lasu w celu przywrócenia zarządzania opartego na ochronie, co może obejmować działania takie jak koszenie lub wypas. Odbudowa przyrody i powstrzymanie wylesiania to zarówno ważne, jak i wzajemnie wzmacniające się cele środowiskowe. Komisja opracuje wytyczne, o których mowa w motywie 36 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr [XXXX/2023] w sprawie udostępniania na rynku unijnym i wywozu z Unii niektórych towarów i produktów związanych z wylesianiem i degradacją lasów oraz uchylenia rozporządzenia (UE) nr 995/2010, w celu wyjaśnienia interpretacji definicji „użytkowania rolniczego” zawartej w art. 2 tego rozporządzenia, w szczególności w odniesieniu do przekształcania lasów w grunty o przeznaczeniu innym niż rolnicze.

- (30) Należy zapewnić, aby środki odbudowy wprowadzone na mocy niniejszego rozporządzenia przełożyły się na konkretną i wymierną poprawę stanu ekosystemów, zarówno na poziomie poszczególnych obszarów objętych odbudową, jak i na poziomie krajowym i unijnym.

- (31) Aby zagwarantować skuteczność środków odbudowy i możliwość zmierzenia ich rezultatów w czasie, istotne jest, aby obszary, gdzie zastosowano te środki odbudowy celem poprawy stanu siedlisk objętych zakresem załącznika I do dyrektywy 92/43/EWG oraz przywrócenia tych siedlisk i poprawy ich łączności, wykazywały stałą poprawę aż do osiągnięcia dobrego stanu.
- (32) Niezbędne jest także, by obszary, gdzie zastosowano środki odbudowy celem poprawy jakości i wielkości siedlisk gatunków objętych zakresem dyrektywy 92/43/EWG, a także siedlisk dzikiego ptactwa objętych zakresem dyrektywy 2009/147/WE, wykazywały stałą poprawę, co doprowadzi do osiągnięcia wystarczającej wielkości i jakości siedlisk tych gatunków.
- (33) Należy zapewnić stopniowe poszerzanie obszarów zajmowanych przez typy siedlisk wchodzące w zakres dyrektywy 92/43/EWG, które są w dobrym stanie, na terytorium państw członkowskich i całej Unii, do czasu aż w odniesieniu do każdego typu siedliska zostanie osiągnięty właściwy obszar odniesienia, a co najmniej 90 % tego obszaru na poziomie państwa członkowskiego będzie w dobrym stanie, co umożliwi uzyskanie w przypadku tych typów siedlisk właściwego stanu ochrony.
- (34) Istotne jest, aby zapewnić stopniowy wzrost jakości i wielkości siedlisk gatunków objętych zakresem dyrektywy 92/43/EWG, a także siedlisk dzikiego ptactwa objętych zakresem dyrektywy 2009/147/WE, na terytorium państw członkowskich, a docelowo całej Unii, aż do osiągnięcia stanu wystarczającego do zagwarantowania długoterminowego przetrwania tych gatunków.

(35) Ważne jest, aby [...] obszary zajmowane przez typy siedlisk wchodzących w zakres stosowania niniejszego rozporządzenia, gdzie zastosowano środki odbudowy, wykazywały ciągłą poprawę aż do osiągnięcia dobrego stanu, a następnie, by ich stan nie ulegał znacznemu pogorszeniu, tak aby nie zagrażać długoterminowemu utrzymaniu lub osiągnięciu dobrego stanu. Ważne jest również, aby państwa członkowskie starały się dokładać wysiłków w celu zapobiegania znacznemu pogarszaniu się stanu obszarów zajmowanych przez takie typy siedlisk, które albo są już w dobrym stanie albo nie są w dobrym stanie i nadal nie podlegają środkom odbudowy. Środki takie są istotne, by uniknąć wzrostu [...] potrzeb w zakresie odbudowy w przyszłości, i powinny skupiać się na obszarach typów siedlisk – określonych przez państwa członkowskie w ich krajowych planach odbudowy – których odbudowa jest konieczna do osiągnięcia celów w zakresie odbudowy. Należy rozważyć możliwość działania siły wyższej, takiej jak katastrofy naturalne, która może spowodować pogorszenie stanu obszarów zajmowanych przez te typy siedlisk, a także nieuniknione przekształcenia siedlisk spowodowane bezpośrednio przez zmianę klimatu. Poza obszarami Natura 2000 należy również rozważyć konsekwencje planów lub przedsięwzięć realizowanych w nadrzędnym interesie publicznym, w przypadku których nie są dostępne żadne mniej szkodliwe rozwiązania alternatywne.[...]. W przypadku obszarów podlegających odbudowie należy to ustalić indywidualnie dla każdego przypadku[...]. Dla obszarów Natura 2000 plany i przedsięwzięcia zatwierdza się zgodnie z art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43/EWG. W przypadku gdy obszar zostaje przekształcony z jednego typu siedliska na inny typ objęty zakresem niniejszego rozporządzenia jako pożądany rezultat środka odbudowy, nie należy uznawać, że stan obszaru ulega pogorszeniu.

(35a) Do celów odstępstw od obowiązków stałej poprawy i przeciwdziałania pogarszaniu się stanu obszarów poza obszarami Natura 2000, o których mowa w niniejszym rozporządzeniu, państwa członkowskie powinny zakładać, że instalacje do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, ich podłączenie do sieci, sama związana z nimi sieć i magazyny stanowią nadrzędny interes publiczny. Państwa członkowskie mogą podjąć decyzję o ograniczeniu tego założenia w należycie uzasadnionych i szczególnych okolicznościach, takich jak powody związane z obroną narodową. Ponadto państwa członkowskie mogą zwolnić te przedsięwzięcia z obowiązku wykazania, że do celów stosowania tych odstępstw nie są dostępne mniej szkodliwe rozwiązania alternatywne, pod warunkiem że przedsięwzięcia te zostały poddane strategicznej ocenie wpływu na środowisko lub ocenie oddziaływania na środowisko. Uznanie takich instalacji za leżące w nadrzędnym interesie publicznym oraz, w stosownych przypadkach, ograniczenie wymogu oceny mniej szkodliwych rozwiązań alternatywnych umożliwiłoby takim przedsięwzięciom korzystanie z uproszczonej oceny w odniesieniu do odstępstw od oceny nadrzędnego interesu publicznego na mocy niniejszego rozporządzenia.

(35b) Działania, których jedynym celem jest obronność lub bezpieczeństwo narodowe, powinny być traktowane priorytetowo. W związku z tym państwa członkowskie mogą przy wprowadzaniu środków na rzecz odbudowy zwolnić obszary wykorzystywane wyłącznie do celów obrony narodowej, jeżeli środki te uznaje się za niezgodne z dalszym wykorzystywaniem danych obszarów do celów wojskowych. Ponadto do celów stosowania przepisów dotyczących odstępstw od obowiązków stałej poprawy i przeciwdziałania pogarszaniu się stanu obszarów poza obszarami Natura 2000, o których mowa w niniejszym rozporządzeniu, należy zezwolić państwom członkowskim na założenie, że plany i przedsięwzięcia dotyczące takich działań stanowią nadrzędny interes publiczny. Państwa członkowskie mogą również zwolnić te przedsięwzięcia z obowiązku wykazania, że nie są dostępne mniej szkodliwe rozwiązania alternatywne, ale powinny wprowadzić, w zakresie, w jakim jest to uzasadnione i wykonalne, środki mające na celu złagodzenie wpływu na typy siedlisk, w przypadku gdy stosują one to zwolnienie.

(36) W unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 podkreślono potrzebę podjęcia bardziej zdecydowanego działania na rzecz odbudowy zdegradowanych ekosystemów morskich, w tym ekosystemów bogatych w węgiel oraz ważnych tarlisk ryb i obszarów dojrzewania narybku. W strategii ogłoszono również, że Komisja proponuje nowy plan działania w celu ochrony zasobów rybnych i ochrony ekosystemów morskich.

(37) Typy siedlisk morskich wymienione w załączniku I do dyrektywy 92/43/EWG mają szeroką definicję i obejmują wiele podtypów różnicowanych pod względem ekologicznym i potencjału odbudowy, co utrudnia państwom członkowskim ustanowienie odpowiednich środków odbudowy na poziomie tych typów siedlisk. Należy zatem doprecyzować typy siedlisk morskich przez zastosowanie odpowiednich poziomów klasyfikacji siedlisk morskich w ramach europejskiego systemu informacji o przyrodzie (EUNIS). Państwa członkowskie powinny ustanowić właściwe obszary odniesienia pozwalające osiągnąć właściwy stan ochrony każdego z tych typów siedlisk, o ile te obszary odniesienia nie zostały wcześniej uwzględnione w innych przepisach Unii. **Grupa typów siedlisk morskich osadów miękkich, odpowiadająca niektórym szeroko pojętym typom siedlisk głębinowych określonym w dyrektywie 2008/56/WE, jest obszernie reprezentowana w wodach morskich kilku państw członkowskich. W związku z tym państwom członkowskim należy zezwolić na ograniczenie wprowadzanych stopniowo środków odbudowy do mniejszej części powierzchni tych typów siedlisk, które nie są w dobrym stanie, pod warunkiem że nie uniemożliwia to osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska, określonego zgodnie z art. 9 ust. 1 dyrektywy 2008/56/WE, z uwzględnieniem w szczególności wartości progowych dla wskaźników 1 i 6, określonych zgodnie z art. 9 ust. 3 tej dyrektywy, w odniesieniu do zakresu utraty tych typów siedlisk, niekorzystnego wpływu na stan tych typów siedlisk oraz maksymalnego dopuszczalnego zakresu tych niekorzystnych skutków.**

- (38) W przypadku gdy ochrona siedlisk przybrzeżnych i morskich wymaga regulacji działalności połowowej lub w zakresie akwakultury, zastosowanie ma wspólna polityka rybołówstwa. W rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013²⁸ ustanowiono w szczególności, że wspólna polityka rybołówstwa wdraża podejście ekosystemowe do zarządzania rybołówstwem, aby zapewnić minimalizowanie negatywnych skutków działalności połowowej dla ekosystemu morskiego. W rozporządzeniu przewidziano także dążenie polityczne, aby akwakultura i działalność połowowa nie powodowały degradacji środowiska morskiego.
- (39) Aby osiągnąć cel, jakim jest ciągła, długoterminowa i trwała odbudowa różnorodnej biologicznie i odpornej przyrody, państwa członkowskie powinny w pełni wykorzystać możliwości, jakie daje wspólna polityka rybołówstwa. W zakresie wyłącznej kompetencji Unii w odniesieniu do zachowania żywych zasobów morza, państwa członkowskie mogą wprowadzić niedyskryminacyjne środki na rzecz ochrony stad ryb i zarządzania nimi oraz utrzymania lub poprawy stanu ochrony ekosystemów morskich w strefie 12 mil morskich od linii podstawowej. Co więcej, państwa członkowskie, które mają bezpośredni interes w zarządzaniu, mogą skorzystać z możliwości przedstawienia wspólnych rekomendacji dotyczących środków ochronnych niezbędnych do wypełniania zobowiązań wynikających z prawa Unii w dziedzinie ochrony środowiska. Środki takie zostaną przyjęte i ocenione zgodnie z zasadami i procedurami przewidzianymi we wspólnej polityce rybołówstwa.
- (40) W dyrektywie 2008/56/WE nałożono na państwa członkowskie wymóg współpracy dwustronnej oraz w ramach mechanizmów współpracy regionalnej lub na szczeblu podregionu, w tym poprzez regionalne konwencje morskie²⁹, a także – w odniesieniu do środków w zakresie rybołówstwa – w kontekście grup regionalnych ustanowionych w ramach wspólnej polityki rybołówstwa.

²⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013 z dnia 11 grudnia 2013 r. w sprawie wspólnej polityki rybołówstwa, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1954/2003 i (WE) nr 1224/2009 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 2371/2002 i (WE) nr 639/2004 oraz decyzję Rady 2004/585/WE (Dz.U. L 354 z 28.12.2013, s. 22).

²⁹ Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru północno-wschodniego Atlantyku z 1992 r. – konwencja OSPAR (OSPAR), Konwencja o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego z 1992 r. – konwencja helsińska (HELCOM), Konwencja o ochronie środowiska morskiego i regionu przybrzeżnego Morza Śródziemnego z 1995 r. – konwencja barcelońska (UNEP-MAP) oraz Konwencja w sprawie ochrony Morza Czarnego przez zanieczyszczeniem z 1992 r. – konwencja bukareszteńska.

- (41) Siedliska wybranych gatunków morskich, takich jak rekiny i płaszczyki, które – przykładowo – są objęte zakresem Konwencji o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt lub znajdują się w wykazach gatunków zagrożonych dołączonych do europejskich regionalnych konwencji morskich, ale nie podlegają dyrektywie 92/43/EWG, należy objąć środkami odbudowy, gdyż pełnią ważną funkcję w ekosystemie.
- (42) Aby wspierać odbudowę siedlisk lądowych, słodkowodnych, przybrzeżnych i morskich oraz przeciwdziałanie pogarszaniu się ich stanu, państwa członkowskie mogą nadać dodatkowym obszarom status „obszarów chronionych” lub „obszarów ściśle chronionych”, wprowadzić inne skuteczne obszarowe środki ochrony, a także wspierać środki prywatnej ochrony gruntów.
- (43) Ekosystemy miejskie stanowią około 22 % powierzchni lądowej Unii i są obszarem, na którym mieszka większość obywateli Unii. Miejskie tereny zielone obejmują między innymi lasy, parki i ogrody miejskie, miejskie gospodarstwa rolne, ulice obsadzone drzewami, miejskie łąki i żywopłoty miejskie. Podobnie jak inne ekosystemy objęte niniejszym rozporządzeniem, ekosystemy miejskie [...] stanowią ważne siedliska dla różnorodności biologicznej, w szczególności roślin, ptaków i owadów, w tym owadów zapylających. Zapewniają także wiele innych kluczowych usług ekosystemowych, w tym zmniejszanie i kontrolowanie ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi (takimi jak powodzie, efekt wyspy ciepła), chłodzenie, rekreację, filtrowanie wody i powietrza, a także łagodzenie zmiany klimatu i przystosowanie się do niej. Zwiększenie zielonych przestrzeni miejskich jest jednym z istotnych parametrów zwiększających zdolność ekosystemów miejskich do świadczenia tych ważnych usług. Zwiększenie okrywy zielonej na danym obszarze miejskim spowalnia spływ wody (zmniejszając ryzyko zanieczyszczenia rzek wynikające z przelewów wód burzowych) i pomaga utrzymać niższe temperatury w okresie letnim, budując odporność na zmianę klimatu, a także zapewnia dodatkową przestrzeń dla rozwoju przyrody. Zwiększenie poziomu zielonych przestrzeni miejskich w wielu przypadkach przyczyni się do poprawy stanu ekosystemu miejskiego. Z kolei zdrowe ekosystemy miejskie mają zasadnicze znaczenie dla wspierania zdrowia innych kluczowych ekosystemów europejskich – łącząc obszary naturalne w okolicznych terenach wiejskich, poprawiając zdrowie rzek z dala od miasta, zapewniając schronienie i tereny lęgowe gatunkom ptaków i owadów zapylających powiązanych z siedliskami rolnymi i leśnymi, a także zapewniając ważne siedliska dla np. ptaków migrujących.

- (44) Należy zdecydowanie zintensyfikować działania mające na celu zapewnienie, aby nie istniało już zagrożenie [...] **zmniejszeniem pokrycia** zielonych przestrzeni miejskich, w **szczegółowości drzewami**. Aby zagwarantować, że zielone przestrzenie miejskie będą nadal zapewniały niezbędne usługi ekosystemowe, należy zahamować utratę tych terenów oraz odbudować je i zwiększyć, m.in. poprzez [...] **włączanie** zielonej infrastruktury i rozwiązań opartych na przyrodzie [...], takich jak zielone dachy i ściany, na etapie projektowania budynków. **Takie włączanie może przyczynić się nie tylko do obszaru zielonej przestrzeni miejskiej, ale również, jeśli obejmuje ona drzewa, do zwarcia drzewostanu na obszarach miejskich.**
- (45) W unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 wezwano do intensyfikacji starań w celu odbudowania ekosystemów słodkowodnych i przywrócenia naturalnych funkcji rzek. Odbudowa ekosystemów słodkowodnych powinna obejmować starania na rzecz odbudowy naturalnej łączności [...] rzek, a także ich obszarów nadbrzeżnych i równin zalewowych, w tym przez usuwanie **sztucznych** barier w celu wsparcia osiągnięcia właściwego stanu ochrony rzek, jezior i siedlisk zalewowych oraz gatunków zamieszkujących te siedliska chronione dyrektywami 92/43/EWG i 2009/147/WE, a także wypełnienia jednego z głównych celów unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, jakim jest przywrócenie co najmniej 25 000 km rzek do stanu swobodnego przepływu, w **porównaniu do stanu z 2020 r., kiedy opublikowano wspomnianą strategię**. Usuwając bariery, państwa członkowskie powinny przede wszystkim zająć się przestarzałymi barierami, które nie są już potrzebne do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, żeglugi śródlądowej, zaopatrzenia w wodę lub innych zastosowań.
- (46) W ostatnich dziesięcioleciach na terenie Unii dramatycznie spadła liczebność populacji owadów zapylających – spadek liczebności odnotowano w przypadku co trzeciego gatunku pszczoł i motyli, a co dziesiąty z ich gatunków znajduje się na skraju wyginięcia. Owady zapylające są niezbędne do funkcjonowania ekosystemów lądowych oraz utrzymania dobrostanu człowieka i bezpieczeństwa żywnościowego ze względu na to, że zapylają rośliny dziko rosnące i uprawne. Wartość rocznej produkcji rolnej w UE bezpośrednio związanej z owadami zapylającymi³⁰ wynosi prawie 5 000 000 000 EUR.

³⁰ Vysna, V., Maes, J., Petersen, J.E., La Notte, A., Vallecillo, S., Aizpurua, N., Ivits, E., Teller, A., Accounting for ecosystems and their services in the European Union (INCA) [„Rachunkowość ekosystemowa i usługi ekosystemowe w Unii Europejskiej (projekt INCA)”] sprawozdanie końcowe z fazy II projektu INCA mającego na celu opracowanie pilotażowego zintegrowanego systemu rachunków ekosystemowych w UE. Sprawozdanie statystyczne. Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2021.

- (47) 1 czerwca 2018 r. Komisja uruchomiła inicjatywę UE na rzecz owadów zapylających³¹ w odpowiedzi na apele Parlamentu Europejskiego i Rady o zajęcie się problemem spadku liczebności owadów zapylających. Ze sprawozdania z postępu prac nad wdrożeniem inicjatywy³² wynika, że nadal istnieją poważne wyzwania związane z eliminowaniem czynników wpływających na spadek liczebności owadów zapylających, w tym stosowania pestycydów. Parlament Europejski³³ i Rada³⁴ wezwały do podjęcia bardziej zdecydowanych działań w celu przeciwdziałania spadkowi liczebności owadów zapylających oraz do utworzenia ogólnounijnych ram monitorowania owadów zapylających, a także do ustanowienia jasnych celów i wskaźników dotyczących zobowiązania do odwrócenia spadku liczebności owadów zapylających. Europejski Trybunał Obrachunkowy zalecił, by Komisja ustanowiła odpowiednie mechanizmy zarządzania działaniami mającymi na celu zapobieganie zagrożeniom dla owadów zapylających oraz monitorowania tych działań³⁵.
- 24 stycznia 2023 r. Komisja przedstawiła zmienioną inicjatywę UE na rzecz owadów zapylających.³⁶ W ramach tej zmiany określono działania, które mają zostać podjęte przez UE i jej państwa członkowskie w celu odwrócenia do 2030 r. tendencji spadkowej liczebności owadów zapylających.**
- (48) Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie zrównoważonego stosowania środków ochrony roślin [*ma zostać przyjęty 22 czerwca 2022 r., należy podać tytuł i numer przyjętego aktu, kiedy będą dostępne*] ma na celu regulację jednego z czynników wpływających na spadek liczebności owadów zapylających przez wprowadzenie zakazu stosowania pestycydów na obszarach ekologicznie wrażliwych, z których wiele ujęto w niniejszym rozporządzeniu, np. na obszarach, gdzie żyją gatunki owadów zapylających sklasyfikowane w Europejskich czerwonych księgach³⁷ jako zagrożone wyginięciem.
-
- ³¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Inicjatywa UE na rzecz owadów zapylających (COM(2018) 395 final).
- ³² Sprawozdanie Komisji dla Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Postępy we wdrażaniu inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających (COM/2021/261 final).
- ³³ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 9 czerwca 2021 r. w sprawie unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030 – Przywracanie przyrody do naszego życia (2020/2273(INI)), dostępna pod adresem: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2021-0277_PL.pdf
- ³⁴ Konkluzje Rady z dnia 17 grudnia 2020 r. dotyczące sprawozdania specjalnego nr 15/2020 Europejskiego Trybunału Obrachunkowego pt. „Ochrona dzikich owadów zapylających w UE – inicjatywy Komisji nie zaowocowały poprawą sytuacji (14168/20).
- ³⁵ Sprawozdanie specjalne nr 15/2020, https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR20_15/SR_Pollinators_PL.pdf
- ³⁶ **Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów. Zmiana inicjatywy UE na rzecz owadów zapylających: Nowy ład na rzecz owadów zapylających (COM/2023/35 final).**
- ³⁷ [Europejska Czerwona Księga – Środowisko – Komisja Europejska \(europa.eu\)](https://www.european-council.europa.eu/media/1000000/attachment/data/file/1000000/European-Red-Data-Book-2020.pdf)

- (49) Zrównoważone, odporne i różnorodne pod względem biologicznym ekosystemy rolnicze są konieczne, by zapewnić bezpieczną, zrównoważoną i zdrową żywność w przystępnych cenach. Ekosystemy rolnicze charakteryzujące się bogatą różnorodnością biologiczną zwiększają również odporność rolnictwa na zmianę klimatu i ryzyko środowiskowe, a jednocześnie przyczyniają się do zapewnienia bezpieczeństwa żywności i bezpieczeństwa żywnościowego oraz tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich, w szczególności miejsc pracy związanych z rolnictwem ekologicznym oraz turystyką wiejską i rekreacją. Unia powinna zatem dążyć do poprawy różnorodności biologicznej na swoich gruntach rolnych, stosując różne istniejące praktyki sprzyjające osiągnięciu celu, jakim jest zwiększenie różnorodności biologicznej, lub zgodne z tym celem, w tym rolnictwo ekstensywne. Rolnictwo ekstensywne jest kluczowe dla utrzymania szeregu gatunków i siedlisk na obszarach charakteryzujących się bogatą różnorodnością biologiczną. Istnieje szereg praktyk charakterystycznych dla rolnictwa ekstensywnego, które przynoszą liczne i znaczne korzyści w zakresie ochrony różnorodności biologicznej, usług ekosystemowych oraz elementów krajobrazu, takich jak rolnictwo precyzyjne, rolnictwo ekologiczne, agroekologia, system rolno-leśny oraz trwałe użytki zielone o niskiej intensywności użytkowania.
- (50) Należy wprowadzić środki odbudowy, które zwiększą różnorodność biologiczną ekosystemów rolniczych w całej Unii, w tym na obszarach nie obejmujących typów siedlisk objętych zakresem dyrektywy 92/43/EWG. Wobec braku wspólnej metody oceny stanu ekosystemów rolniczych, która umożliwiłaby wyznaczenie szczegółowych celów w zakresie odbudowy ekosystemów rolniczych, należy ustanowić ogólny obowiązek zwiększenia różnorodności biologicznej ekosystemów rolniczych i dokonywać pomiaru stopnia realizacji tego obowiązku na podstawie istniejących wskaźników.
- (51) Ponieważ ptaki krajobrazu rolniczego uznaje się powszechnie za kluczowe wskaźniki zdrowia ekosystemów rolniczych, należy wyznaczyć cele w zakresie odbudowy tych gatunków. Obowiązek osiągnięcia takich celów spoczywałby na państwach członkowskich, a nie na indywidualnych rolnikach. Państwa członkowskie powinny osiągnąć te cele poprzez wprowadzenie skutecznych środków odbudowy w ramach gruntów rolnych, współpracując z rolnikami i innymi zainteresowanymi stronami w zakresie opracowywania i wdrażania tych środków w terenie.

(52) Elementy krajobrazu o wysokiej różnorodności na gruntach rolnych, w tym strefy buforowe, podlegające albo niepodlegające płodozmianowi ugory, żywopłoty, pojedyncze drzewa lub grupy drzew, rzędy drzew, miedze śródpolne, działki, rowy, strumienie, małe tereny podmokłe, tarasy, kopce kamieni, kamienne ściany, małe stawy, elementy związane z kulturą, zapewniają przestrzeń dla roślin dziko rosnących i dzikich zwierząt, w tym owadów zapylających, zapobiegają erozji i zubożeniu gleby, filtrują powietrze i wodę, przyczyniają się do łagodzenia zmiany klimatu oraz przystosowania się do niej, a także wspierają wydajność rolnictwa i upraw zależnych od owadów zapylających. Drzewa produktywne stanowiące część systemów rolno-leśnych gruntów ornych i elementy produktywne w nieproduktywnych żywopłotach można również uznać za elementy krajobrazu o wysokiej różnorodności biologicznej, pod warunkiem że nie są nawożone ani poddawane działaniu pestycydów oraz jeżeli zbiory odbywają się tylko w czasie, gdy nie zagraża to wysokiemu poziomowi różnorodności biologicznej. Należy zatem wprowadzić wymóg dotyczący zwiększania udziału elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na gruntach rolnych. Wprowadzenie takiego wymogu umożliwiłoby Unii osiągnięcie jednego z pozostałych głównych zobowiązań unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, mianowicie zapewnienia obecności elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na co najmniej 10 % użytków rolnych. Należy również zapewnić poprawę innych istniejących wskaźników, takich jak wskaźnik liczebności motyli występujących na obszarach trawiastych oraz zasoby węgla organicznego w glebach mineralnych na gruntach uprawnych.

(53) Celem wspólnej polityki rolnej (WPR) jest wspieranie i wzmacnianie ochrony środowiska, w tym różnorodności biologicznej. Jednym z celów szczegółowych polityki jest przyczynianie się do powstrzymania i odwrócenia procesu utraty różnorodności biologicznej, poprawa usług ekosystemowych oraz ochrona siedlisk i krajobrazów. Nowa norma warunkowości WPR nr 8, tj. norma dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska (GAEC 8)³⁸, wymaga, aby beneficjenci płatności obszarowych przeznaczali co najmniej 4 % gruntów ornych na poziomie gospodarstwa rolnego na obszary i elementy nieproduktywne, w tym na grunty ugorowane, oraz aby zachowali istniejące elementy krajobrazu. Wspomniane 4 % przeznaczone na potrzeby dostosowania do normy GAEC może zostać obniżone do 3 %, jeśli spełnione są określone przesłanki³⁹. Obowiązek ten przyczyni się do osiągnięcia przez państwa członkowskie pozytywnej tendencji w zakresie elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na gruntach rolnych. Ponadto w ramach WPR państwa członkowskie mają możliwość ustanawiania ekoschematów dotyczących praktyk rolniczych stosowanych przez rolników na użytkach rolnych, które to praktyki mogą obejmować utrzymywanie i tworzenie elementów krajobrazu lub obszarów nieproduktywnych. Podobnie w swoich planach strategicznych WPR państwa członkowskie mogą również uwzględnić zobowiązanie rolno-środowiskowo-klimatyczne, w tym ulepszone zarządzanie elementami krajobrazu wykraczające poza normę warunkowości GAEC 8 lub ekoschematy. Projekty LIFE dotyczące przyrody i różnorodności biologicznej przyczynią się również do skierowania europejskiej różnorodności biologicznej na gruntach rolnych na ścieżkę regeneracji do 2030 r. poprzez wspieranie wdrażania dyrektywy 92/43/EWG i dyrektywy 2009/147/WE, a także unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030.

³⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013, Dz.U. L 435 z 6.12.2021, s. 1.

³⁹ W przypadku gdy rolnik, w ramach bardziej zaawansowanego ekoschematu, zobowiązuje się przeznaczyć co najmniej 7 % swoich gruntów ornych na obszary lub elementy nieproduktywne, w tym na grunty ugorowane, lub jeżeli co najmniej 7 % gruntów ornych na poziomie gospodarstwa rolnego obejmuje również międzyplony lub uprawy wiążące azot uprawiane bez stosowania środków ochrony roślin.

(54) Odbudowa i ponowne nawadnianie⁴⁰ gleb organicznych⁴¹ użytkowanych rolniczo (tj. użytkowanych jako obszary trawiaste i grunty uprawne), które stanowią osuszone torfowiska, pomagają w osiągnięciu znaczących korzyści w zakresie różnorodności biologicznej i znacznej redukcji emisji gazów cieplarnianych oraz przynoszą inne korzyści dla środowiska, przyczyniając się jednocześnie do zróżnicowania krajobrazu rolniczego. Państwa członkowskie mogą wybrać spośród szerokiej gamy środków odbudowy osuszonych torfowisk użytkowanych rolniczo od przekształcania gruntów uprawnych w trwałe użytki zielone, przez środki w zakresie ekstensyfikacji w połączeniu ze zmniejszonym osuszaniem, aż po pełne ponowne nawadnianie z możliwością użytkowania torfowisk lub wprowadzenie roślinności torfotwórczej. Najistotniejsze korzyści dla klimatu wynikają z odbudowy i ponownego nawadniania gruntów uprawnych, a następnie odtworzenia intensywnych obszarów trawiastych. Aby umożliwić elastyczną realizację celu w zakresie odbudowy osuszonych torfowisk wykorzystywanych w rolnictwie, państwa członkowskie mogą zaliczyć środki odbudowy i ponowne nawadnianie osuszonych torfowisk na obszarach wydobywania torfu, a także, w pewnym stopniu, odbudowę i ponowne nawadnianie osuszonych torfowisk w ramach innych rodzajów użytkowania gruntów (np. lasów), jako przyczyniające się do osiągnięcia celów dotyczących osuszonych torfowisk wykorzystywanych w rolnictwie.

W należycie uzasadnionych przypadkach i jeżeli nie można wdrożyć ponownego nawadniania wykorzystywanych rolniczo osuszonych torfowisk ze względu na znaczny negatywny wpływ na budynki, infrastrukturę, przystosowanie się do zmiany klimatu lub inne interesy publiczne, a ponowne nawadnianie torfowisk w ramach innych rodzajów użytkowania gruntów nie jest wykonalne, państwa członkowskie mogą ustalić mniejszy zakres torfowisk, które mają być ponownie nawadniane.

⁴⁰ Ponowne nawadnianie to proces przekształcania osuszonej gleby w glebę nawodnioną. Rozdział I IPCC 2014, 2013 i Suplement do wytycznych IPCC z 2006 r. dotyczących krajowych wykazów gazów cieplarnianych: tereny podmokłe, Hiraishi, T., Krug, T., Tanabe, K., Srivastava, N., Baasansuren, J., Fukuda, M. i Troxler, T.G. (red.).

⁴¹ Pojęcie „gleba organiczna” zdefiniowano w wytycznych IPCC z 2006 r. dotyczących krajowych wykazów gazów cieplarnianych przygotowanych w ramach programu krajowych wykazów gazów cieplarnianych, Eggleston H.S., Buendia L., Miwa K., Ngara T. i Tanabe K. (red.).

- (55) Aby czerpać najpełniejsze korzyści w zakresie różnorodności biologicznej, odbudowa i ponowne nawadnianie osuszonych torfowisk powinny wykraczać poza obszary występowania typów siedlisk podmokłych wymienionych w załączniku I do dyrektywy 92/43/EWG, które mają być odbudowane i przywrócone. Dane dotyczące zasięgu występowania gleb organicznych oraz związanych z nimi emisji gazów cieplarnianych i ich pochłaniania są monitorowane i udostępniane w ramach sprawozdawczości sektora LULUCF w krajowych wykazach gazów cieplarnianych opracowywanych przez państwa członkowskie i przedkładanych UNFCCC. Istnieją alternatywne sposoby produktywnego użytkowania odbudowanych i ponownie nawodnionych torfowisk. Przykładowo użytkowanie torfowisk – praktyka polegająca na prowadzeniu działalności uprawnej na podmokłych torfowiskach – może obejmować uprawę różnych rodzajów trzin, produkcję niektórych rodzajów drewna, uprawę borówek i żurawiny, uprawę torfowców oraz wypas wołów domowych. Praktyki te powinny opierać się na zasadach zrównoważonego gospodarowania i mieć na celu zwiększenie różnorodności biologicznej, tak aby oferowały wysoką wartość zarówno pod względem finansowym, jak i ekologicznym. Użytkowanie torfowisk może być korzystne również dla niektórych gatunków zagrożonych w Unii, a także może ułatwiać łączność między terenami podmokłymi a powiązanymi z nimi populacjami gatunków w Unii. Finansowanie działań mających na celu odbudowę i ponowne nawadnianie osuszonych torfowisk, a ewentualne straty dochodów mogą być kompensowane z wielu różnych źródeł, w tym z wydatków w ramach budżetu Unii i unijnych programów finansowania.
- (56) W nowej strategii leśnej UE 2030⁴² podkreślono potrzebę odbudowy bioróżnorodności lasów. Lasy i inne obszary zalesione zajmują ponad 43,5 % powierzchni lądowej UE. Ekosystemy leśne, w których występuje bogata różnorodność biologiczna, są wrażliwe na zmianę klimatu, ale też w naturalny sposób sprzyjają przystosowaniu się do zmiany klimatu i walce z nią oraz ze związanymi z nią zagrożeniami, m.in. dzięki swoim funkcjom składowania zasobów węgla i pochłaniania dwutlenku węgla, a także zapewniają wiele innych kluczowych usług ekosystemowych i korzyści, takich jak dostarczanie drewna, pożywienia i innych produktów nieдрzewnych oraz regulacja klimatu, stabilizacja gleby, kontrola erozji oraz oczyszczanie powietrza i wody.

⁴² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów: Nowa strategia leśna UE 2030 (COM(2021) 572 final).

(57) Należy wprowadzić środki odbudowy, które zwiększą różnorodność biologiczną ekosystemów leśnych w całej Unii, w tym na obszarach nie obejmujących typów siedlisk objętych zakresem dyrektywy 92/43/EWG. Wobec braku wspólnej metody oceny stanu ekosystemów leśnych, która umożliwiłaby wyznaczenie szczegółowych celów w zakresie odbudowy ekosystemów leśnych, należy ustanowić ogólny obowiązek poprawy różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych i dokonywać pomiaru stopnia realizacji tego obowiązku na podstawie istniejących **głównych** wskaźników, takich jak stojące i leżące drewno posuszowe [...] **i wskaźnik liczebności pospolitych ptaków leśnych**⁴³. **W zależności od typu ekosystemu leśnego należy również dokonywać pomiaru stopnia realizacji tego obowiązku na podstawie innych wybranych wskaźników, takich jak** udział lasów różnowiekowych, łączność leśna, [...] ⁴⁴[...] **odsetek lasów zdominowanych przez rodzime gatunki drzew, różnorodność gatunków drzew** oraz zasoby węgla organicznego.

⁴³ Wskaźnik liczebności pospolitych gatunków ptaków (zagregowane dane unijne) – Zbiór danych – Eurostat (europa.eu).

(58) Cele i obowiązki w zakresie odbudowy siedlisk i gatunków chronionych na mocy dyrektyw 92/43/EWG i 2009/147/WE, owadów zapylających oraz ekosystemów słodkowodnych, miejskich, rolniczych i leśnych powinny się uzupełniać i pozostawać w synergii z myślą o osiągnięciu nadrzędnego celu, jakim jest odbudowa ekosystemów na obszarach lądowych i morskich **państw członkowskich** [...]. Środki odbudowy wymagane do osiągnięcia jednego konkretnego celu w wielu przypadkach przyczynią się do osiągnięcia innych celów lub wywiązania się z innych zobowiązań. Państwa członkowskie powinny zatem planować środki odbudowy w sposób strategiczny w celu maksymalizacji ich skuteczności w przyczynianiu się do odbudowy przyrody w całej Unii. Środki odbudowy należy również planować w taki sposób, aby uwzględniały łagodzenie zmiany klimatu i przystosowywanie się do niej oraz zapobieganie skutkom klęsk żywiołowych i degradacji gruntów oraz kontrolę tych skutków. Środki te powinny zmierzać do optymalizacji ekologicznych, gospodarczych i społecznych funkcji ekosystemów, w tym ich potencjału wydajności, z uwzględnieniem ich wkładu w zrównoważony rozwój odpowiednich regionów i społeczności. Ważne jest, by państwa członkowskie opracowały szczegółowe krajowe plany odbudowy w oparciu o najlepsze dostępne dowody naukowe.[...] [...] **Udokumentowane zapisy dotyczące historycznego rozmieszczenia i obszaru, a także prognozowanych zmian warunków środowiskowych wynikających ze zmiany klimatu, powinny stanowić podstawę oceny właściwego obszaru odniesienia dla typów siedlisk. Ponadto ważne jest**, aby zainteresowana społeczność miała możliwość wczesnego i skutecznego udziału w opracowaniu tych planów. Państwa członkowskie powinny uwzględnić szczególne uwarunkowania oraz potrzeby swoich terytoriów, tak aby plany odnosiły się do konkretnych presji i zagrożeń oraz czynników powodujących utratę różnorodności biologicznej, a także powinny ze sobą współpracować w celu zapewnienia odbudowy i łączności ponad granicami.

(59) Aby zapewnić synergii między poszczególnymi środkami ochrony i odbudowy zasobów przyrodniczych w Unii, które to środki zostały lub mają zostać wprowadzone, przy przygotowywaniu krajowych planów odbudowy państwa członkowskie powinny uwzględnić: środki ochronne ustanowione w odniesieniu do obszarów Natura 2000 oraz priorytetowe ramy działań przygotowane zgodnie z dyrektywami 92/43/EWG i 2009/147/WE; środki mające na celu osiągnięcie dobrego stanu ekologicznego i chemicznego jednolitych części wód uwzględnionych w planach gospodarowania wodami w dorzeczu przygotowanymi zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE; strategie morskie mające na celu osiągnięcie dobrego stanu środowiska we wszystkich unijnych regionach morskich przygotowane zgodnie z dyrektywą 2008/56/WE; krajowe programy ograniczania zanieczyszczenia powietrza przygotowane na mocy dyrektywy (UE) 2016/2284; krajowe strategie i plany działania na rzecz bioróżnorodności opracowane zgodnie z art. 6 Konwencji o różnorodności biologicznej, a także środki ochronne przyjęte zgodnie z rozporządzeniem (UE) nr 1380/2013 i środki techniczne przyjęte zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241⁴⁵.

⁴⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1241 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie zachowania zasobów rybnych i ochrony ekosystemów morskich za pomocą środków technicznych, zmieniające rozporządzenia Rady (WE) nr 1967/2006, (WE) nr 1224/2009 i rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1380/2013, (UE) 2016/1139, (UE) 2018/973, (UE) 2019/472 i (UE) 2019/1022 oraz uchylające rozporządzenia Rady (WE) nr 894/97, (WE) nr 850/98, (WE) nr 2549/2000, (WE) nr 254/2002, (WE) nr 812/2004 i (WE) nr 2187/2005 (Dz.U. L 198 z 25.7.2019, s. 105).

- (60) Aby zapewnić spójność między celami niniejszego rozporządzenia a dyrektywą (UE) 2018/2001⁴⁶, rozporządzeniem (UE) 2018/1999⁴⁷ oraz dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 98/70/WE w zakresie promowania energii ze źródeł odnawialnych⁴⁸, w szczególności podczas przygotowywania krajowych planów odbudowy, państwa członkowskie powinny uwzględnić potencjał projektów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych w zakresie realizacji celów dotyczących odbudowy zasobów przyrodniczych.
- (61) Biorąc pod uwagę znaczenie konsekwentnego mierzenia się z podwójnym wyzwaniem, jakim jest utrata różnorodności biologicznej i zmiana klimatu, w procesie odbudowy różnorodności biologicznej należy uwzględnić wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych i odwrotnie.

Działania w zakresie odbudowy i wdrażanie projektów dotyczących energii ze źródeł odnawialnych mogą być łączone, w miarę możliwości, w tym w obszarach przyspieszonego rozwoju OZE i specjalnych obszarach sieciowych.[...] ⁴⁹[...] Zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 państwa członkowskie są zobowiązane przeprowadzać skoordynowane mapowanie na potrzeby wprowadzania energii odnawialnej na swoim terytorium w celu określenia krajowego potencjału i dostępnej powierzchni lądowej, podpowierzchni, wód morskich lub śródlądowych niezbędnych do instalacji elektrowni do produkcji energii ze źródeł odnawialnych, a także powiązanej z nimi infrastruktury, takiej jak instalacje sieciowe i magazynowe, w tym do magazynowania energii cieplnej, które są niezbędne do zapewnienia co najmniej ich krajowych wkładów w realizację wyznaczonego na 2030 r. zmienionego celu dotyczącego energii odnawialnej. Takie obszary, w tym istniejące instalacje i mechanizmy współpracy, są współmierne do szacunkowych trajektorii i całkowitej planowanej mocy zainstalowanej w ramach

⁴⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 82).

⁴⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1999 z dnia 11 grudnia 2018 r. w sprawie zarządzania unią energetyczną i działaniami w dziedzinie klimatu, zmiany rozporządzeń Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 663/2009 i (WE) nr 715/2009, dyrektyw Parlamentu Europejskiego i Rady 94/22/WE, 98/70/WE, 2009/31/WE, 2009/73/WE, 2010/31/UE, 2012/27/UE i 2013/30/UE, dyrektyw Rady 2009/119/WE i (UE) 2015/652 oraz uchylenia rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 525/2013 (Dz.U. L 328 z 21.12.2018, s. 1).

⁴⁸ Dyrektywa 98/70/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 października 1998 r. odnosząca się do jakości benzyny i olejów napędowych oraz zmieniająca dyrektywę Rady 93/12/EWG (Dz.U. L 350 z 28.12.1998, s. 58).

⁴⁹ [...]

technologii energii ze źródeł odnawialnych określonych w [...] krajowych planach w dziedzinie energii i klimatu[...].[...]⁵⁰[...]⁵¹[...] **Państwa członkowskie powinny wyznaczyć podzbiór takich obszarów jako** obszary [...] **przyspieszonego rozwoju OZE**. Są to określone miejsca na lądzie lub na morzu, szczególnie odpowiednie do instalacji obiektów służących do produkcji energii ze źródeł odnawialnych [...], gdzie oczekuje się, że zastosowanie określonego rodzaju energii ze źródeł odnawialnych nie będzie miało znaczącego wpływu na środowisko, biorąc pod uwagę specyfikę wybranego terytorium. Państwa członkowskie powinny priorytetowo traktować powierzchnie sztuczne i zabudowane, takie jak dachy i **elewacje budynków**, obszary infrastruktury transportowej i **ich bezpośrednie otoczenie**[...], parkingi, **gospodarstwa**, składowiska odpadów, tereny przemysłowe, kopalnie, sztuczne zbiorniki wód śródlądowych, jeziora lub rezerwuary oraz, w stosownych przypadkach, oczyszczalnie ścieków komunalnych, a także tereny zdegradowane nienadające się do wykorzystania w rolnictwie. **Dyrektywa (UE) 2018/2001 stanowi również, że państwa członkowskie mogą przyjąć plan lub plany wyznaczenia specjalnych obszarów infrastruktury na potrzeby rozwoju przedsięwzięć sieciowych i magazynowych, które są niezbędne do włączenia energii odnawialnej do systemu elektroenergetycznego, w przypadku gdy nie oczekuje się, że taki rozwój będzie miał znaczący wpływ na środowisko lub taki wpływ może zostać należycie złagodzony, jeżeli nie jest to możliwe, zrekompensowany. Celem takich obszarów jest wspieranie i uzupełnianie obszarów przyspieszonego rozwoju OZE.** Wyznaczając obszary [...] **przyspieszonego rozwoju OZE i specjalne obszary infrastruktury**, państwa członkowskie powinny unikać obszarów chronionych i uwzględnić plany odbudowy zasobów przyrodniczych. Państwa członkowskie powinny koordynować opracowywanie krajowych planów odbudowy z **mapowaniem obszarów niezbędnych do krajowych wkładów w realizację celu dotyczącego energii ze źródeł odnawialnych na 2030 r. i, w stosownych przypadkach, z** wyznaczaniem obszarów [...] **przyspieszonego rozwoju OZE i specjalnych obszarów sieciowych**. Podczas przygotowywania planów odbudowy zasobów przyrodniczych państwa członkowskie powinny zapewniać synergię z **rozwojem energii ze źródeł odnawialnych i infrastruktury energetycznej oraz z** już wyznaczonymi obszarami [...] **przyspieszonego rozwoju OZE i specjalnymi obszarami sieciowymi** oraz zapewniać, by funkcjonowanie tych obszarów [...] przyspieszonego rozwoju OZE, w tym przewidzianych

⁵⁰ [...]

⁵¹ [...]

w dyrektywie (UE) 2018/2001 procedur wydawania zezwoleń mających zastosowanie do tych obszarów [...] przyspieszonego rozwoju OZE, pozostało niezmienione.

- (62) Aby zapewnić synergię ze środkami odbudowy, które zostały już zaplanowane lub wprowadzone w państwach członkowskich, w krajowych planach odbudowy należy uznać i uwzględnić te środki odbudowy. W świetle pilnej potrzeby podjęcia działań na rzecz odbudowy zdegradowanych ekosystemów, zasygnalizowanej w sprawozdaniu IPCC z 2022 r., państwa członkowskie powinny wdrażać te środki równolegle z przygotowywaniem planów odbudowy.
- (63) W krajowych planach odbudowy i **środkach mających na celu odbudowę siedlisk oraz środkach mających na celu zapobieganie pogarszaniu się stanu siedlisk** należy także uwzględnić wyniki projektów badawczych istotnych z punktu widzenia oceny stanu ekosystemów, identyfikowania oraz wdrażania środków odbudowy, a także celów monitorowania, a **w stosownych przypadkach uwzględnić różnorodność sytuacji w różnych regionach Unii, zgodnie z art. 191 ust. 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w zakresie np. wymogów społecznych, gospodarczych i kulturowych oraz cech regionalnych i lokalnych, w tym gęstości zaludnienia.**

- (64) Należy wziąć pod uwagę szczególną sytuację regionów najbardziej oddalonych w Unii, wymienionych w art. 349 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), w którym przewidziano szczególne środki mające na celu wsparcie tych regionów. Zgodnie z założeniami unijnej strategii na rzecz bioróżnorodności 2030, szczególny nacisk należy położyć na ochronę i odbudowę ekosystemów regionów najbardziej oddalonych ze względu na ich wyjątkową wartość pod względem bogactwa różnorodności biologicznej.

Jednocześnie należy uwzględnić związane z tym koszty ochrony i odbudowy tych ekosystemów oraz oddalenie, wyspiarski charakter, niewielkie rozmiary, trudna topografia i klimat regionów najbardziej oddalonych, w szczególności podczas przygotowywania krajowych planów odbudowy. Zachęca się państwa członkowskie do dobrowolnego włączenia szczególnych środków odbudowy w tych regionach najbardziej oddalonych, które nie są objęte zakresem niniejszego rozporządzenia.

- (65) Europejska Agencja Środowiska (EEA) powinna wspierać państwa członkowskie w przygotowywaniu krajowych planów odbudowy, a także w monitorowaniu postępów w realizacji celów i obowiązków w zakresie odbudowy. Komisja powinna ocenić, czy krajowe plany odbudowy pozwalają na realizację tych celów i obowiązków.

(66) Ze sprawozdania Komisji na temat stanu przyrody z 2020 r. wynika, że znaczna część informacji przekazywanych przez państwa członkowskie zgodnie z art. 17 dyrektywy Rady 92/43/EWG⁵² i art. 12 dyrektywy 2009/147/WE, w szczególności na temat stanu ochrony siedlisk i gatunków, które akty te obejmują ochroną, oraz tendencji w tym zakresie, pochodzi z częściowych badań lub opiera się jedynie na ocenie eksperta. Ze sprawozdania wynika również, że stan niektórych typów siedlisk i gatunków objętych ochroną na mocy dyrektywy 92/43/EWG jest wciąż nieznan. Uzupełnienie tych luk informacyjnych oraz inwestycje w monitorowanie i nadzór są niezbędne do stworzenia solidnych, opartych na podstawach naukowych krajowych planów odbudowy. Aby zapewnić aktualność, większą skuteczność i spójność różnych metod monitorowania, w ramach monitorowania i nadzoru należy możliwie jak najlepiej wykorzystywać finansowane przez Unię projekty w zakresie badań naukowych i innowacji, nowe technologie, takie jak monitorowanie in situ i teledetekcję przy użyciu danych satelitarnych oraz usługi świadczone w ramach unijnego programu kosmicznego (EGNOS/Galileo i Copernicus). Wdrożenie celów w zakresie odbudowy⁵³ będą wspierać unijne misje w zakresie odbudowy naszych oceanów i zasobów wodnych, przystosowania się do zmiany klimatu i pakt na rzecz zdrowych gleb w Europie.

(66a) Biorąc pod uwagę szczególne wyzwania techniczne i finansowe związane z mapowaniem i monitorowaniem środowisk morskich, państwa członkowskie mogą, jako uzupełnienie informacji zgłaszanych zgodnie z art. 17 dyrektywy 92/43/EWG i zgodnie z art. 17 dyrektywy 2008/56/WE, wykorzystać informacje dotyczące presji i zagrożeń lub inne istotne informacje jako podstawę ekstrapolacji przy ocenie stanu siedlisk morskich wymienionych w załączniku II. Takie podejście można zatem również wykorzystać jako podstawę planowania środków odbudowy siedlisk morskich zgodnie z niniejszym rozporządzeniem. Ogólna ocena stanu siedlisk morskich wymienionych w załączniku II powinna opierać się na najlepszej dostępnej wiedzy oraz na aktualnym postępie naukowo-technicznym.

⁵² Dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz.U. L 206 z 22.7.1992, s. 7).

⁵³ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów w sprawie misji europejskich (COM(2021) 609 final).

- (67) Aby monitorować postępy w realizacji krajowych planów odbudowy, wprowadzone środki odbudowy, obszary objęte środkami odbudowy oraz dane dotyczące wykazu barier dla ciągłości rzek, należy wprowadzić system zobowiązujący państwa członkowskie do tworzenia, aktualizowania i udostępniania istotnych danych dotyczących wyników takiego monitorowania. Przekazywanie danych Komisji drogą elektroniczną powinno odbywać się za pośrednictwem systemu ReportNet Europejskiej Agencji Środowiska oraz w sposób, który ograniczy do minimum obciążenia administracyjne nakładane na wszystkie podmioty. Aby zapewnić odpowiednią infrastrukturę na potrzeby publicznego dostępu, sprawozdawczości i wymiany danych między organami publicznymi, państwa członkowskie powinny, w stosownych przypadkach, opierać specyfikacje danych na tych, o których mowa w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2003/4/WE⁵⁴, dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2007/2/WE⁵⁵ oraz dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1024⁵⁶.
- (68) Aby zapewnić skuteczne wdrożenie niniejszego rozporządzenia, Komisja powinna oferować państwom członkowskim na ich wniosek wsparcie za pośrednictwem Instrumentu Wsparcia Technicznego⁵⁷, który zapewnia dostosowane do potrzeb wsparcie techniczne przy opracowywaniu i wdrażaniu reform. Wsparcie techniczne obejmuje przykładowo wzmocnienie zdolności administracyjnych, harmonizację ram legislacyjnych oraz wymianę odpowiednich najlepszych praktyk.
- (69) Komisja powinna składać sprawozdania z postępów państw członkowskich w realizacji celów i obowiązków w zakresie odbudowy określonych w niniejszym rozporządzeniu na podstawie ogólnounijnych sprawozdań z postępów sporządzanych przez EEA, a także innych udostępnianych przez państwa członkowskie analiz i sprawozdań dotyczących istotnych obszarów polityki, np. polityki w dziedzinie przyrody, polityki morskiej i polityki wodnej.

⁵⁴ Dyrektywa 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylająca dyrektywę Rady 90/313/EWG (Dz.U. L 41 z 14.2.2003, s. 26).

⁵⁵ Dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz.U. L 108 z 25.4.2007, s. 1).

⁵⁶ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1024 z dnia 20 czerwca 2019 r. w sprawie otwartych danych i ponownego wykorzystywania informacji sektora publicznego (Dz.U. L 172 z 26.6.2019, s. 56).

⁵⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/240 z dnia 10 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument Wsparcia Technicznego (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 1).

(70) Zasadnicze znaczenie dla zapewnienia osiągnięcia celów i obowiązków określonych w niniejszym rozporządzeniu ma poczynienie odpowiednich inwestycji publicznych i prywatnych w odbudowę, natomiast państwa członkowskie powinny włączyć wydatki na cele związane z różnorodnością biologiczną, w tym koszty alternatywne i przejściowe wynikające z wdrożenia krajowych planów odbudowy, do budżetów państwa, a także odzwierciedlić sposób wykorzystania finansowania unijnego. Jeżeli chodzi o finansowanie unijne, wydatki w ramach budżetu Unii oraz unijne programy finansowania, takie jak Program działań na rzecz środowiska i klimatu (program LIFE)⁵⁸, Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury (EFMRA)⁵⁹, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW)⁶⁰, Europejski Fundusz Rolniczy Gwarancji (EFRG), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności⁶¹ i Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji⁶², a także unijny program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa”⁶³, przyczyniają się do osiągnięcia celów w zakresie różnorodności biologicznej, przy uwzględnieniu celu zakładającego przeznaczenie w 2024 r. 7,5 %, a w 2026 i 2027 r. 10 % rocznych wydatków w ramach wieloletnich ram finansowych na lata 2021–2027⁶⁴ na cele związane z różnorodnością biologiczną.

⁵⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/783 z dnia 29 kwietnia 2021 r. ustanawiające Program działań na rzecz środowiska i klimatu (LIFE) i uchylające rozporządzenie (UE) nr 1293/2013 (Dz.U. L 172 z 17.5.2021, s. 53).

⁵⁹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1139 z dnia 7 lipca 2021 r. ustanawiające Europejski Fundusz Morski, Rybacki i Akwakultury oraz zmieniające rozporządzenie (UE) 2017/1004 (Dz.U. L 247 z 13.7.2021, s. 1).

⁶⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/2220 z dnia 23 grudnia 2020 r. ustanawiające niektóre przepisy przejściowe dotyczące wsparcia z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) i z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) w latach 2021 i 2022 oraz zmieniające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013, (UE) nr 1306/2013 i (UE) nr 1307/2013 w odniesieniu do zasobów i stosowania w latach 2021 i 2022 oraz rozporządzenie (UE) nr 1308/2013 w odniesieniu do zasobów i rozdziału takiego wsparcia na lata 2021 i 2022 (Dz.U. L 437 z 28.12.2020, s. 1).

⁶¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1058 z dnia 24 czerwca 2021 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Funduszu Spójności (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 60).

⁶² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1056 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiające Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji (Dz.U. L 231 z 30.6.2021, s. 1).

⁶³ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/695 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające program ramowy w zakresie badań naukowych i innowacji „Horyzont Europa” oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania obowiązujące w tym programie oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1290/2013 i (UE) nr 1291/2013 (Dz.U. L 170 z 12.5.2021, s. 1).

⁶⁴ Rozporządzenie Rady (UE, Euratom) 2020/2093 z dnia 17 grudnia 2020 r. określające wieloletnie ramy finansowe na lata 2021–2027 (Dz.U. L 433I z 22.12.2020, s. 11).

Kolejnym źródłem finansowania ochrony i odbudowy różnorodności biologicznej i ekosystemów jest Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (RRF)⁶⁵.

Jeśli chodzi o program LIFE, należy zwrócić szczególną uwagę na właściwe wykorzystanie strategicznych projektów przyrodniczych jako specjalnego narzędzia, które może wspierać wdrożenie niniejszego rozporządzenia przez skuteczne i efektywne włączanie dostępnych środków finansowych.

- (71) Dostępnych jest szereg unijnych, krajowych i prywatnych inicjatyw stymulujących finansowanie prywatne, takich jak Program InvestEU⁶⁶, który oferuje możliwości uruchomienia finansowania publicznego i prywatnego w celu wsparcia m.in. poprawy stanu przyrody i różnorodności biologicznej za pomocą projektów w zakresie zielonej i niebieskiej infrastruktury oraz uprawy sprzyjającej pochłanianiu dwutlenku węgla przez glebę jako ekologicznego modelu biznesowego⁶⁷.

(71a) Aby zapewnić wdrożenie niniejszego rozporządzenia, niezbędne są odpowiednie inwestycje prywatne i publiczne w zakresie środków odbudowy zasobów przyrodniczych. W związku z tym Komisja powinna, w terminie 12 miesięcy od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia i w porozumieniu z państwami członkowskimi, przedstawić sprawozdanie zawierające analizę wskazującą wszelkie luki we wdrażaniu niniejszego rozporządzenia. Sprawozdaniu powinny towarzyszyć, w stosownych przypadkach, wnioski dotyczące odpowiednich środków, w tym środków finansowych, które mają służyć wypełnieniu zidentyfikowanych luk, takich jak ustanowienie specjalnego finansowania, i bez uszczerbku dla prerogatyw współprawodawców w zakresie przyjęcia kolejnych wieloletnich ram finansowych na okres po 2027 r.

⁶⁵ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/241 z dnia 12 lutego 2021 r. ustanawiające Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności (Dz.U. L 57 z 18.2.2021, s. 17).

⁶⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/523 z dnia 24 marca 2021 r. ustanawiające Program InvestEU i zmieniające rozporządzenie (UE) 2015/1017 (Dz.U. L 107 z 26.3.2021, s. 30).

⁶⁷ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady: Zrównoważony obieg węgla (COM(2021) 800 final).

(71b) Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości, na mocy zasady lojalnej współpracy ustanowionej w art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej (TUE), zadaniem sądów państw członkowskich jest zapewnienie ochrony sądowej praw osób na mocy prawa Unii. Ponadto art. 19 ust. 1 TUE zawiera wymóg, zgodnie z którym państwa członkowskie ustanawiają środki wystarczające do zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii. Unia i jej państwa członkowskie są stronami Konwencji Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ o dostępie do informacji, udziale społeczeństwa w podejmowaniu decyzji oraz dostępie do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska („konwencja z Aarhus”). Zgodnie z konwencją z Aarhus państwa członkowskie powinny zapewnić, aby zgodnie z odpowiednim krajowym systemem prawnym członkowie zainteresowanej społeczności mieli dostęp do wymiaru sprawiedliwości.

- (72) Państwa członkowskie powinny wspierać sprawiedliwe i ogólnospołeczne podejście do przygotowania i wdrażania swoich krajowych planów odbudowy przez włączenie procesów umożliwiających udział społeczeństwa oraz uwzględnienie potrzeb społeczności lokalnych i zainteresowanych stron.
- (73) Zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115⁶⁸ plany strategiczne WPR mają przyczyniać się do realizacji już ustalonych długoterminowych celów krajowych określonych w aktach prawnych, wymienionych w załączniku XIII do tego rozporządzenia, lub wynikających z nich, oraz mają być z nimi spójne. Komisja powinna uwzględnić niniejsze rozporządzenie w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych przy dokonywaniu – zgodnie z art. 159 rozporządzenia (UE) 2021/2115 do dnia 31 grudnia 2025 r. – przeglądu wykazu zawartego w załączniku XIII do tego rozporządzenia.
- (74) Zgodnie z zobowiązaniem zawartym w 8. unijnym programie działań w zakresie środowiska do 2030 r.⁶⁹ państwa członkowskie powinny wycofać dotacje o skutkach szkodliwych dla środowiska na szczeblu krajowym, wykorzystując przy tym jak najlepiej instrumenty rynkowe i narzędzia ekologicznego planowania budżetu, w tym wymagane w celu zapewnienia sprawiedliwej społecznie transformacji, oraz wspierając przedsiębiorstwa i inne zainteresowane strony w pracach nad normalizacją praktyk w zakresie rozliczania kapitału naturalnego.

⁶⁸ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/2115 z dnia 2 grudnia 2021 r. ustanawiające przepisy dotyczące wsparcia planów strategicznych sporządzanych przez państwa członkowskie w ramach wspólnej polityki rolnej (planów strategicznych WPR) i finansowanych z Europejskiego Funduszu Rolniczego Gwarancji (EFRG) i z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 1305/2013 i (UE) nr 1307/2013.

⁶⁹ [Należy dodać źródło po opublikowaniu 8. unijnego programu działań w zakresie środowiska (EAP)].

- (75) Aby zapewnić niezbędne dostosowanie niniejszego rozporządzenia, należy przekazać Komisji uprawnienia do przyjmowania aktów zgodnie z art. 290 TFUE w odniesieniu do zmiany załączników I–VII celem dostosowania grup siedlisk, **dostosowania wykazu gatunków ptaków służącego do ustalania** [...] wskaźnika liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego, a także dostosowania wykazu wskaźników różnorodności biologicznej dotyczących ekosystemów rolniczych, wykazu wskaźników różnorodności biologicznej dotyczących ekosystemów leśnych oraz wykazów **siedlisk i gatunków morskich** [...] i przykładów środków odbudowy **do postępu naukowo-technicznego, aby uwzględnić doświadczenia wynikające ze stosowania rozporządzenia lub zapewnić spójność z typami siedlisk EUNIS**. Szczególnie ważne jest, aby w czasie prac przygotowawczych Komisja przeprowadziła **oceny skutków i** stosowne konsultacje, w tym na poziomie ekspertów, oraz aby konsultacje te prowadzone były zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa⁵². W szczególności, aby zapewnić Parlamentowi Europejskiemu i Radzie udział na równych zasadach w przygotowaniu aktów delegowanych, instytucje te otrzymują wszelkie dokumenty w tym samym czasie co eksperci państw członkowskich, a eksperci tych instytucji mogą systematycznie brać udział w posiedzeniach grup ekspertów Komisji zajmujących się przygotowaniem aktów delegowanych.
- (76) Aby zapewnić jednolite warunki wdrażania niniejszego rozporządzenia, należy przekazać Komisji uprawnienia wykonawcze, tak aby mogła ona określić metodę monitorowania owadów zapylających, metody monitorowania wskaźników dotyczących ekosystemów rolniczych wymienionych w załączniku IV do niniejszego rozporządzenia oraz wskaźników dotyczących ekosystemów leśnych wymienionych w załączniku VI do niniejszego rozporządzenia, [...] **ustanowić** ramy **wytocznych** na potrzeby ustalenia zadowalającego poziomu **zielonej przestrzeni miejskiej, zwarcia drzewostanu w ekosystemach miejskich**, populacji owadów zapylających, wskaźników dotyczących ekosystemów rolniczych wymienionych w załączniku IV do niniejszego rozporządzenia, wskaźników dotyczących ekosystemów leśnych wymienionych w załączniku VI do niniejszego rozporządzenia, a także ustanowić jednolity format krajowych planów odbudowy oraz format, strukturę i szczegółowe ustalenia dotyczące przekazywania Komisji danych i informacji drogą elektroniczną. Uprawnienia te powinny być wykonywane zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011⁷⁰.

⁷⁰ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 182/2011 z dnia 16 lutego 2011 r. ustanawiające przepisy i zasady ogólne dotyczące trybu kontroli przez państwa członkowskie wykonywania uprawnień wykonawczych przez Komisję (Dz.U. L 55 z 28.2.2011, s. 13).

- (77) Komisja powinna przeprowadzić ocenę niniejszego rozporządzenia. Zgodnie z pkt 22 Porozumienia międzyinstytucjonalnego w sprawie lepszego stanowienia prawa ocena ta powinna opierać się na następujących kryteriach: skuteczności, efektywności, odpowiedniości, spójności i unijnej wartości dodanej oraz powinna służyć jako podstawa oceny skutków ewentualnych dalszych działań. Komisja powinna ponadto ocenić potrzebę ustanowienia dodatkowych celów w zakresie odbudowy, w oparciu o wspólne metody oceny stanu ekosystemów nieobjętych art. 4 i 5 oraz z uwzględnieniem najnowszych dowodów naukowych.
- (78) Ponieważ cele niniejszego rozporządzenia nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie, natomiast ze względu na rozmiary i skutki działań możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie Unii, może ona podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 T[...]U[...]E[...]. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsze rozporządzenie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZE ROZPORZĄDZENIE:

ROZDZIAŁ I

PRZEPISY OGÓLNE

Artykuł 1

Przedmiot

1. Niniejsze rozporządzenie ustanawia przepisy, które mają się przyczynić do:
 - a) ciągłej, długoterminowej i trwałej odbudowy różnorodnej biologicznie i odpornej przyrody na obszarach lądowych i morskich [...] **państw członkowskich** poprzez odbudowę ekosystemów;
 - b) osiągnięcia celów nadrzędnych Unii dotyczących łagodzenia zmiany klimatu, [...] przystosowania się do niej **oraz neutralności degradacji gruntów**;
 - c) wypełniania międzynarodowych zobowiązań Unii.
2. Niniejsze rozporządzenie ustanawia ramy, w których państwa członkowskie [...] wprowadzają skuteczne obszarowe środki odbudowy [...], **które mają łącznie** objąć, w **ramach celu unijnego, w obrębie obszarów i ekosystemów objętych zakresem zdefiniowanym w art. 2,** do 2030 r. co najmniej 20 % obszarów lądowych [...] i **20 %** obszarów morskich [...], a do 2050 r. – wszystkie ekosystemy wymagające odbudowy.

Artykuł 2

Zakres geograficzny

Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie do ekosystemów, o których mowa w art. 4–10:

- a) na terytorium państw członkowskich;

aa) na wodach przybrzeżnych – zgodnie z definicją zawartą w dyrektywie 2000/60/WE – państw członkowskich, na ich dnie morskim i podglebiu;

b) na wodach, dnie morskim i skałach macierzystych znajdujących się od strony morza od linii podstawowej, od której mierzony jest zasięg morza terytorialnego aż do najdalej położonego obszaru wód terytorialnych i rozciągających się aż do najdalej położonego obszaru, na którym państwo członkowskie **ma lub** wykonuje suwerenne prawa **lub jurysdykcję**, zgodnie z Konwencją Narodów Zjednoczonych o prawie morza z 1982 r.

Niniejsze rozporządzenie ma zastosowanie wyłącznie do ekosystemów znajdujących się na europejskim terytorium państw członkowskich podlegającego postanowieniom Traktatów.

Artykuł 3

Definicje

Stosuje się następujące definicje:

- (1) „ekosystem” oznacza dynamiczny zespół roślin, zwierząt, **grzybów** i mikroorganizmów oraz ich nieożywione środowisko, wspólnie tworzące jednostkę funkcjonalną i obejmuje typy siedlisk, siedliska gatunków i populacje gatunków;
- (2) „siedlisko gatunku” [...] **oznacza siedlisko gatunku zdefiniowane w art. 1 lit. f) dyrektywy 92/43/EWG;**

- (3) „odbudowa” oznacza proces czynnego lub biernego wspierania przywracania ekosystemu do dobrego stanu, [...] **aby poprawić jego strukturę i funkcje celem zachowania lub zwiększenia różnorodności biologicznej i odporności ekosystemu[...]; odbudowę ekosystemów do celów niniejszego rozporządzenia realizuje się poprzez przywracanie typu siedliska do dobrego stanu, przywrócenie go do stanu właściwego obszarowi odniesienia [...] i osiągnięcie wystarczającej jakości i wielkości siedliska gatunku [...] zgodnie z art. 4 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 5 ust. 1, 2 i 3 [...] oraz osiągnięcie celów i wypełnienie obowiązków określonych w art. 6–10, w tym osiągnięcie [...] zadowalającego poziomu wskaźników, o których mowa w art. 8 ust. 1, art. 9 ust. 2 i art. 10 ust. 2,** celem zachowania lub zwiększenia różnorodności biologicznej i odporności ekosystemu;
- (4) „dobry stan” **typu siedliska** oznacza stan, w którym **jego** kluczowe cechy [...], [...] w **szczegółności** jego [...] struktura i funkcje, **a także typowe dla niego gatunki lub typowy skład gatunkowy** [...] odzwierciedlają wysoki poziom integralności, stabilności i odporności pod względem ekologicznym niezbędny do zapewnienia jego długoterminowego utrzymania, **i który przyczynia się do osiągnięcia lub utrzymania właściwego stanu ochrony zgodnie z art. 1 lit. e) dyrektywy 92/43/EWG, w przypadkach, w których dany typ siedliska został wymieniony w załączniku I do tej dyrektywy, oraz, w odniesieniu do ekosystemów morskich, przyczynia się do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska zgodnie z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2008/56/WE;**

- (5) „właściwy obszar odniesienia” oznacza całkowity obszar typu siedliska w danym regionie biogeograficznym lub regionie morskim na poziomie krajowym, który to obszar uznaje się za minimum niezbędne do zapewnienia długoterminowej żywotności typu siedliska i zamieszkujących je **typowych** gatunków **lub typowego składu gatunkowego** oraz wszystkich istotnych odmian ekologicznych w jego naturalnym zasięgu i który obejmuje obszar typu siedliska, a także, jeśli obszar ten nie jest wystarczający, obszar niezbędny do przywrócenia typu siedliska; w **przypadku gdy dany typ siedliska jest wymieniony w załączniku I do dyrektywy 92/43/EWG, takie przywrócenie przyczynia się do osiągnięcia właściwego stanu ochrony zgodnie z art. 1 lit. e) tej dyrektywy, a w ekosystemach morskich takie przywrócenie przyczynia się do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska zgodnie z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2008/56/WE;**
- (6) „wystarczająca jakość siedliska” oznacza jakość siedliska gatunku, która umożliwia spełnienie wymogów ekologicznych danego gatunku na każdym etapie jego cyklu biologicznego, tak aby długoterminowo utrzymywał się on jako trwały składnik swojego siedliska w jego naturalnym zasięgu, **przyczyniając się do osiągnięcia lub utrzymania właściwego stanu ochrony gatunków zgodnie z art. 1 lit. i) dyrektywy 92/43/EWG w odniesieniu do gatunków wymienionych w załącznikach II, IV lub V do tej dyrektywy oraz zabezpieczając populacje gatunków dzikiego ptactwa objętych dyrektywą 2009/147/WE, a ponadto, w ekosystemach morskich, przyczyniając się do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska zgodnie z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2008/56/WE;**

- (7) „wystarczająca ilość siedliska” oznacza taką ilość siedliska gatunku, która pozwala na spełnienie wymogów ekologicznych danego gatunku na każdym etapie jego cyklu biologicznego, tak że utrzymuje się on w perspektywie długoterminowej jako trwały składnik swojego siedliska w jego naturalnym zasięgu, **przyczyniając się do osiągnięcia lub utrzymania właściwego stanu ochrony gatunków zgodnie z art. 1 lit. i) dyrektywy 92/43/EWG w odniesieniu do gatunków wymienionych w załącznikach II, IV lub V do tej dyrektywy oraz zabezpieczając populacje gatunków dzikiego ptactwa objętych dyrektywą 2009/147/WE, a ponadto, w ekosystemach morskich, przyczyniając się do osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska zgodnie z art. 3 ust. 5 dyrektywy 2008/56/WE;**
- (8) „owad zapylający” oznacza dzikiego [...] **owada**, który przenosi pyłek z pylnika rośliny na znamię rośliny, umożliwiając w ten sposób zapłodnienie i produkcję nasion;
- (9) „spadek populacji owadów zapylających” oznacza spadek liczebności populacji owadów zapylających lub spadek stopnia jej zróżnicowania bądź obie te sytuacje;
- (9a) „rodzimy gatunek drzewa” oznacza gatunek drzewa występujący w swoim naturalnym zasięgu (w przeszłości lub obecnie) i potencjalnie rozprzestrzeniający się (tj. w obrębie zasięgu, który zajmuje lub mógłby zajmować w sposób naturalny bez bezpośredniego lub pośredniego wprowadzenia lub opieki ze strony człowieka);**
- (10) „lokalna jednostka administracyjna” oznacza jednostkę administracyjną niskiego szczebla państwa członkowskiego działającą na szczeblu niższym niż okręgowy, regionalny lub krajowy ustanowioną zgodnie z art. 4 rozporządzenia (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady⁷¹;

⁷¹ Rozporządzenie (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 roku w sprawie ustalenia wspólnej klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS) (*Dz.U. L 154 z 21.6.2003, s. 1*).

- (10a) „ośrodki miejskie” i „klastery miejskie” oznaczają jednostki terytorialne sklasyfikowane w miastach, małych miastach i przedmieściach według typologii opartej na siatce ustanowione zgodnie z art. 4b ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 1059/2003;**
- (11) „miasta” oznaczają lokalne jednostki administracyjne, w których co najmniej 50 % ludności mieszka w co najmniej jednym ośrodku miejskim, co mierzy się przy użyciu stopnia urbanizacji ustanowionego zgodnie z art. 4b ust. 3 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1059/2003;
- (12) „małe miasta i przedmieścia” oznaczają lokalne jednostki administracyjne, w których mniej niż 50 % ludności mieszka w ośrodku miejskim, ale co najmniej 50 % ludności mieszka w klastrach miejskich, co mierzy się przy użyciu stopnia urbanizacji ustanowionego zgodnie z art. 4b ust. 3 lit. a) rozporządzenia (WE) nr 1059/2003;
- (12a) „obszary podmiejskie” oznaczają obszary sąsiadujące z ośrodkami miejskimi lub klastrami miejskimi, w tym co najmniej wszystkie obszary w odległości 1 km mierzonej od zewnętrznych granic tych ośrodków miejskich lub klastrow miejskich, znajdujące się w tym samym mieście, małym mieście lub przedmieściu co te ośrodki miejskie lub klastery miejskie;**
- (13) „zielona przestrzeń miejska” oznacza [...] **całkowity obszar porośnięty drzewami, krzewami, zaroślami, stałą roślinnością trawiastą, porostami i mchami oraz stawy i ciekami wodne** [...] występujące na terenie miast lub małych miast i przedmieść, obliczone na podstawie danych dostarczonych przez usługę programu Copernicus w zakresie monitorowania obszarów lądowych, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/696⁷² **oraz, jeżeli są one dostępne dla danego państwa członkowskiego, innych odpowiednich danych uzupełniających dostarczonych przez to państwo członkowskie;**

⁷² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/696 z dnia 28 kwietnia 2021 r. ustanawiające Unijny program kosmiczny i Agencję Unii Europejskiej ds. Programu Kosmicznego oraz uchylające rozporządzenia (UE) nr 912/2010, (UE) nr 1285/2013 i (UE) nr 377/2014 oraz decyzję nr 541/2014/UE (Dz.U. L 170 z 12.5.2021, s. 69).

- (14) „zwarcie drzewostanu na obszarach miejskich” oznacza całkowitą powierzchnię zadrzewienia na terenie miast, małych miast i przedmieść, obliczoną na podstawie danych dostarczonych przez usługę programu Copernicus w zakresie monitorowania obszarów lądowych, zgodnie z rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/696 oraz, jeżeli są one dostępne dla danego państwa członkowskiego, innych odpowiednich danych uzupełniających dostarczonych przez to państwo członkowskie;[...]
- (14a) „rzeka o swobodnym przepływie” oznacza rzekę lub odcinek rzeki, których wzdłużna, poprzeczna i pionowa łączność nie jest utrudniona przez sztuczne struktury tworzące barierę i której naturalne funkcje są w dużej mierze nienaruszone;
- (14b) „ponowne nawadnianie torfowisk” oznacza proces przekształcania osuszonej gleby torfowej w glebę nawodnioną;
- (15) „obszar przyspieszonego rozwoju OZE [...]” oznacza obszar przyspieszonego rozwoju OZE [...] zdefiniowany w art. 2 pkt 9 lit. a) dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2018/2001/UE⁷³.

⁷³ Wniosek dotyczący dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę (UE) 2018/2001 w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych, dyrektywę 2010/31/UE w sprawie charakterystyki energetycznej budynków i dyrektywę 2012/27/UE w sprawie efektywności energetycznej (COM(2022) 222 final).

ROZDZIAŁ II

CELE I OBOWIĄZKI W ZAKRESIE ODBUDOWY

Artykuł 4

Odbudowa ekosystemów lądowych, przybrzeżnych i słodkowodnych

1. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy konieczne do przywrócenia do dobrego stanu obszarów typów siedlisk wymienionych w załączniku I, których stan nie jest dobry. Środki takie muszą być wprowadzone w odniesieniu do: [...]
 - a) do 2030 r. – co najmniej 30 % całkowitego obszaru wszystkich typów siedlisk wymienionych w załączniku I, których stan nie jest dobry, jak określono ilościowo w krajowym planie odbudowy, o którym mowa w art. 12;
 - b) do 2040 r. – co najmniej 60 %, a do 2050 r. – co najmniej 90 % obszarów każdej grupy typów siedlisk wymienionych w załączniku I, których stan nie jest dobry, jak określono ilościowo w krajowym planie odbudowy, o którym mowa w art. 12.
2. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy konieczne do przywrócenia typów siedlisk wymienionych w załączniku I na obszarach nieobejmujących tych typów siedlisk celem osiągnięcia ich właściwego obszaru odniesienia. Do 2030 r. środki te muszą być wprowadzone w odniesieniu do obszarów odpowiadających co najmniej 30 % dodatkowej powierzchni całkowitej potrzebnej do osiągnięcia całkowitego właściwego obszaru odniesienia dla każdej grupy typów siedlisk wymienionych w załączniku I, jak określono ilościowo w krajowym planie odbudowy, o którym mowa w art. 12, do 2040 r. – w odniesieniu do co najmniej 60 % tej powierzchni, a do 2050 r. – w odniesieniu do 100 % tej powierzchni.

3. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy lądowych, przybrzeżnych i słodkowodnych siedlisk gatunków wymienionych w załącznikach II, IV i V do dyrektywy 92/43/EWG, a także lądowych, przybrzeżnych i słodkowodnych siedlisk dzikiego ptactwa objętych zakresem dyrektywy 2009/147/WE, które są, **w dodatku do środków odbudowy zgodnie z ust. 1, 2 i 3 niniejszego artykułu**, konieczne do poprawy jakości i wielkości tych siedlisk, między innymi przez ich przywrócenie, a także do poprawy łączności aż do osiągnięcia wystarczającej jakości i wielkości tych siedlisk.
4. Obszary najbardziej odpowiednie do objęcia środkami odbudowy zgodnie z ust. 1, 2 i 3 niniejszego artykułu określa się w oparciu o najlepszą dostępną wiedzę i najnowsze dowody naukowe dotyczące stanu typów siedlisk wymienionych w załączniku I, oceniane według struktury i funkcji niezbędnych do ich długoterminowego utrzymania, w tym typowych dla nich gatunków, o których mowa w art. 1 lit. e) dyrektywy 92/43/EWG, oraz jakości i wielkości siedlisk gatunków, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu, **z wykorzystaniem informacji przekazanych na podstawie art. 17 dyrektywy 92/43/EWG i art. 12 dyrektywy 2009/147/WE, a w stosownych przypadkach z uwzględnieniem różnorodnych sytuacji w różnych regionach, o czym mowa w art. 11 ust. 9a. [...]**
- 4a. Najpóźniej do 2030 r. państwa członkowskie zapewniają, aby stan ten był znany dla co najmniej 90 % obszarów rozmieszczonych wśród wszystkich typów siedlisk wymienionych w załączniku I. Stan wszystkich obszarów typów siedlisk wymienionych w załączniku I ma być znany do 2040 r.**
5. W odniesieniu do środków odbudowy, o których mowa w ust. 1 i 2, uwzględnia się potrzebę poprawy łączności pomiędzy typami siedlisk wymienionymi w załączniku I oraz wymogi ekologiczne gatunków, o których mowa w ust. 3, występujących w tych typach siedlisk.

6. Państwa członkowskie zapewniają, aby obszary objęte środkami odbudowy zgodnie z ust. 1, 2 i 3 wykazywały stałą poprawę stanu typów siedlisk wymienionych w załączniku I, aż do osiągnięcia przez nie dobrego stanu, a także stałą poprawę jakości siedlisk gatunków, o których mowa w ust. 3, aż do osiągnięcia wystarczającej jakości tych siedlisk. Państwa członkowskie zapewniają, aby stan obszarów, gdzie osiągnięto dobry stan i wystarczającą jakość siedlisk gatunków, nie ulegał **znacznemu** pogorszeniu.
7. **Nie później niż do dnia publikacji krajowych planów odbudowy zgodnie z art. 14 ust. 6** państwa członkowskie **starają się wprowadzać środki niezbędne [...] do zapobiegania znacznemu pogorszeniu się stanu obszarów, w których występują typy siedlisk wymienione w załączniku I będące w dobrym stanie, lub środki niezbędne do osiągnięcia celów odbudowy określonych w ust. 1 [...].**
8. Poza obszarami Natura 2000 niewypełnienie obowiązków określonych w ust. 6 [...] jest uzasadnione, jeżeli zostało spowodowane przez:
- a) siłę wyższą, w **tym klęski żywiołowe;**
 - b) nieuniknione przekształcenia siedlisk spowodowane bezpośrednio przez zmianę klimatu; [...]
 - c) **plan lub** przedsięwzięcie realizowane w nadrzędnym interesie publicznym, w przypadku którego nie są dostępne żadne mniej szkodliwe rozwiązania alternatywne, co ustala się indywidualnie dla każdego przypadku; **lub**[...]
 - d) działania lub zaniechania ze strony państw trzecich, za które dane państwo członkowskie nie jest odpowiedzialne.**

8a. Poza obszarami Natura 2000 obowiązek wprowadzenia niezbędnych środków określony w ust. 7 nie ma zastosowania do pogorszenia stanu spowodowanego przez:

- a) siłę wyższą, w tym klęski żywiołowe;**
- b) nieuniknione przekształcenia siedlisk spowodowane bezpośrednio przez zmianę klimatu;**
- c) plany lub przedsięwzięcia realizowane w nadrzędnym interesie publicznym, w przypadku których nie są dostępne żadne mniej szkodliwe rozwiązania alternatywne; lub**
- d) działania lub zaniechania ze strony państw trzecich, za które dane państwo członkowskie nie jest odpowiedzialne.**

9. W przypadku obszarów Natura 2000 niewypełnienie obowiązków określonych w ust. 6 i 7 jest uzasadnione, jeżeli zostało spowodowane przez:

- a) siłę wyższą, w **tym klęski żywiołowe**;
- b) nieuniknione przekształcenia siedlisk spowodowane bezpośrednio przez zmianę klimatu[...]; lub
- c) plan lub przedsięwzięcie zatwierdzone zgodnie z art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43/EWG.

10. Państwa członkowskie zapewniają:

- a) zwiększanie obszaru siedlisk w dobrym stanie w odniesieniu do typów siedlisk wymienionych w załączniku I, do czasu gdy co najmniej 90 % tego obszaru osiągnie dobry stan, a w odniesieniu do każdego typu siedliska w każdym regionie biogeograficznym [...] **danego państwa członkowskiego** osiągnięty zostanie właściwy obszar odniesienia;
- b) tendencję wzrostową prowadzącą do zapewnienia wystarczającej jakości i wielkości lądowych, przybrzeżnych i słodkowodnych siedlisk gatunków wymienionych w załącznikach II, IV i V do dyrektywy 92/43/EWG oraz gatunków objętych dyrektywą 2009/147/WE.

Artykuł 5

Odbudowa ekosystemów morskich

1. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy konieczne do przywrócenia do dobrego stanu obszarów typów siedlisk wymienionych w załączniku II, których stan nie jest dobry. Środki takie muszą być wprowadzone w odniesieniu do[...]:

- a) **do 2030 r. – co najmniej 30 % całkowitego obszaru wszystkich typów siedlisk z grup 1–6 wymienionych w załączniku II, których stan nie jest dobry, jak określono ilościowo w krajowym planie odbudowy, o którym mowa w art. 12;**
- b) **do 2040 r. – co najmniej 60 %, a do 2050 r. – co najmniej 90 % obszarów typów siedlisk z każdej z grup 1–6 wymienionych w załączniku II, których stan nie jest dobry, jak określono ilościowo w krajowym planie odbudowy, o którym mowa w art. 12;**

c) do 2040 r. – co najmniej dwóch trzecich odsetka określonego w lit. d) obszaru typów siedlisk z grupy 7 wymienionych w załączniku II, których stan nie jest dobry, jak określono ilościowo w krajowym planie odbudowy, o którym mowa w art. 12 oraz;

d) do 2050 r. – odsetka ustalonego zgodnie z art. 11 ust. 2a obszaru typów siedlisk z grupy 7 wymienionych w załączniku II, których stan nie jest dobry, jak określono ilościowo w krajowym planie odbudowy, o którym mowa w art. 12.

Odsetek, o którym mowa w lit. d), ustala się w taki sposób, aby nie uniemożliwiać osiągnięcia lub utrzymania dobrego stanu środowiska określonego zgodnie z art. 9 ust. 1 dyrektywy 2008/56/WE.

2. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy konieczne do przywrócenia typów siedlisk **grup 1–6** wymienionych w załączniku II na obszarach nieobjętych tych typów siedlisk **celem osiągnięcia ich właściwego obszaru odniesienia**. Do 2030 r. środki te muszą być wprowadzone w odniesieniu do obszarów odpowiadających co najmniej 30 % dodatkowej powierzchni całkowitej potrzebnej do osiągnięcia całkowitego właściwego obszaru odniesienia dla każdej grupy typów siedlisk, jak określono ilościowo w krajowym planie odbudowy, o którym mowa w art. 12, do 2040 r. – w odniesieniu do co najmniej 60 % tej powierzchni, a do 2050 r. – w odniesieniu do 100 % tej powierzchni.

3. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy morskich siedlisk gatunków wymienionych w załączniku III oraz załącznikach II, IV i V do dyrektywy 92/43/EWG, a także morskich siedlisk dzikiego ptactwa objętych zakresem dyrektywy 2009/147/WE, które są, **w dodatku do środków odbudowy wprowadzonych zgodnie z ust. 1 i 2 niniejszego artykułu,** konieczne do poprawy jakości i wielkości tych siedlisk, między innymi przez ich przywrócenie, a także do poprawy łączności aż do osiągnięcia wystarczającej jakości i wielkości tych siedlisk.

4. Obszary najbardziej odpowiednie do objęcia środkami odbudowy zgodnie z ust. 1, 2 i 3 niniejszego artykułu określa się w oparciu o najlepszą dostępną wiedzę i najnowsze [...] **osiągnięcia postępu technicznego i naukowego** dotyczące ustalania stanu typów siedlisk wymienionych w załączniku II [...] oraz jakości i wielkości siedlisk gatunków, o których mowa w ust. 3 niniejszego artykułu, z **wykorzystaniem informacji przekazanych na podstawie art. 17 dyrektywy 92/43/EWG, [...] art. 12 dyrektywy 2009/147/WE i art. 17 [...] dyrektywy 2008/56/WE.** [...]
- 4a. Naipóźniej do 2030 r. państwa członkowskie zapewniają, aby stan ten był znany dla co najmniej 50 % obszarów rozmieszczonych wśród wszystkich typów siedlisk grup 1–6 wymienionych w załączniku II. Stan wszystkich obszarów typów siedlisk grup 1–6 wymienionych w załączniku II ma być znany do 2040 r. Naipóźniej do 2040 r. państwa członkowskie zapewniają, aby stan ten był znany dla co najmniej 50 % obszarów rozmieszczonych wśród wszystkich typów siedlisk grupy 7 wymienionych w załączniku II. Stan wszystkich obszarów typów siedlisk grupy 7 wymienionych w załączniku II ma być znany do 2050 r.**
5. W odniesieniu do środków odbudowy, o których mowa w ust. 1 i 2, uwzględnia się potrzebę poprawy **spójności ekologicznej i** łączności pomiędzy typami siedlisk wymienionymi w załączniku II oraz wymogi ekologiczne gatunków, o których mowa w ust. 3, występujących w tych typach siedlisk.
6. Państwa członkowskie zapewniają, aby obszary objęte środkami odbudowy zgodnie z ust. 1, 2 i 3 wykazywały stałą poprawę stanu typów siedlisk wymienionych w załączniku II, aż do osiągnięcia przez nie dobrego stanu, a także stałą poprawę jakości siedlisk gatunków, o których mowa w ust. 3, aż do osiągnięcia wystarczającej jakości tych siedlisk. Państwa członkowskie zapewniają, aby stan obszarów, gdzie osiągnięto dobry stan i wystarczającą jakość siedlisk gatunków, nie ulegał **znacznemu** pogorszeniu.

7. Nie później niż do dnia publikacji krajowych planów odbudowy zgodnie z art. 14 ust. 6 państwa członkowskie starają się wprowadzać środki niezbędne [...] [...] do zapobiegania znacznemu pogorszeniu się stanu obszarów, w których występują typy siedlisk wymienione w załączniku I będące w dobrym stanie, lub środki niezbędne do osiągnięcia celów odbudowy określonych w ust. 1 [...].
8. Poza obszarami Natura 2000 niewypełnienie obowiązków określonych w ust. 6 [...] jest uzasadnione, jeżeli zostało spowodowane przez:
- a) siłę wyższą, w tym klęski żywiołowe;
 - b) nieuniknione przekształcenia siedlisk spowodowane bezpośrednio przez zmianę klimatu; [...]
 - c) plan lub przedsięwzięcie realizowane w nadrzędnym interesie publicznym, w przypadku którego nie są dostępne żadne mniej szkodliwe rozwiązania alternatywne, co ustala się indywidualnie dla każdego przypadku; lub[...]
 - d) działania lub zaniechania ze strony państw trzecich, za które dane państwo członkowskie nie jest odpowiedzialne.

8a. Poza obszarami Natura 2000 obowiązek wprowadzenia niezbędnych środków określony w ust. 7 nie ma zastosowania do pogorszenia stanu spowodowanego przez:

- a) siłę wyższą, w tym klęski żywiołowe;**
- b) nieuniknione przekształcenia siedlisk spowodowane bezpośrednio przez zmianę klimatu;**
- c) plany lub przedsięwzięcia realizowane w nadrzędnym interesie publicznym, w przypadku których nie są dostępne żadne mniej szkodliwe rozwiązania alternatywne; lub**
- d) działania lub zaniechania ze strony państw trzecich, za które dane państwo członkowskie nie jest odpowiedzialne.**

9. W przypadku obszarów Natura 2000 niewypełnienie obowiązków określonych w ust. 6 i 7 jest uzasadnione, jeżeli zostało spowodowane przez:
- a) siłę wyższą, w **tym klęski żywiołowe**;
 - b) nieuniknione przekształcenia siedlisk spowodowane bezpośrednio przez zmianę klimatu[...]; lub
 - c) plan lub przedsięwzięcie zatwierdzone zgodnie z art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43/EWG.
10. Państwa członkowskie zapewniają:
- a) zwiększanie obszaru siedlisk w dobrym stanie w odniesieniu do typów siedlisk wymienionych w **grupach 1–6** w załączniku II, do czasu gdy co najmniej 90 % tego obszaru osiągnie dobry stan, a w odniesieniu do każdego typu siedliska w każdym regionie biogeograficznym [...] **danego państwa członkowskiego** osiągnięty zostanie właściwy obszar odniesienia;
 - aa) zwiększanie obszaru siedlisk w dobrym stanie w odniesieniu do typów siedlisk wymienionych w grupie 7 w załączniku II, do czasu gdy co najmniej określony w ust. 1 lit. d) odsetek tego obszaru osiągnie dobry stan, a w odniesieniu do każdego typu siedliska w każdym regionie biogeograficznym danego państwa członkowskiego osiągnięty zostanie właściwy obszar odniesienia;**
 - b) pozytywną tendencję prowadzącą do zapewnienia wystarczającej jakości i wielkości morskich siedlisk gatunków wymienionych w załączniku III oraz załącznikach II, IV i V do dyrektywy 92/43/EWG, a także gatunków objętych dyrektywą 2009/147/WE.

Artykuł 5a

Energia ze źródeł odnawialnych

Do celów art. 4 ust. 8 i 8a oraz art. 5 ust. 8 i 8a planowanie, budowa i eksploatacja instalacji produkujących energię ze źródeł odnawialnych, ich podłączenie do sieci oraz sama sieć i magazyny są uznawane za leżące w nadrzędnym interesie publicznym. Państwa członkowskie mogą zwolnić je z wymogu dotyczącego dostępności mniej szkodliwych rozwiązań alternatywnych na mocy art. 4 ust. 8 i 8a oraz art. 5 ust. 8 i 8a, jeżeli została przeprowadzona strategiczna ocena wpływu na środowisko zgodnie z warunkami określonymi w dyrektywie 2001/42/WE lub jeżeli zostały one poddane ocenie oddziaływania na środowisko zgodnie z warunkami określonymi w dyrektywie (UE) 2011/92. Państwa członkowskie w należycie uzasadnionych i szczególnych okolicznościach mogą ograniczyć stosowanie tych przepisów do niektórych części swojego terytorium, jak również do niektórych rodzajów technologii lub do przedsięwzięć o określonych cechach technicznych, zgodnie z priorytetami określonymi w krajowych zintegrowanych planach w dziedzinie energii i klimatu na mocy rozporządzenia (UE) 2018/1999. Państwa członkowskie informują Komisję o zastosowanych ograniczeniach i uzasadniają je.

Artykuł 5b

Obrona narodowa

1. Wprowadzając środki odbudowy do celów art. 4 ust. 1, 2 i 3 oraz art. 5 ust. 1, 2 i 3, państwa członkowskie mogą wyłączyć obszary wykorzystywane wyłącznie do celów obrony narodowej, jeżeli środki te uznaje się za niezgodne z dalszym wykorzystywaniem danych obszarów do celów wojskowych.
2. Do celów art. 4 ust. 8 i 8a oraz art. 5 ust. 8 i 8a państwa członkowskie mogą postanowić, że plany i przedsięwzięcia służące wyłącznie obronie narodowej uznaje się za leżące w nadrzędnym interesie publicznym. Do celów art. 4 ust. 8 i 8a oraz art. 5 ust. 8 i 8a państwa członkowskie mogą również zwolnić takie plany i przedsięwzięcia z wymogu dotyczącego dostępności mniej szkodliwych rozwiązań alternatywnych. W przypadku jednak zastosowania tego zwolnienia zainteresowane państwa członkowskie wprowadzają środki – na tyle, na ile będzie to racjonalne i wykonalne – mające na celu złagodzenie wpływu na typy siedlisk.

Artykuł 6

Odbudowa ekosystemów miejskich

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby do **dnia 31 grudnia** 2030 r. nie doszło do utraty netto **całkowitej krajowej powierzchni** zielonych przestrzeni miejskich oraz zwarcia drzewostanu **na obszarach ekosystemów miejskich, określonych zgodnie z art. 11 ust. 2b, w porównaniu z [rokiem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia]** [...]. **Do celów spełniania tego obowiązku państwa członkowskie mogą wyłączyć z tej całkowitej krajowej powierzchni obszary ekosystemów miejskich, w których udział zielonych przestrzeni miejskich w ośrodkach miejskich i klastrach miejskich przekracza 45 %, a udział zwarcia drzewostanu na obszarach miejskich przekracza 10 %.**
 2. Następnie państwa członkowskie [...] **osiągają tendencję wzrostową w odniesieniu do całkowitej krajowej powierzchni zielonych przestrzeni miejskich, w tym poprzez zintegrowanie zielonych przestrzeni miejskich z budynkami i infrastrukturą, na obszarach ekosystemów miejskich, określonych zgodnie z art. 11 ust. 2b, mierzona od 31 grudnia 2030 r. co sześć lat aż do osiągnięcia zadowalających poziomów, określonych zgodnie z art. 11 ust. 3** [...].
 3. Państwa członkowskie [...] **osiągają, w każdym obszarze ekosystemów miejskich, określonych zgodnie z art. 11 ust. 2b, [...]**
- [...] **tendencję wzrostową** w odniesieniu do zwarcia drzewostanu na obszarach miejskich, **mierzoną od dnia 31 grudnia 2030 r. co sześć lat aż do osiągnięcia zadowalających poziomów, określonych zgodnie z art. 11 ust. 3.** [...]
- [...]

Artykuł 7

Odbudowa naturalnej łączności rzek oraz naturalnych funkcji powiązanych równin zalewowych

1. Państwa członkowskie sporządzają wykaz **sztucznych** barier dla [...] łączności wód powierzchniowych oraz, **uwzględniając ich funkcje społeczno-gospodarcze**, identyfikują te bariery, które należy usunąć, aby przyczynić się do osiągnięcia celów w zakresie odbudowy określonych w art. 4 niniejszego rozporządzenia oraz celu, jakim jest przywrócenie co najmniej 25 000 km rzek w Unii do stanu swobodnego przepływu do 2030 r., nie naruszając przepisów dyrektywy 2000/60/WE, w szczególności jej art. 4 ust. 3, 5 i 7, a także rozporządzenia (UE) nr 1315/2013, w szczególności jego art. 15.
2. Państwa członkowskie usuwają **sztuczne** bariery dla [...] łączności wód powierzchniowych [...] w **oparciu o wykaz** zdefiniowany w ust. 1 niniejszego artykułu, zgodnie z planem ich usunięcia, o którym mowa w art. 12 ust. 2 lit. **e) i f)**. Usuwając bariery, państwa członkowskie zajmują się przede wszystkim przestarzałymi barierami, które nie są już potrzebne do wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, żeglugi śródlądowej, zaopatrzenia w wodę, **ochrony przeciwpowodziowej** lub innych zastosowań.
3. Jako uzupełnienie usuwania barier, o którym mowa w ust. 2, państwa członkowskie wprowadzają środki niezbędne do poprawy naturalnych funkcji powiązanych równin zalewowych.
4. **Państwa członkowskie zapewniają utrzymanie naturalnej łączności rzek i naturalnych funkcji powiązanych równin zalewowych odtworzonych zgodnie z ust. 2 i 3.**

Artykuł 8

Odbudowa populacji owadów zapylających

1. Państwa członkowskie muszą odwrócić tendencję spadku populacji owadów zapylających do 2030 r., a następnie osiągnąć i utrzymać tendencję wzrostową w zakresie liczebności tej populacji, mierzoną co [...] **sześć lat** po 2030 r., aż do osiągnięcia zadowalających poziomów, zgodnie z art. 11 ust. 3.
2. Komisja przyjmuje akty wykonawcze w celu określenia metody monitorowania populacji owadów zapylających. Te akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 21 ust. 2.

3. Metoda, o której mowa w ust. 2, zapewnia znormalizowane podejście do gromadzenia rocznych danych na temat liczebności i różnorodności gatunków owadów zapylających oraz do oceny tendencji dotyczących populacji owadów zapylających.

Artykuł 9

Odbudowa ekosystemów rolniczych

1. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy konieczne do zwiększenia różnorodności biologicznej w ekosystemach rolniczych, oprócz środków odbudowy, którymi obszary te objęte są na mocy art. 4 ust. 1, 2 i 3.
2. Państwa członkowskie muszą osiągnąć tendencję wzrostową na poziomie krajowym każdego z wymienionych poniżej wskaźników w ekosystemach rolniczych, szczególnie określonych w załączniku IV, które to wskaźniki mierzy się w okresie od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia do 31 grudnia 2030 r., a następnie co [...] **sześć** lat, aż do osiągnięcia zadowalających poziomów, określonych zgodnie z art. 11 ust. 3:
 - a) wskaźnik liczebności motyli na obszarach trawiastych;
 - b) zasoby węgla organicznego w glebach mineralnych gruntów uprawnych;
 - c) odsetek gruntów rolnych z elementami krajobrazu o wysokiej różnorodności.
3. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy, aby wskaźnik liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego na poziomie krajowym, bazujący na gatunkach określonych w załączniku V, indeksowany ...[Urząd Publikacji: proszę wstawić datę = pierwszy dzień miesiąca następującego po 12 miesiącach od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia] na poziomie = 100, osiągnął następujące poziomy:
 - a) 110 do 2030 r., 120 do 2040 r. i 130 do 2050 r. w przypadku państw członkowskich wymienionych w załączniku V, których populacje ptaków krajobrazu rolniczego były w przeszłości bardziej uszczuplone;
 - b) 105 do 2030 r., 110 do 2040 r. i 115 do 2050 r. w przypadku państw członkowskich wymienionych w załączniku IV, których populacje ptaków krajobrazu rolniczego były w przeszłości mniej uszczuplone.

4. Państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy gleb organicznych użytkowanych rolniczo, które są osuszonymi torfowiskami. Środki te muszą być wprowadzone w odniesieniu do co najmniej:

- a) 30 % takich obszarów do 2030 r., z czego co najmniej jedna czwarta musi zostać ponownie nawodniona;
- b) **40[...]** % takich obszarów do 2040 r., z czego co najmniej połowa musi zostać ponownie nawodniona;
- c) **50[...]** % takich obszarów do 2050 r., z czego co najmniej połowa musi zostać ponownie nawodniona.

Państwa członkowskie mogą wprowadzić środki odbudowy, w tym ponowne nawadnianie, na obszarach wydobywania torfu i uwzględnić je, obliczając stopień realizacji odpowiednich celów, o których mowa w akapicie pierwszym lit. a), b) i c).

Ponadto państwa członkowskie mogą wprowadzić środki odbudowy w celu ponownego nawadniania gleb organicznych, które stanowią osuszone torfowiska w ramach użytkowania gruntów innego niż użytkowanie rolnicze i wydobywanie torfu, oraz zaliczyć maksymalnie do **40[...]** % tych obszarów ponownie nawodnionych do obliczania stopnia realizacji celów, o których mowa w akapicie pierwszym lit. a), b) i c).

Środki odbudowy polegające na ponownym nawadnianiu torfowisk, w tym poziomy wody, które należy osiągnąć, przyczyniają się do redukcji emisji netto gazów cieplarnianych i zwiększenia różnorodności biologicznej, przy jednoczesnym uwzględnieniu uwarunkowań krajowych i lokalnych.

W należycie uzasadnionych przypadkach państwo członkowskie może ograniczyć zakres ponownego nawadniania torfowisk przeznaczonych do celów rolniczych do poziomu niższego niż wymagany na mocy lit. a), b) i c), jeżeli takie ponowne nawadnianie prawdopodobnie wiąże się ze znaczącym negatywnym wpływem na infrastrukturę, budynki, przystosowanie się do zmiany klimatu lub inne interesy publiczne oraz jeżeli ponowne nawadnianie nie może mieć miejsca na gruntach innych niż grunty rolne. To obniżenie poziomu określa się zgodnie z art. 11 ust. 4b.

Artykuł 10

Odbudowa ekosystemów leśnych

1. Oprócz środków odbudowy, którymi objęte są obszary na mocy art. 4 ust. 1, 2 i 3, państwa członkowskie wprowadzają środki odbudowy konieczne do zwiększenia różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych.
2. Państwa członkowskie muszą osiągnąć tendencję wzrostową na poziomie krajowym w odniesieniu do każdego z wymienionych poniżej wskaźników w ekosystemach leśnych, szczegółowo określonych w załączniku VI, mierzonych w okresie od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia do 31 grudnia 2030 r., a następnie co [...] **sześć lat**, aż do osiągnięcia zadowalających poziomów, określonych zgodnie z art. 11 ust. 3:
 - a) stojące drewno posuszowe;
 - b) leżące drewno posuszowe;
 - c)[...]
 - d)[...]
 - [...]e) wskaźnik liczebności pospolitych ptaków leśnych[...]
 - f) [...].

2a. Państwa członkowskie osiągają na szczeblu krajowym tendencję wzrostową trzech z następujących wskaźników w ekosystemach leśnych, jak określono w załączniku VI, wybranych na podstawie ich zdolności do wykazania zwiększenia różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych w danym państwie członkowskim. Tendencje te mierzy się od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia do 31 grudnia 2030 r., a następnie co sześć lat, aż do osiągnięcia zadowalających poziomów, określonych zgodnie z art. 11 ust. 3:

- a) udział lasów różnowiekowych;**
- b) łączność leśna;**
- c) zasoby węgla organicznego;**
- d) odsetek lasów zdominowanych przez rodzime gatunki drzew;**
- e) różnorodność gatunków drzew.**

3. Niewypełnienie obowiązków określonych w ust. 2 i 2a jest uzasadnione, jeżeli zostało spowodowane przez:

- a) działanie siły wyższej na dużą skalę, w tym klęski żywiołowe, w szczególności nieplanowane i niekontrolowane pożary lasów; lub**
- b) nieuniknione przekształcenia siedlisk spowodowane bezpośrednio przez zmianę klimatu.**

ROZDZIAŁ III

KRAJOWE PLANY ODBUDOWY

Artykuł 11

Przygotowanie krajowych planów odbudowy

1. Państwa członkowskie przygotowują krajowe plany odbudowy oraz przeprowadzają monitorowanie i badania przygotowawcze potrzebne do określenia środków odbudowy koniecznych do realizacji celów i obowiązków określonych w art. 4–10, z uwzględnieniem najnowszych dowodów naukowych.
2. Państwa członkowskie określają ilościowo obszar, który należy odbudować, aby osiągnąć cele w zakresie odbudowy określone w art. 4 i 5, uwzględniając stan typów siedlisk, o których mowa w art. 4 ust. 1 i 2 oraz art. 5 ust. 1 i 2, a także jakości i wielkości siedlisk gatunków, o których mowa w art. 4 ust. 3 i art. 5 ust. 3 [...]. Określenie ilościowe opiera się między innymi na następujących informacjach:
 - a) w odniesieniu do każdego typu siedliska:
 - (i) całkowity obszar siedliska i mapa jego obecnego rozmieszczenia;
 - (ii) obszar siedliska, którego stan nie jest dobry;
 - (iii) właściwy obszar odniesienia, z uwzględnieniem **zapisów dotyczących historycznego rozmieszczenia [...]** oraz prognozowane zmiany warunków środowiskowych wynikające ze zmiany klimatu;
 - (iv) obszary najbardziej odpowiednie do przywrócenia na nich typów siedlisk, mając na uwadze zachodzące i prognozowane zmiany warunków środowiskowych wynikające ze zmiany klimatu;

- b) wystarczająca jakość i wielkość siedlisk gatunków wymagane do osiągnięcia właściwego stanu ochrony tych siedlisk gatunków, z uwzględnieniem obszarów najbardziej odpowiednich do przywrócenia na nich tych siedlisk, oraz niezbędnej łączności pomiędzy siedliskami, aby populacje tych gatunków mogły się rozwijać, jak również zachodzących i prognozowanych zmian warunków środowiskowych wynikających ze zmiany klimatu.

ba) do celów ilościowego określenia obszaru każdego typu siedliska, który należy odtworzyć, aby osiągnąć cele odbudowy określone w art. 4 ust. 1 lit. a) i art. 5 ust. 1 lit. a), obszar siedliska, który nie znajduje się w dobrym stanie, o którym mowa w lit. a) ppkt (ii), obejmuje wyłącznie takie obszary, których stan jest znany;

bb) do celów ilościowego określenia obszaru każdego typu siedliska, który należy odtworzyć, aby osiągnąć cele odbudowy określone w art. 4 ust. 1 lit. b) i art. 5 ust. 1 lit. b), c) i d), obszar siedliska, który nie znajduje się w dobrym stanie, o którym mowa w lit. a) ppkt (ii), obejmuje wyłącznie takie obszary, dla których stan ten jest znany lub ma być znany zgodnie z art. 4 ust. 4a i art. 5 ust. 4a.

2a. W odniesieniu do grupy 7 typów siedlisk wymienionych w załączniku II państwa członkowskie ustalają odsetek, o którym mowa w art. 5 ust. 1 lit. d).

2b. Państwa członkowskie określają i mapują obszary ekosystemów miejskich, o których mowa w art. 6, dla wszystkich swoich miast oraz małych miast i przedmieść.

Obszar ekosystemu miejskiego miasta lub małego miasta i przedmieścia obejmuje:

- a) całe miasto lub małe miasto i przedmieście; lub**
- b) części miasta lub małego miasta i przedmieścia, w tym co najmniej jego centra miejskie, klastry miejskie i – o ile dane państwo członkowskie uzna to za stosowne – obszary podmiejskie.**

Państwa członkowskie mogą połączyć obszary ekosystemów miejskich dwóch lub większej liczby sąsiadujących miast lub małych miast i przedmieść w jeden obszar ekosystemu miejskiego wspólnego dla tych miast lub małych miast i przedmieść.

- 3. Państwa członkowskie najpóźniej do 2030 r. określają zadowalające poziomy poszczególnych wskaźników, o których mowa w art. 8 ust. 1, art. 9 ust. 2 i art. 10 ust. 2, **dla każdego z wybranych wskaźników określonych w art. 10 ust. 2a oraz dla zielonej przestrzeni miejskiej określonych w art. 6 ust. 2 i dla zwarcia drzewostanu na obszarach miejskich określonych w art. 6 ust. 3**, w drodze otwartej i skutecznej procedury i oceny, w oparciu o najnowsze dowody naukowe, ramy **wytucznych**, o których mowa w art. 17 ust. **9a oraz – jeśli istnieją – ramy wytucznych, o których mowa w art. 17 ust. 9.**
- 4. Państwa członkowskie identyfikują i mapują użytki rolne i obszary leśne wymagające odbudowy, w szczególności obszary, które z powodu intensyfikacji lub innych czynników wynikających z gospodarowania wymagają lepszej łączności i większej różnorodności krajobrazu.

4a. W ciągu jednego roku od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia, państwa członkowskie mogą opracować metodykę uzupełniającą metodykę, o której mowa w załączniku IV, w celu monitorowania elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności nieobjętych wspólną metodą, o której mowa w opisie elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności w tym załączniku. Komisja przedstawia wytyczne dotyczące ram opracowywania takiej metodyki w terminie jednego miesiąca od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia.

4b. W stosownych przypadkach państwa członkowskie określają zmniejszenie zakresu ponownego nawadniania torfowisk, o którym mowa w art. 9 ust. 4 akapit piąty.

5. Państwa członkowskie identyfikują synergie z działaniami na rzecz łagodzenia zmiany klimatu, przystosowania się do zmiany klimatu, **neutralności degradacji gruntów** i zapobiegania klęskom żywiołowym oraz nadają odpowiedni priorytet środkom odbudowy. Państwa członkowskie uwzględniają również:

- a) swoje zintegrowane krajowe plany w dziedzinie energii i klimatu, o których mowa w art. 3 rozporządzenia (UE) 2018/1999;
- b) swoje strategie długoterminowe, o których mowa w art. 15 rozporządzenia (UE) 2018/1999;
- c) wiążący ogólny cel unijny na 2030 r. określony w art. 3 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/2001.

6. Państwa członkowskie koordynują opracowywanie krajowych planów odbudowy z **mapowaniem obszarów, które są niezbędne do osiągnięcia co najmniej ich krajowych wkładów w realizację celu dotyczącego energii ze źródeł odnawialnych na 2030 r. i, w stosownych przypadkach, z** wyznaczaniem obszarów [...] **przyspieszonego rozwoju OZE i specjalnych obszarów infrastruktury**. Podczas przygotowywania planów odbudowy zasobów przyrodniczych państwa członkowskie zapewniają synergię z **rozwojem energii ze źródeł odnawialnych i infrastruktury energetycznej oraz z** już wyznaczonymi obszarami [...] **przyspieszonego rozwoju OZE i specjalnymi obszarami infrastruktury** oraz zapewniają, by funkcjonowanie tych obszarów [...] przyspieszonego rozwoju OZE, w tym przewidzianych w dyrektywie (UE) 2018/2001 procedur wydawania zezwoleń mających zastosowanie do tych obszarów [...] przyspieszonego rozwoju OZE, **a także funkcjonowanie przedsięwzięć sieciowych, które są niezbędne do włączenia energii ze źródeł odnawialnych do systemu energii elektrycznej oraz odpowiednich procedur wydawania zezwoleń,** pozostało niezmienione.

7. Przygotowując krajowe plany odbudowy, państwa członkowskie w **szczególności** uwzględniają:
- a) środki ochronne ustanowione na potrzeby obszarów Natura 2000 zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG;
 - b) priorytetowe ramy działań przygotowane zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG;
 - c) środki służące osiągnięciu dobrego stanu **ilościowego**, ekologicznego i chemicznego jednolitych części wód uwzględnionych w **programach środków i planach** gospodarowania wodami w dorzeczu przygotowanych zgodnie z dyrektywą 2000/60/WE **oraz planach zarządzania ryzykiem powodziowym ustanowionych zgodnie z dyrektywą 2007/60/WE**;
 - d) **w stosownych przypadkach**, strategie morskie mające na celu osiągnięcie dobrego stanu środowiska we wszystkich unijnych regionach morskich przygotowane zgodnie z dyrektywą 2008/56/WE;
 - e) krajowe programy ograniczania zanieczyszczenia powietrza przygotowane na mocy dyrektywy (UE) 2016/2284;
 - f) krajowe strategie na rzecz bioróżnorodności i plany działania opracowane zgodnie z art. 6 Konwencji o różnorodności biologicznej;
 - g) **w stosownych przypadkach**, środki ochrony i **zarządzania** przyjęte w ramach wspólnej polityki rybołówstwa;
 - h) plany strategiczne WPR sporządzone zgodnie z rozporządzeniem (UE) 2021/2115.**
8. Przygotowując krajowe plany odbudowy, państwa członkowskie **mogą wykorzystywać** [...] poszczególne przykłady środków odbudowy wymienione w załączniku VII, w zależności od szczególnych warunków krajowych i lokalnych oraz najnowszych dowodów naukowych.

9. Przygotowując krajowe plany odbudowy, państwa członkowskie dążą do optymalizacji ekologicznych, gospodarczych i społecznych funkcji ekosystemów, a także ich wkładu w zrównoważony rozwój odpowiednich regionów i społeczności.
- 9a. Przygotowując krajowe plany odbudowy, państwa członkowskie mogą wziąć pod uwagę różnorodność sytuacji w różnych regionach związaną z wymogami społecznymi, gospodarczymi i kulturowymi, cechami regionalnymi i lokalnymi oraz gęstością zaludnienia. W stosownych przypadkach należy również uwzględnić szczególną sytuację regionów najbardziej oddalonych Unii, obejmującą ich oddalenie, wyspiarski charakter, niewielkie rozmiary, trudną topografię i klimat, a także ich bogatą różnorodność biologiczną i związane z tym koszty ochrony i odbudowy ich ekosystemów.
10. Państwa członkowskie zwiększają, w miarę możliwości, synergie z krajowymi planami odbudowy innych państw członkowskich, w szczególności w odniesieniu do ekosystemów, które wykraczają poza granice lub w których państwa członkowskie mają wspólny region lub podregion morski w rozumieniu dyrektywy 2008/56/WE.
- 10a. Państwa członkowskie mogą, jeżeli jest to wykonalne i właściwe, w celu ustanowienia i wdrożenia krajowych planów odbudowy, w odniesieniu do odbudowy i przywrócenia ekosystemów morskich, korzystać z istniejących regionalnych struktur współpracy instytucjonalnej.
- 10b. W przypadku gdy państwa członkowskie zidentyfikują problem, który może uniemożliwić wypełnienie zobowiązań dotyczących odbudowy i odtworzenia ekosystemów morskich i który wymaga środków, w odniesieniu do których nie są właściwe, indywidualnie lub wspólnie, kierują one, w stosownych przypadkach, do państw członkowskich, Komisji lub organizacji międzynarodowych opis zidentyfikowanego problemu [...] i możliwych środków w celu ich rozważenia i ewentualnego przyjęcia.
11. Państwa członkowskie zapewniają otwarte, włączające i skuteczne przygotowywanie planu odbudowy oraz zapewniają zainteresowanej społeczności możliwość wczesnego i skutecznego udziału w jego opracowaniu. Konsultacje są zgodne z wymogami określonymi w [...] dyrektywie 2001/42/WE.

Artykuł 12

Treść krajowych planów odbudowy

1. Krajowy plan odbudowy obejmuje okres do 2050 r. wraz z terminami pośrednimi dotyczącymi celów i obowiązków określonych w art. 4–10.

1a. Na zasadzie odstępstwa od ust. 1 krajowy plan odbudowy przedkładany zgodnie z art. 13 i art. 14 ust. 6 może – w odniesieniu do okresu po czerwcu 2032 r. i do czasu przeglądu zgodnie z art. 15 ust. 1 – ograniczać się do strategicznego przeglądu:

a) elementów, o których mowa w ust. 2; oraz

b) treści, o których mowa w ust. 3 i 3a.

Zmieniony krajowy plan odbudowy będący wynikiem przeglądu, który ma zostać przeprowadzony przed lipcem 2032 r. zgodnie z art. 15 ust. 1, może – w odniesieniu do okresu po czerwcu 2042 r. i do czasu przeglądu przed lipcem 2042 r. zgodnie z art. 15 ust. 1 – ograniczać się do strategicznego przeglądu tych elementów i treści.

2. Państwa członkowskie uwzględniają następujące elementy w swoich krajowych planach odbudowy, stosując jednolity format ustanowiony zgodnie z ust. 4 niniejszego artykułu:
 - a) kwantyfikację obszarów, które mają zostać odbudowane, aby osiągnąć cele w zakresie odbudowy określone w art. 4–10, na podstawie prac przygotowawczych przeprowadzonych zgodnie z art. 11 i **orientacyjnych** map [...] **potencjalnych** obszarów **do odbudowy**;
 - b) opis planowanych lub wprowadzonych środków odbudowy służących realizacji celów i obowiązków określonych w art. 4–10 oraz doprecyzowanie, które z tych środków odbudowy zaplanowano lub wdrożono w ramach sieci Natura 2000 ustanowionej zgodnie z dyrektywą 92/43/EWG;

ba) specjalną sekcję określającą środki służące wypełnieniu obowiązków określonych w art. 4 ust. 4a i art. 5 ust. 4a;

- c) środki służące zapewnieniu, aby stan obszarów występowania typów siedlisk wymienionych w załącznikach I i II nie uległ pogorszeniu tam, gdzie osiągnięto dobry stan, jak również aby stan siedlisk gatunków, o których mowa w art. 4 ust. 3 i art. 5 ust. 3, nie uległ pogorszeniu na obszarach, gdzie osiągnięto wystarczającą jakość siedlisk gatunków, zgodnie z art. 4 ust. 6 i art. 5 ust. 6;
- d) środki służące **utrzymaniu typów siedlisk wymienionych w załącznikach I i II w dobrym stanie na obszarach, na których występują, oraz służące zapobieganiu znacznemu** [...] pogorszeniu **stanu innych** [...] obszarów, gdzie występują typy siedlisk wymienione w załącznikach I i II, zgodnie z art. 4 ust. 7 i art. 5 ust. 7;
- e) wykaz barier oraz barier wyznaczonych do usunięcia zgodnie z art. 7 ust. 1, plan ich usunięcia zgodnie z art. 7 ust. 2 oraz **szacowaną od 2020 r.** do 2030 r. i 2050 r. długość rzek, gdzie dzięki usunięciu tych barier [...] ma zostać osiągnięty swobodny przepływ, jak również wszelkie inne środki służące przywróceniu naturalnych funkcji równin zalewowych zgodnie z art. 7 ust. 3;

ea) w stosownych przypadkach uzasadnienie ponownego nawadniania torfowisk w niższej proporcji, niż określono w art. 9 ust. 4 akapit pierwszy lit. a)–c);

eb) zestawienie wskaźników dla ekosystemów leśnych wybranych zgodnie z art. 10 ust. 2a oraz ich przydatności do wykazania zwiększenia różnorodności biologicznej w ekosystemach leśnych w danym państwie członkowskim;

- f) termin wdrożenia środków odbudowy zgodnie z art. 4–10;
- g) specjalną sekcję określającą dostosowane do potrzeb środki odbudowy w najbardziej oddalonych regionach państw członkowskich, w zależności od przypadku;
- h) monitorowanie odbudowywanych obszarów zgodnie z art. 4 i 5, proces oceny skuteczności środków odbudowy wprowadzonych zgodnie z art. 4–10 oraz zmiany tych środków w stosownych przypadkach, aby zapewnić realizację celów i obowiązków określonych w art. 4–10;
- i) odniesienie do przepisów służących zapewnieniu, aby środki odbudowy, o których mowa w art. 4–10, wywarły trwałe, długoterminowe i zrównoważone skutki;
- j) szacowane dodatkowe korzyści w zakresie łagodzenia zmiany klimatu **oraz neutralności degradacji gruntów** powiązane ze środkami odbudowy na przestrzeni czasu, jak również szersze korzyści społeczno-gospodarcze wynikające z tych środków;
- k) specjalną sekcję dotyczącą sposobu, w jaki w krajowym planie odbudowy uwzględniono:
 - (i) znaczenie scenariuszy zmiany klimatu dla planowania rodzaju i lokalizacji środków odbudowy;
 - (ii) potencjał środków odbudowy w zakresie minimalizowania wpływu zmiany klimatu na przyrodę, zapobiegania klęskom żywiołowym **lub łagodzenia ich wpływu** i wspierania przystosowania się;
 - (iii) synergie z krajowymi strategiami lub planami przystosowawczymi oraz krajowymi sprawozdaniami oceniającymi ryzyko związane z klęskami żywiołowymi;
 - (iv) zarys wzajemnych powiązań między środkami uwzględnionymi w krajowym planie odbudowy a środkami uwzględnionymi w krajowym planie w dziedzinie energii i klimatu;

- l) przewidywane potrzeby w zakresie finansowania wdrożenia środków odbudowy, w tym opis wsparcia zainteresowanych stron, na które mają wpływ środki odbudowy lub inne nowe obowiązki wynikające z niniejszego rozporządzenia, oraz środki planowanego finansowania publicznego lub prywatnego, w tym (współ)finansowanie za pomocą unijnych instrumentów finansowania;
 - m) wskazanie, które dotacje mają negatywny wpływ na osiągnięcie celów i wypełnienie obowiązków określonych w niniejszym rozporządzeniu;
 - n) podsumowanie procesu przygotowywania i ustanawiania krajowego planu odbudowy, w tym informacje na temat udziału społeczeństwa oraz sposobu uwzględnienia potrzeb społeczności lokalnych i zainteresowanych stron;
 - o) specjalną sekcję wskazującą sposób, w jaki uwagi Komisji dotyczące projektu krajowego planu odbudowy, o których mowa w art. 14 ust. 4, zostały uwzględnione zgodnie z art. 14 ust. 5. Jeżeli dane państwo członkowskie nie uwzględnia danej uwagi Komisji w całości lub w znacznej mierze, przedstawia uzasadnienie tego faktu.
3. Krajowe plany odbudowy w stosownych przypadkach obejmują środki ochronne i **środki zarządzania**, które państwo członkowskie zamierza wprowadzić w ramach wspólnej polityki rybołówstwa, w tym środki ochronne określone we wspólnych rekomendacjach, które państwo członkowskie zamierza zainicjować zgodnie z procedurą określoną w rozporządzeniu (UE) nr 1380/2013, jak również wszelkie istotne informacje na temat tych środków.
- 3a. Krajowe plany odbudowy zawierają przegląd wzajemnych zależności między środkami zawartymi w krajowym planie odbudowy a krajowym planem strategicznym w ramach wspólnej polityki rolnej.**

3b. W stosownych przypadkach krajowe plany odbudowy zawierają przegląd kwestii związanych z różnorodnością sytuacji w różnych regionach, o których mowa w art. 11 ust. 9a.

4. Komisja przyjmuje akty wykonawcze w celu ustanowienia jednolitego formatu krajowych planów odbudowy. Te akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 21 ust. 2. Przy opracowywaniu jednolitego formatu Komisja korzysta ze wsparcia Europejskiej Agencji Środowiska. **Do dnia [data = pierwszy dzień miesiąca następującego po 3 miesiącach od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia] Komisja przedkłada projekt aktów wykonawczych komitetowi, o którym mowa w art. 21 ust. 1.**

Artykuł 13

Przedłożenie projektu krajowego planu odbudowy

Państwa członkowskie przedkładają Komisji projekt krajowego planu odbudowy, o którym mowa w art. 11 i 12, do dnia [Urząd Publikacji: proszę wstawić datę = pierwszy dzień miesiąca następującego po 24 miesiącach od daty wejścia w życie niniejszego rozporządzenia] r.

Artykuł 14

Ocena krajowych planów odbudowy

1. Komisja przeprowadza ocenę projektów krajowych planów odbudowy w terminie sześciu miesięcy od daty ich otrzymania. Przeprowadzając tę ocenę, Komisja działa w ścisłej współpracy z danym państwem członkowskim.

2. Oceniając projekt krajowego planu odbudowy, Komisja ocenia:
- a) zgodność z art. 12; [...]
 - b) [...] jego adekwatność do osiągnięcia celów i wypełnienia obowiązków określonych w art. 4–10; [...]
 - c) **jego wkład w** [...] osiągnięcie nadrzędnych celów Unii, o których mowa w art. 1, celów szczegółowych, o których mowa w art. 7 ust. 1, dotyczących przywrócenia co najmniej 25 000 km rzek w Unii do stanu swobodnego przepływu do 2030 r. oraz celu na 2030 r., jakim jest zapewnienie obecności elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na co najmniej 10 % użytków rolnych do 2030 r.
3. Na potrzeby oceny projektów krajowych planów odbudowy Komisja korzysta ze wsparcia ekspertów lub EEA.
4. Komisja może skierować do państw członkowskich uwagi w terminie sześciu miesięcy od daty otrzymania projektu krajowego planu odbudowy.
5. Państwa członkowskie [...] uwzględniają wszelkie uwagi Komisji w swoich ostatecznych krajowych planach odbudowy.
6. Państwa członkowskie opracowują, publikują i przedkładają Komisji krajowy plan odbudowy w terminie sześciu miesięcy od daty otrzymania uwag od Komisji.

Artykuł 15

Przegląd krajowych planów odbudowy

1. **Przed lipcem 2032 r. i lipcem 2042 r.** państwa członkowskie dokonują przeglądu i **zmian** swoich krajowych planów odbudowy i **uwzględniają środki uzupełniające**. **Następnie państwa członkowskie przeprowadzają przegląd swoich krajowych planów odbudowy** co najmniej raz na 10 lat, i **w razie potrzeby zmieniają je oraz uwzględniają środki uzupełniające**. [...] **Przeglądy przeprowadza się** zgodnie z art. 11 i 12, uwzględniając postępy w [...] realizacji planów, najlepsze dostępne dowody naukowe oraz dostępną wiedzę na temat zaistniałych lub spodziewanych zmian warunków środowiskowych spowodowanych zmianą klimatu. **W przeglądach, które mają zostać przeprowadzone przed lipcem 2032 r. i przed lipcem 2042 r., państwa członkowskie uwzględniają wiedzę na temat stanu typów siedlisk wymienionych w załącznikach I i II, zdobytą zgodnie ze zobowiązaniami określonymi w art. 4 ust. 4a i art. 5 ust. 4a. Państwa członkowskie publikują i przekazują Komisji zmieniony krajowy plan odbudowy.**
2. **Gdy** [...] **wyniki monitorowania zgodnie z art. 17** [...] **wskazują**, że środki określone w krajowym planie odbudowy nie będą wystarczające do realizacji celów i obowiązków określonych w art. 4–10, [...] państwo członkowskie [...] dokonuje **przeglądu** krajowego planu odbudowy i **w razie potrzeby wprowadza zmiany** oraz dodaje środki uzupełniające. **Państwa członkowskie publikują i przekazują Komisji zmieniony krajowy plan odbudowy.**

3. Jeżeli Komisja uzna, opierając się na informacjach, o których mowa w art. 18 ust. 1 i 2, oraz ocenie, o której mowa w art. 18 ust. 4 i 5, że postępy poczynione przez państwo członkowskie są niewystarczające do realizacji celów i obowiązków określonych w art. 4–10, może – **po zasięgnięciu opinii danego państwa członkowskiego** – zwrócić się do danego państwa członkowskiego o przedstawienie [...] **zmienionego** projektu krajowego planu odbudowy zawierającego środki uzupełniające. **Zmieniony** krajowy plan odbudowy ze środkami uzupełniającymi jest publikowany i przedkładany w terminie sześciu miesięcy od daty otrzymania żądania od Komisji. **Na wniosek zainteresowanego państwa członkowskiego i w należycie uzasadnionych przypadkach Komisja może przedłużyć ten termin o dodatkowe sześć miesięcy.**

Artykuł 16

[...]

[...][...][...]

[...]

ROZDZIAŁ IV

MONITOROWANIE I OCENA

Artykuł 17

Monitorowanie

1. Państwa członkowskie monitorują:
 - a) stan i tendencje dotyczące stanu typów siedlisk oraz jakość i tendencje dotyczące jakości siedlisk gatunków, o których mowa w art. 4 i 5, na obszarach objętych środkami odbudowy, na podstawie monitorowania, o którym mowa w art. 12 ust. 2 lit. h);
 - b) powierzchnię zielonych przestrzeni miejskich i zwarcia drzewostanu **na obszarach ekosystemów miejskich, określonych zgodnie z art. 11 ust. 2b** [...], o których mowa w art. 6;
 - c) wskaźniki różnorodności biologicznej w ekosystemach rolniczych wymienionych w załączniku IV;
 - d) populacje pospolitych gatunków ptaków krajobrazu rolniczego wymienionych w załączniku V;
 - e) **trzy** wskaźniki różnorodności biologicznej w ekosystemach leśnych wymienionych w [...] **art. 10 ust. 2**;

ea) trzy spośród wskaźników różnorodności biologicznej w ekosystemach leśnych wymienionych w art. 10 ust. 2a, wybranych przez państwo członkowskie;

- f) liczebność i różnorodność gatunków owadów zapylających, według metody ustanowionej zgodnie z art. 8 ust. 2;
 - g) powierzchnię i stan obszarów obejmujących typy siedlisk wymienionych w załącznikach I i II [...];
 - h) powierzchnię i jakość siedlisk gatunków, o których mowa w art. 4 ust. 3 i art. 5 ust. 3[...].
- 2. Monitorowanie zgodnie z ust. 1 lit. a) rozpoczyna się natychmiast po wprowadzeniu środków odbudowy.
 - 3. Monitorowanie zgodnie z ust. 1 lit. b), c), d), e) i **ea)** rozpoczyna się [*Urząd Publikacji: proszę wprowadzić datę wejścia w życie niniejszego rozporządzenia*].
 - 4. Monitorowanie zgodnie z ust. 1 lit. f) niniejszego artykułu rozpoczyna się rok po wejściu w życie aktu wykonawczego, o którym mowa w art. 8 ust. 2.

5. Monitorowanie zgodnie z ust. 1 lit. a) i b) [...] **przeprowadza się nie rzadziej niż co sześć lat. Monitorowanie zgodnie tym ustępem lit.** [...] c) [...], dotyczące zasobów węgla organicznego w glebach mineralnych na gruntach uprawnych i udziału elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na gruntach rolnych, a także, zgodnie z [...] lit. e) [...], dotyczące stojącego i leżącego drewna posuszowego, a **także, w stosownych przypadkach,** udziału lasów różnowiekowych, łączności leśnej, **odsetka lasów zdominowanych przez rodzime gatunki drzew, różnorodności gatunków drzew** oraz zasobów węgla organicznego, przeprowadzane jest co najmniej raz na [...] **sześć lat, lub – o ile to konieczne do oceny stopnia osiągnięcia tendencji wzrostowej do 2030 r.– częściej** [...]. Monitorowanie zgodnie z ust. 1 lit. c), dotyczące wskaźnika liczebności motyli występujących na obszarach trawiastych, zgodnie z ust. 1 lit. d) i e), dotyczące wskaźnika liczebności pospolitych ptaków leśnych, oraz zgodnie z ust. 1 lit. f), dotyczące gatunków owadów zapylających, przeprowadzane jest co roku. Monitorowanie zgodnie z ust. 1 lit. g) i h) przeprowadzane jest co najmniej raz na sześć lat oraz jest skoordynowane z cyklem sprawozdawczym, o którym mowa w art. 17 dyrektywy 92/43/EWG, **oraz pierwotnej oceny, o której mowa w** art. 17 dyrektywy 56/2008/WE.
- 6.** Państwa członkowskie zapewniają, aby wskaźniki dotyczące ekosystemów rolniczych, o których mowa w art. 9 ust. 2 lit. b), oraz wskaźniki dotyczące ekosystemów leśnych, o których mowa w art. 10 ust. 2 lit. a) i b) oraz **ust. 2a lit. c)** niniejszego rozporządzenia, były monitorowane w sposób spójny z monitorowaniem wymagany na podstawie rozporządzeń (UE) 2018/841 i (UE) 2018/1999.
7. Państwa członkowskie udostępniają publicznie dane uzyskane w wyniku monitorowania prowadzonego na podstawie niniejszego artykułu, zgodnie z dyrektywą 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady⁷⁴ oraz zgodnie z częstotliwością monitorowania określoną w ust. 5.

⁷⁴ Dyrektywa 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 14 marca 2007 r. ustanawiająca infrastrukturę informacji przestrzennej we Wspólnocie Europejskiej (INSPIRE) (Dz.U. L 108 z 25.4.2007, s. 1).

8. Systemy monitorowania państw członkowskich działają na podstawie elektronicznych baz danych oraz systemów informacji geograficznej; maksymalizuje się dzięki nim dostęp do danych i usług pochodzących z technologii teledetekcji, obserwacji Ziemi (usługi programu Copernicus), czujników i urządzeń in-situ lub danych uzyskanych dzięki badaniom metodą obywatelską oraz ich wykorzystanie, korzystając z możliwości oferowanych przez sztuczną inteligencję oraz zaawansowaną analizę i przetwarzanie danych.
9. Komisja może przyjmować akty wykonawcze w celu:
- a) określenia metod monitorowania wskaźników dotyczących ekosystemów rolniczych wymienionych załączniku IV;
 - b) określenia metod monitorowania wskaźników dotyczących ekosystemów leśnych wymienionych załączniku VI;
 - c) [...] **określenia** ram **wytucznych dotyczących** ustalania zadowalających poziomów, o których mowa w art. 10 [...] **ust. 2 i 2a**.

9a. Do 2028 r. Komisja przyjmuje akty wykonawcze w celu ustanowienia ram wytucznych dotyczących ustalania zadowalających poziomów, o których mowa w art. 6 ust. 2 i 3, art. 8 ust. 1 i art. 9 ust. 2.

9b. Akty wykonawcze [...] **na mocy ust. 9 i 9a** przyjmuje się zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 21 ust. 2.

Artykuł 18

Sprawozdawczość

1. Państwa członkowskie przekazują Komisji drogą elektroniczną informacje o obszarze objętym środkami odbudowy, o których mowa w art. 4–10, oraz usuniętych barierach, o których mowa w art. 7, [...] **nie rzadziej niż co trzy lata. Pierwsze takie sprawozdanie ma zostać złożone w czerwcu 2028 r.** [...]
2. Państwa członkowskie przekazują drogą elektroniczną Komisji, która korzysta ze wsparcia EEA, następujące dane i informacje co najmniej raz na [...] **sześć lat**:
 - a) postępy w realizacji krajowego planu odbudowy, we wdrażaniu środków odbudowy oraz w realizacji celów i obowiązków określonych zgodnie z art. 4–10;
 - b) wyniki monitorowania przeprowadzonego zgodnie z art. 17. Sprawozdania dotyczące wyników monitorowania przeprowadzonego zgodnie z art. 17 ust. 1 lit. g) i h) [...] **składa się** również w formie map z odniesieniami geograficznymi;
 - c) położenie i zasięg obszarów objętych środkami odbudowy, o których mowa w art. 4 i 5 oraz art. 9 ust. 4, wraz z mapą tych obszarów z odniesieniami geograficznymi;
 - d) zaktualizowany wykaz barier, o których mowa w art. 7 ust. 1;
 - e) informacje o postępach w zaspokajaniu potrzeb w zakresie finansowania, zgodnie z art. 12 ust. 2 lit. l), obejmujące przegląd rzeczywistych inwestycji w porównaniu z początkowymi założeniami inwestycyjnymi.

Pierwsze sprawozdania zostaną przedstawione w czerwcu 2031 r. i obejmą okres do 2030 r.

3. Komisja przyjmuje akty wykonawcze w celu określenia formatu, struktury i szczegółowych ustaleń dotyczących przedstawiania informacji, o których mowa w ust. 1 i 2 niniejszego artykułu. Te akty wykonawcze przyjmowane są zgodnie z procedurą sprawdzającą, o której mowa w art. 21 ust. 2. Komisja korzysta z pomocy EEA przy opracowywaniu formatu, struktury i szczegółowych ustaleń dotyczących sprawozdawczości elektronicznej.
4. EEA **co trzy lata** przedstawia Komisji [...] przegląd techniczny postępów w realizacji celów i obowiązków określonych w niniejszym rozporządzeniu, na podstawie danych udostępnionych przez państwa członkowskie zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu i art. 17 ust. 7.
5. EEA przedstawia Komisji ogólnounijne sprawozdanie techniczne z postępów w realizacji celów i obowiązków określonych w niniejszym rozporządzeniu, na podstawie danych udostępnionych przez państwa członkowskie zgodnie z ust. 1, 2 i 3 niniejszego artykułu. Może ona również wykorzystywać informacje przekazane na podstawie art. 17 dyrektywy 92/43/EWG, art. 15 dyrektywy 2000/60/WE, art. 12 dyrektywy 2009/147/WE oraz art. 17 [...] dyrektywy 2008/56/WE. Sprawozdanie należy przedłożyć do czerwca 2032 r., a kolejne sprawozdania należy przedkładać co [...] **sześć lat**.
6. Począwszy od **[cztery lata od dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia]**, co [...] **sześć** lat Komisja składa Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie z wykonania niniejszego rozporządzenia.

6a. W terminie 12 miesięcy od wejścia w życie niniejszego rozporządzenia Komisja, w porozumieniu z państwami członkowskimi, przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie zawierające:

- a) przegląd zasobów finansowych dostępnych na szczeblu UE w celu wykonania niniejszego rozporządzenia;**
- b) ocenę potrzeb w zakresie finansowania w celu wdrożenia art. 4–10 i osiągnięcia celu określonego w art. 1 ust. 2;**
- c) analizę mającą na celu określenie wszelkich luk w finansowaniu realizacji obowiązków określonych w rozporządzeniu;**
- d) w stosownych przypadkach, wnioski dotyczące odpowiednich środków, w tym środków finansowych – takich jak ustanowienie specjalnego finansowania – które mają służyć wypełnieniu zidentyfikowanych luk, i bez uszczerbku dla prerogatyw współprawodawców w zakresie przyjęcia wieloletnich ram finansowych na okres po 2027 r.**

7. Państwa członkowskie zapewniają adekwatność i aktualność informacji, o których mowa w ust. 1 i 2, oraz ich udostępnianie społeczeństwu zgodnie z dyrektywą 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady, dyrektywą 2007/2/WE Parlamentu Europejskiego i Rady oraz dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1024.

ROZDZIAŁ V

PRZEKAZANIE UPRAWNIENI I PROCEDURA KOMITETOWA

Artykuł 19

Zmiany w załącznikach

1. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 20 w celu zmiany załącznika I, aby dostosować **sposób grupowania** [...] typów siedlisk **do postępu naukowo-technicznego oraz uwzględnić doświadczenia zdobyte podczas stosowania niniejszego rozporządzenia.**
2. Komisja jest uprawniona do przyjmowania aktów delegowanych zgodnie z art. 20, aby dokonywać zmian załącznika II w celu dostosowania:
 - a) [...] wykazu typów siedlisk, **aby zapewnić spójność z aktualizacjami klasyfikacji w ramach europejskiego systemu informacji o przyrodzie (EUNIS);** oraz
 - b) **sposobu grupowania** [...] typów siedlisk **do postępu naukowo-technicznego oraz uwzględnienia doświadczeń zdobytych podczas stosowania niniejszego rozporządzenia.**
3. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 20 w celu zmiany załącznika III, aby dostosować wykaz gatunków morskich, o których mowa w art. 5, [...] **do postępu naukowo-technicznego.**
4. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 20 w celu zmiany załącznika IV, aby dostosować opis, jednostkę i metodykę wskaźników dotyczących ekosystemów rolniczych [...] **do postępu naukowo-technicznego.**

5. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 20 w celu zmiany załącznika V, aby [...] **dostosować** wykaz gatunków wykorzystywanych na potrzeby określenia wskaźnika liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego w państwach członkowskich **do postępu naukowo-technicznego**.
6. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 20 w celu zmiany załącznika VI, aby dostosować opis, jednostkę i metodykę wskaźników dla ekosystemów leśnych [...] **do postępu naukowo-technicznego**.
7. Komisja jest uprawniona do przyjęcia aktów delegowanych zgodnie z art. 20 w celu zmiany załącznika VII, aby dostosować wykaz przykładów środków odbudowy **do postępu naukowo-technicznego oraz uwzględnić doświadczenia zdobyte podczas stosowania niniejszego rozporządzenia**.

Artykuł 20

Wykonywanie przekazanych uprawnień

1. Powierzenie Komisji uprawnień do przyjmowania aktów delegowanych podlega warunkom określonym w niniejszym artykule.
2. Uprawnienia do przyjmowania aktów delegowanych, o których mowa w art. 19, powierza się Komisji na okres 5 lat od dnia [*Urząd Publikacji: proszę wstawić datę wejścia w życie niniejszego rozporządzenia*] r. Komisja sporządza sprawozdanie dotyczące przekazania uprawnień nie później niż dziewięć miesięcy przed końcem okresu pięciu lat. Przekazanie uprawnień zostaje automatycznie przedłużone na takie same okresy, chyba że Parlament Europejski lub Rada sprzeciwią się takiemu przedłużeniu nie później niż trzy miesiące przed końcem każdego okresu.

3. Przekazanie uprawnień, o którym mowa w art. 19, może zostać w dowolnym momencie odwołane przez Parlament Europejski lub przez Radę. Decyzja o odwołaniu kończy przekazanie określonych w niej uprawnień. Decyzja o odwołaniu staje się skuteczna następnego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej* lub w późniejszym terminie określonym w tej decyzji. Nie wpływa ona na ważność już obowiązujących aktów delegowanych.
4. Przed przyjęciem aktu delegowanego Komisja konsultuje się z ekspertami wyznaczonymi przez każde państwo członkowskie zgodnie z zasadami określonymi w Porozumieniu międzyinstytucjonalnym z dnia 13 kwietnia 2016 r. w sprawie lepszego stanowienia prawa⁷⁵.
5. Niezwłocznie po przyjęciu aktu delegowanego Komisja przekazuje go równocześnie Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.
6. Akt delegowany przyjęty na podstawie art. 19 wchodzi w życie tylko wówczas, gdy ani Parlament Europejski, ani Rada nie wyraziły sprzeciwu w terminie 2 miesięcy od przekazania tego aktu Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, lub gdy, przed upływem tego terminu, zarówno Parlament Europejski, jak i Rada poinformowały Komisję, że nie wniosą sprzeciwu. Termin ten przedłuża się o dwa miesiące z inicjatywy Parlamentu Europejskiego lub Rady.

⁷⁵ Porozumienie międzyinstytucjonalne pomiędzy Parlamentem Europejskim, Radą Unii Europejskiej a Komisją Europejską w sprawie lepszego stanowienia prawa (Dz.U. L 123 z 12.5.2016, s. 1).

Artykuł 21

Procedura komitetowa

1. Komisję wspomaga komitet. Komitet ten jest komitetem w rozumieniu rozporządzenia (UE) nr 182/2011.
2. W przypadku odesłania do niniejszego ustępu stosuje się art. 5 rozporządzenia (UE) nr 182/2011.

ROZDZIAŁ VI

PRZEPISY KOŃCOWE

Artykuł 21a

Zmiana w rozporządzeniu (UE) 2022/869

Art. 7 ust. 8 akapit pierwszy rozporządzenia (UE) 2022/869 otrzymuje brzmienie:

„W odniesieniu do wpływu na środowisko, o którym mowa w art. 6 ust. 4 dyrektywy 92/43/EWG, art. 4 ust. 7 dyrektywy 2000/60/WE oraz art. 4 ust. 8 i 8a i art. 5 ust. 8 i 8a [wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie odbudowy zasobów przyrodniczych], o ile spełnione są wszystkie warunki określone w tych dyrektywach, projekty znajdujące się na liście unijnej uznaje się za leżące w interesie publicznym z punktu widzenia polityki energetycznej i można je uznać za mające nadrzędny interes publiczny.”

Artykuł 22

Przegląd

1. Komisja oceni stosowanie niniejszego rozporządzenia do dnia 31 grudnia 2035 r.
2. Komisja przedstawi sprawozdanie z głównych ustaleń dotyczących oceny Parlamentowi Europejskiemu, Radzie, Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu i Komitetowi Regionów. Jeżeli Komisja uzna to za stosowne, do sprawozdania dołączy wniosek ustawodawczy dotyczący zmiany odpowiednich przepisów niniejszego rozporządzenia, uwzględniający potrzebę ustanowienia dodatkowych celów w zakresie odbudowy, na podstawie wspólnych metod oceny stanu ekosystemów nieobjętych art. 4 i 5 oraz najnowszych dowodów naukowych.

Artykuł 23

Wejście w życie

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie dwudziestego dnia po jego opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego

W imieniu Rady

Przewodniczący / Przewodnicząca

Przewodniczący / Przewodnicząca

ZAŁĄCZNIK I**EKOSYSTEMY LĄDOWE, PRZYBRZEŻNE I SŁODKOWODNE – TYPY SIEDLISK I GRUPY
TYPÓW SIEDLISK, O KTÓRYCH MOWA W ART. 4 UST. 1 I 2**

Poniższy wykaz obejmuje wszystkie typy siedlisk lądowych, nadbrzeżnych i słodkowodnych wymienione w załączniku I do dyrektywy 92/43/EWG, o których mowa w art. 4 ust. 1 i art. 4 ust. 2, a także sześć grup tych typów siedlisk, a mianowicie 1) tereny podmokłe (przybrzeżne i śródlądowe), 2) obszary trawiaste i inne siedliska pastwiskowe, 3) siedliska rzeczne, jeziorne, aluwialne i nadrzeczne, 4) lasy, 5) siedliska stepowe, siedliska wrzosowisk i zarośli oraz 6) siedliska skalne i wydmy.

1. GRUPA 1: Tereny podmokłe (przybrzeżne i śródlądowe)

Kod typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG	Nazwa typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG
Siedliska nadbrzeżne i słone	
1130	Estuaria
1140	Muliste i piaszczyste płycizny przybrzeżne nieprzykryte wodą morską w czasie odpływu
1150	Laguny przybrzeżne
1310	Salicornia i inne rośliny jednoroczne kolonizujące muły i piaski
1320	Szuwary ze <i>Spartina</i> (<i>Spartinion maritimae</i>)
1330	Atlantyckie słone łąki (<i>Glauco-Puccinellietalia maritimae</i>)
1340	Kontynentalne słone łąki
1410	Śródziemnomorskie słone łąki (<i>Juncetalia maritimi</i>)
1420	Śródziemnomorskie i atlantyckie (południowe) halofilne zarośla (<i>Sarcocornetea fruticosi</i>)

1530	Pannońskie słone stepy i słone mokradła przybrzeżne (marsze)
1650	Borealne bałtyckie wąskie przesmyki
Podmokłe wrzosowiska i murawy torfowe	
4010	Północnoatlantyckie podmokłe wrzosowiska z <i>Erica tetralix</i>
4020	Południowoatlantyckie podmokłe wrzosowiska z <i>Erica ciliaris</i> oraz <i>Erica tetralix</i>
6460	Murawy torfowe z Trodoos
Grzęzawiska, torfowiska i mokradła	
7110	Czynne, żywe torfowiska wysokie
7120	Zdegradowane torfowiska wysokie (zdolne jeszcze do naturalnej regeneracji)
7130	Torfowiska wierzchowinowe
7140	Grzęzawiska przejściowe i trzęsawiska
7150	Depresje na podłożach torfowych <i>Rhynchosporion</i>
7160	Fennoskandyjskie bogate w składniki mineralne źródła i źródliska
7210	Mokradła z <i>Cladium mariscus</i> oraz gatunki <i>Caricion davallianae</i>
7220	Petryfikujące źródła tufowe z formacją (<i>Cratoneurion</i>)
7230	Alkaliczne mokradła
7240	Pionierskie formacje alpejskie <i>Caricion bicoloris-atrofuscae</i>
7310	Grzęzawiska Aapa
7320	Grzęzawiska Palsa

Lasy podmokłe	
9080	Fennoskandyjskie liściaste lasy bagienne
91D0	Las bagienny

2. GRUPA 2: Obszary trawiaste i inne siedliska pastwiskowe

Kod typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG	Nazwa typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG
Siedliska nadbrzeżne i wydmy	
1630	Borealne bałtyckie łąki przybrzeżne
21A0	Piaszczyste niziny nadbrzeżne (machairs)
Siedliska wrzosowisk i zarośli	
4030	Europejskie suche wrzosowiska
4040	Suche atlantyckie przybrzeżne wrzosowiska z <i>Erica vagans</i>
4090	Endemiczne górskie, śródziemnomorskie wrzosowiska z kolcolistem
5130	Formacje z <i>Juniperus communis</i> na wapiennych wrzosowiskach i obszarach trawiastych
8240	Chodniki wapniowe
Murawy	
6110	Murawy <i>Alysso-Sedion albi</i> na skrasowiałych lub zasadochłonnych skałach wapiennych
6120	Suche, piaszczyste, wapniste murawy
6130	Murawy trzcinnikowe z <i>Violetalia calaminariae</i>
6140	Pirenejskie murawy z <i>Festuca eskia</i> na podłożu krzemionkowym
6150	Alpejskie i borealne murawy krzemionkowe
6160	Iberyjskie górskie murawy z <i>Festuca indigesta</i> na podłożu krzemionkowym
6170	Alpejskie i subalpejskie murawy na podłożu wapiennym
6180	Makaronezyjskie murawy górskie

6190	Murawy pannońskie (<i>Stipo-Festucetalia pallentis</i>)
6210	Półnaturalne odmiany suchych muraw i zarośli na podłożach wapiennych (<i>Festuco-Brometalia</i>)
6220	Pseudostepy z trawami i roślinami jednorocznymi <i>Thero-Brachypodietea</i>
6230	Murawy z <i>Nardus</i> , bogate w gatunki, na podłożu krzemionkowym w strefach górskich (i podgórskich w Europie kontynentalnej)
6240	Subpannońskie murawy stepowe
6250	Pannońskie murawy stepowe na podłożu lessowym
6260	Pannońskie stepy piaszczyste
6270	Fennoskandyjskie nizinne bogate gatunkowo murawy suche do mezoicznych
6280	Nordyckie alvar i prekambryjskie wapienne płaskie skały
62A0	Wschodnie subśródziemnomorskie suche murawy (<i>Scorzoneralia villosae</i>)
62B0	Cypryjskie murawy serpentynitofilne
62C0	Stepy pontyjsko-sarmackie
62D0	Mezyjskie górskie murawy acydofilne
6410	Łąki z <i>Molinia</i> na kredzie, torfie lub glinie (<i>Molinion caeruleae</i>)
6420	Śródziemnomorskie ziołorośla i łąki trzęślicowe <i>Molinio-Holoschoenion</i>
6510	Nizinne łąki kośne (<i>Alopecurus pratensis</i> , <i>Sanguisorba officinalis</i>)
6520	Górskie łąki kośne

Twardolistne spasane lasy (dehesas) i leśne łąki	
6310	Twardolistne spasane lasy z <i>Quercus</i> spp.
6530	Fennoskandyjskie leśne łąki
9070	Fennoskandyjskie zalesione pastwiska

3. GRUPA 3: Siedliska rzeczne, jeziorne, aluwialne i nadrzeczne

Kod typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG	Nazwa typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG
Rzeki i jeziora	
3110	Wody oligotroficzne, zawierające bardzo niewiele składników mineralnych na piaszczystych równinach (<i>Littorelletalia uniflorae</i>)
3120	Wody oligotroficzne, zawierające bardzo niewiele składników mineralnych <i>Isoetes</i> spp., na zachodnio-śródziemnomorskich piaszczystych równinach
3130	Oligotroficzne do mezotroficznych wody stojące z roślinnością <i>Littorelletea uniflorae</i> lub <i>Isoëto-Nanojuncetea</i>
3140	Twarde oligomezotroficzne wody z roślinnością bentosową formacji tzw. „łąki” ramienicowe (<i>Chara</i> spp.)
3150	Naturalne jeziora eutroficzne z roślinnością typu <i>Magnopotamion</i> lub <i>Hydrocharition</i>
3160	Naturalne jeziora i stawy dystroficzne
3170	Okresowe stawy obszaru śródziemnomorskiego
3180	Jeziora zimowe (Irlandia) Turloughs
3190	Jeziora z gipsem kresowym
31A0	Transylwańskie murawy lotosu przy ciepłych źródłach
3210.	Fennoskandyjskie naturalne rzeki
3220	Rzeki alpejskie i roślinność zielna wzdłuż ich brzegów
3230	Rzeki alpejskie i ich roślinność krzewiasta z <i>Myricaria germanica</i>
3240	Rzeki alpejskie i ich roślinność krzewiasta z <i>Salix elaeagnos</i>

3250	Stale płynące rzeki obszaru śródziemnomorskiego z <i>Glaucium flavum</i>
3260	Pływające zbiorowiska wodnych jaskrów w rzekach równinnych i podgórskich z roślinnością <i>Ranunculion fluitantis</i> oraz <i>Callitriche Batrachion</i>
3270	Rzeki podgórskie z roślinnością <i>Chenopodion rubri</i> p.p. oraz <i>Bidention</i> p.p.
3280	Stale płynące rzeki obszaru śródziemnomorskiego z <i>Paspalo-Agrostidion</i> i wiszące zasłony z <i>Salix</i> oraz <i>Populus alba</i>
3290	Okresowo płynące rzeki obszaru śródziemnomorskiego z <i>Paspalo-Agrostidion</i>
32A0	Kaskady tufowe na rzekach krasowych w Górach Dynarskich
Łąki zalewowe	
6430	Ziołorośla eutroficzne płaskowyżów, górskie i alpejskie
6440	Łąki zalewowe dolin rzek z <i>Cnidion dubii</i>
6450	Północne borealne łąki zalewowe
6540	Subśródziemnomorskie murawy z <i>Molinio-Hordeion secalini</i>
Lasy aluwialne/nadrzeczne	
9160	Subatlantyckie i środkowoeuropejskie lasy dębowe lub grądowe z <i>Carpinion betuli</i>
91E0	Lasy aluwialne z <i>Alnus glutinosa</i> oraz <i>Fraxinus excelsior</i> (<i>Alno-Padion</i> , <i>Alnion incanae</i> , <i>Salicion albae</i>)
91F0	Nadbrzeżne lasy mieszane (łęgi) z <i>Quercus robur</i> , <i>Ulmus laevis</i> oraz <i>Ulmus minor</i> , <i>Fraxinus excelsior</i> lub <i>Fraxinus angustifolia</i> , nad dużymi rzekami (<i>Ulmenion minoris</i>)
92A0	Lasy galeriowe z <i>Salix alba</i> oraz <i>Populus alba</i>
92B0	Formacje nadrzeczne nad okresowymi ciekami wodnymi obszaru śródziemnomorskiego z <i>Rhododendron ponticum</i> , <i>Salix</i> i innymi
92C0	Lasy z <i>Platanus orientalis</i> oraz <i>Liquidambar orientalis</i> (<i>Platanion orientalis</i>)
92D0	Śródziemnomorskie lasy nadrzeczne i zarośla wawrzynolistne (<i>Nerio-Tamaricetea</i> oraz <i>Securinegion tinctoriae</i>)
9370	Gaje palmowe z <i>Phoenix</i>

4. GRUPA 4: Lasy

Kod typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG	Nazwa typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG
Lasy borealne	
9010	Zachodnia tajga
9020	Fennoskandyjskie hemiborealne naturalne stare szerokolistne lasy liściaste (<i>Quercus</i> , <i>Tilia</i> , <i>Acer</i> , <i>Fraxinus</i> lub <i>Ulmus</i>) bogate w epifity
9030	Naturalne lasy pierwotnych etapów wybrzeża pagórkowatego
9040	Nordyckie subalpejskie/subarktyczne lasy z <i>Betula pubescens</i> spp. <i>czerepanovii</i>
9050	Fennoskandyjskie lasy z bogato występującymi ziołami z <i>Picea abies</i>
9060	Lasy iglaste na, lub połączone z glaciofluwialnymi ozami
Lasy umiarkowane	
9110	Las bukowy <i>Luzulo-Fagetum</i>
9120	Atlantyckie acydofilne lasy bukowe z <i>Ilex</i> i czasami również z <i>Taxus</i> w podszybie (<i>Quercion robori-petraeae</i> lub <i>Ilici-Fagenion</i>)
9130	Las bukowy <i>Asperulo-Fagetum</i>
9140	Środkowoeuropejskie subalpejskie lasy bukowe z <i>Acer</i> oraz <i>Rumex arifolius</i>
9150	Środkowoeuropejskie lasy bukowe na podłożu wapiennym z <i>Cephalanthero-Fagion</i>
9170	Lasy grądowe z <i>Galio-Carpinetum</i>
9180	Lasy <i>Tilio-Acerion</i> na stromych zboczach, piargach i urwiskach
9190	Stare acydofilne lasy dębowe z <i>Quercus robur</i> na piaszczystych równinach
91A0	Stare lasy dębowe z <i>Ilex</i> oraz <i>Blechnum</i> na Wyspach Brytyjskich
91B0	Termofilne lasy z <i>Fraxinus angustifolia</i>
91G0	Pannońskie lasy z <i>Quercus petraea</i> oraz <i>Carpinus betulus</i>
91H0	Pannońskie lasy z <i>Quercus pubescens</i>

91I0	Euro-syberyjskie lasy stepowe z <i>Quercus</i> spp.
91J0	Lasy <i>Taxus baccata</i> na Wyspach Brytyjskich
91K0	Lasy iliryskie z <i>Fagus sylvatica</i> (<i>Aremonio-Fagion</i>)
91L0	Iliryskie lasy grądowe (<i>Erythronio-Carpinion</i>)
91M0	Pannońsko-bałkańskie lasy dębowe
91P0	Jodłowy bór mieszany (<i>Abietetum polonicum</i>)
91Q0	Zachodniokarpacki sosnowy bór z <i>Pinus sylvestris</i>
91R0	Dynaryjskie dolomickie lasy sosny zwyczajnej (<i>Genisto januensis-Pinetum</i>)
91S0	Zachodnio-pontycki las bukowy
91T0	Środkowoeuropejskie lasy sosny zwyczajnej z porostami
91U0	Lasy sosnowe stepów sarmackich
91V0	Lasy bukowe Dacji (<i>Symphyto-Fagion</i>)
91W0	Mezyjskie lasy bukowe
91X0	Lasy bukowe Dobrudży
91Y0	Dackie lasy grądowe
91Z0	Mezyjskie lasy z lipy srebrzystej
91AA	Wschodnie lasy dębowe
91BA	Mezyjskie lasy jodłowe
91CA	Rodopskie i bałkańskie lasy sosny zwyczajnej

Lasy śródziemnomorskie i makaronezyjskie	
9210	Apenińskie lasy bukowe z <i>Taxus</i> oraz <i>Ilex</i>
9220	Apenińskie lasy bukowe z <i>Abies alba</i> oraz lasy bukowe z <i>Abies nebrodensis</i>
9230	Galicyjsko-portugalskie lasy dębowe z <i>Quercus robur</i> oraz <i>Quercus pyrenaica</i>
9240	Lasy z <i>Quercus faginea</i> oraz <i>Quercus canariensis</i> (Półwysep Iberyjski)
9250	Lasy z <i>Quercus trojana</i>
9260	Lasy z <i>Castanea sativa</i>
9270	Greckie lasy bukowe z <i>Abies borisii-regis</i>
9280	Lasy z <i>Quercus frainetto</i>
9290	Lasy Cupressus (<i>Acero-Cupression</i>)
9310	Egejskie lasy z <i>Quercus brachyphylla</i>
9320	Lasy z <i>Olea</i> oraz <i>Ceratonia</i>
9330	Lasy z <i>Quercus suber</i>
9340	Lasy z <i>Quercus ilex</i> oraz <i>Quercus rotundifolia</i>
9350	Lasy z <i>Quercus macrolepis</i>
9360	Makaronezyjskie laski wawrzynolistne (<i>Laurus</i> , <i>Ocotea</i>)
9380	Lasy z <i>Ilex aquifolium</i>
9390	Zarośla i niska roślinność leśna z <i>Quercus alnifolia</i>
93A0	Laski z <i>Quercus infectoria</i> (<i>Anagyro foetidae-Quercetum infectoriae</i>)
Górskie lasy iglaste	
9410	Acydofilne lasy <i>Picea</i> poziomów górskich do alpejskich (<i>Vaccinio-Piceetea</i>)
9420	Lasy alpejskie z <i>Larix decidua</i> oraz/lub <i>Pinus cembra</i>
9430	Subalpejskie oraz górskie lasy z <i>Pinus uncinata</i>
9510	Południowoapenińskie lasy z <i>Abies alba</i>
9520	Lasy z <i>Abies pinsapo</i>

9530	(Sub-) Śródziemnomorskie lasy sosnowe z endemiczną sosną czarną
9540	Śródziemnomorskie lasy sosnowe z endemiczną sosną mezogejską
9550	Kanaryjskie endemiczne lasy sosnowe
9560	Endemiczne lasy śródziemnomorskie z <i>Juniperus</i> spp.
9570	Lasy z <i>Tetraclinis articulata</i>
9580	Śródziemnomorskie lasy z <i>Taxus baccata</i>
9590	Lasy z <i>Cedrus brevifolia</i> (<i>Cedrosetum brevifoliae</i>)
95A0	Wysokogórskie śródziemnomorskie lasy z sosny zwyczajnej

5. GRUPA 5: Siedliska stepowe, siedliska wrzosowisk i zarośli

Kod typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG	Nazwa typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG
Słone i gipsowe stepy	
1430	Iberyjskie halo-nitrofilne zarośla (<i>Pegano-Salsoletea</i>)
1510	Śródziemnomorskie stepy słone (<i>Limonietales</i>)
1520	Iberyjskie stepy gipsowe (<i>Gypsophiletalia</i>)
Wrzosowiska i zarośla strefy umiarkowanej	
4050	Endemiczne wrzosowiska makaronezyjskie
4060	Wrzosowiska alpejskie i borealne
4070	Zarośla z <i>Pinus mugo</i> oraz <i>Rhododendron hirsutum</i> (<i>Mugo-Rhododendretum hirsuti</i>)
4080	Subarktyczne zarośla wierzbowe z <i>Salix</i> spp.
40A0	Subkontynentalne zarośla pannońskie
40B0	Rodopskie zarośla wawrzynolistne z <i>Potentilla fruticosa</i>
40C0	Ponto-sarmackie liściaste zarośla wawrzynolistne

Zarośla twardolistne typu makia	
5110	Stałe formacje z <i>Buxus sempervirens</i> na wapiennych zboczach skalnych (<i>Berberidion</i> p.p.)
5120	Górskie formacje z <i>Cytisus purgans</i>
5140	Formacje <i>Cistus palhinhae</i> na nadmorskich podmokłych wrzosowiskach
<u>5210</u>	<u>Makia z <i>Juniperus</i> spp.</u>
5220	Makia z <i>Zyziphus</i>
5230	Makia z <i>Laurus nobilis</i>
5310	Zarośla wawrzynolistne z <i>Laurus nobilis</i>
5320	Niskie formacje wilczomleczoń w pobliżu klifów
5330	Śródziemnomorskie i półstepowe zarośla
5410	Frygana zachodniośródziemnomorska (<i>Astragalo-Plantaginietum subulatae</i>)
5420	Frygany <i>Sarcopoterium spinosum</i>
5430	Endemiczne formacje frygany <i>Euphorbio-Verbascion</i>

6. GRUPA 6: Siedliska skalne i wydmy

Kod typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG	Nazwa typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG
Morskie wybrzeża klifowe, plaże i wysepki	
1210	Jednoroczna roślinność przy linii przyboju
1220	Wieloletnia roślinność wybrzeży skalistych
1230	Porośnięte roślinnością klify wybrzeży atlantyckich i bałtyckich
1240	Porośnięte roślinnością klify wybrzeży śródziemnomorskich (z endemicznymi gatunkami <i>Limonium</i> spp.)
1250	Porośnięte roślinnością klify wybrzeży makaronezyjskich (roślinność endemiczna dla tych wybrzeży)

1610	Bałtyckie wyspy oz z roślinnością piaszczystych, kamiennych i żwirowych plaż oraz roślinnością strefy sublitoralnej
1620	Borealne bałtyckie wysepki i małe wyspy
1640	Borealne bałtyckie piaszczyste plaże z roślinnością wieloletnią
Wydmy przybrzeżne i śródlądowe	
2110	Inicjalne stadia wydm wędrujących
2120	Wydmy wędrujące wzdłuż linii brzegowych z <i>Ammophila arenaria</i> („wydmy białe”)
2130	Ustabilizowane wydmy z roślinnością trawiastą („wydmy szare”)
2140	Ustabilizowane, bezwapniowe wydmy z <i>Empetrum nigrum</i>
2150	Ustabilizowane, bezwapniowe wydmy atlantyckie (<i>Calluno-Ulicetea</i>)
2160	Wydmy z <i>Hippophaë rhamnoides</i>
2170	Wydmy z <i>Salix repens</i> ssp. <i>argentea</i> (<i>Salicion arenariaeae</i>)
2180	Porośnięte lasem wydmy wybrzeża atlantyckiego, kontynentalnego i borealnego
2190	Wilgotne obniżenia wydmowe
2210	Ustabilizowane wydmy piaszczyste <i>Crucianellion maritimae</i>
2220	Wydmy z <i>Euphorbia terracina</i>
2230	Wydmowe murawy <i>Malcolmietalia</i>
2240	Wydmowe murawy <i>Brachypodietalia</i> z roślinnością jednoroczną
2250	Zarośla jałowcowe na wydmach (<i>Juniperus</i> spp.)
2260	Wydmowe zarośla twarolistne <i>Cisto-Lavenduletalia</i>
2270	Wydmy porośnięte <i>Pinus pinea</i> i/lub <i>Pinus pinaster</i>
2310	Suche, piaszczyste wrzosowiska z <i>Calluna</i> i <i>Genista</i>
2320	Suche, piaszczyste wrzosowiska z <i>Calluna</i> i <i>Empetrum nigrum</i>
2330	Otwarte murawy wydm kontynentalnych z <i>Corynephorus</i> i <i>Agrostis</i>
2340	Pannońskie wydmy kontynentalne
91N0	Pannońskie zarośla na piaszczystych wydmach śródlądowych (<i>Junipero-Populetum albae</i>)

Siedliska skalne	
8110	Krzemionkowe piargi poziomu górskiego do poziomu śniegu (<i>Androsacetalia alpinae</i> oraz <i>Galeopsietalia ladani</i>)
8120	Piargi na podłożu wapiennym i eutric poziomu górskiego do alpejskiego (<i>Thlaspietea rotundifolii</i>)
8130	Zachodniośródziemnomorskie i termofilne piargi
8140	Wschodnioeuropejskie piargi
8150	Środkowoeuropejskie wyżynne piargi na podłożu krzemionkowym
8160	Środkowoeuropejskie piargi na podłożu wapiennym poziomu wzgórz i poziomu górskiego
8210	Roślinność szczelin na skalnych zboczach o podłożu wapiennym
8220	Roślinność szczelin na skalnych zboczach o podłożu krzemionkowym
8230	Skala krzemianowa z pionierską roślinnością <i>Sedo-Scleranthion</i> lub <i>Sedo albi-Veronicion dillenii</i>
8310	Jaskinie nieudostępnione do zwiedzania
8320	Pola lawy i naturalne odkrywki
8340	Stałe lodowce

ZAŁĄCZNIK II
EKOSYSTEMY MORSKIE – TYPY SIEDLISK I GRUPY TYPÓW SIEDLISK,
O KTÓRYCH MOWA W ART. 5 UST. 1 I 2

Poniższy wykaz obejmuje typy siedlisk morskich, o których mowa w art. 5 ust. 1 i 2, a także siedem grup tych typów siedlisk, a mianowicie: 1) skupiska trawy morskiej, 2) lasy makroalgowe, 3) skupiska skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców wodnych, 4) skupiska krasnorostów, 5) skupiska gąbek, koralu i koralowców, 6) kominy i wysięki oraz 7) miękkie osady (powyżej 1 000 metrów głębokości). Przedstawiono również powiązania z typami siedlisk wymienionymi w załączniku I do dyrektywy 92/43/EWG.

Zastosowanej klasyfikacji typów siedlisk morskich, zróżnicowanych według morskich regionów biogeograficznych, dokonuje się zgodnie z europejskim systemem informacji o przyrodzie (EUNIS), zmienionym w 2022 r. w odniesieniu do typologii siedlisk morskich przez Europejską Agencję Środowiska (EEA). Informacje na temat powiązanych siedlisk wymienionych w załączniku I do dyrektywy Rady 92/43/EWG opierają się na kluczu powiązań opublikowanym przez EEA w 2021 r.¹

1. Grupa 1: Skupiska trawy morskiej

Kod EUNIS	Nazwa typu siedliska EUNIS	Kod powiązanego typu siedliska zgodnie z załącznikiem I do dyrektywy Rady 92/43/EWG
Atlantyk		
MA522	Skupiska trawy morskiej na piasku atlantyckiego litoralu	1140; 1160
MA623	Skupiska trawy morskiej na mule atlantyckiego litoralu	1140; 1160
MB522	Skupiska trawy morskiej na piasku atlantyckiego infralitoralu	1110; 1150; 1160

¹ [*EUNIS marine habitat classification* \[Klasyfikacja siedlisk morskich EUNIS\] 2022. Europejska Agencja Środowiska.](#)

Morze Bałtyckie		
MA332	Osad gruboziarnisty bałtyckiego hydrolitoralu charakteryzujący się roślinnością zanurzoną	1130; 1160; 1610; 1620
MA432	Osad mieszany bałtyckiego hydrolitoralu charakteryzujący się roślinnością zanurzoną	1130; 1140; 1160; 1610
MA532	Piasek bałtyckiego hydrolitoralu charakteryzujący się zanurzonymi roślinami ukorzenionymi	1130; 1140; 1160; 1610
MA632	Muł bałtyckiego hydrolitoralu zdominowany przez zanurzone rośliny ukorzenione	1130; 1140; 1160; 1650
MB332	Osad gruboziarnisty bałtyckiego infralitoralu charakteryzujący się zanurzonymi roślinami ukorzenionymi	1110; 1160
MB432	Osad mieszany bałtyckiego infralitoralu charakteryzujący się zanurzonymi roślinami ukorzenionymi	1110; 1160; 1650
MB532	Piasek bałtyckiego infralitoralu charakteryzujący się zanurzonymi roślinami ukorzenionymi	1110; 1130; 1150; 1160
MB632	Osad mulisty bałtyckiego infralitoralu charakteryzujący się zanurzonymi roślinami ukorzenionymi	1130; 1150; 1160; 1650
Morze Czarne		
MB546	Trawa morska i kłączowate łąki alg na piaskach mulistych czarnomorskiego infralitoralu, na które wpływ ma woda słodka	1110; 1130; 1160
MB547	Łąki trawy morskiej na umiarkowanie odsłoniętych czystych piaskach czarnomorskiego górnego infralitoralu	1110; 1160
MB548	Łąki trawy morskiej na piaskach czarnomorskiego dolnego infralitoralu	1110; 1160
Morze Śródziemne		
MB252	Biocenoza <i>Posidonia oceanica</i>	1120
MB2521	Ekomorfoza pasiastych łąk <i>Posidonia oceanica</i>	1120; 1130; 1160
MB2522	Ekomorfoza łąk „rafy barierowej” <i>Posidonia oceanica</i>	1120; 1130; 1160
MB2523	Facje martwych „mat” <i>Posidonia oceanica</i> bez widocznej epiflory	1120; 1130; 1160
MB2524	Połączenie z <i>Caulerpa prolifera</i> na skupiskach <i>Posidonia</i>	1120; 1130; 1160

MB5521	Połączenie z <i>Cymodocea nodosa</i> na piaskach drobnych o dobrej segregacji	1110; 1130; 1160
MB5534	Połączenie z <i>Cymodocea nodosa</i> na powierzchniowych piaskach mulistych w wodach osłoniętych	1110; 1130; 1160
MB5535	Połączenie z <i>Zostera noltei</i> na powierzchniowych piaskach mulistych w wodach osłoniętych	1110; 1130; 1160
MB5541	Połączenie z <i>Ruppia cirrhosa</i> lub <i>Ruppia maritima</i> na piasku	1110; 1130; 1160
MB5544	Połączenie z <i>Zostera noltei</i> w środowisku euryhalicznym i eurytermalnym na piasku	1110; 1130; 1160.
MB5545	Połączenie z <i>Zostera marina</i> w środowisku euryhalicznym i eurytermalnym	1110; 1130; 1160

2. Grupa 2: Lasy makroalgowe

Kod EUNIS	Nazwa typu siedliska EUNIS	Powiązane kody z załącznika I (dyrektywa siedliskowa)
Atlantyk		
MA123	Zbiorowiska wodorostów morskich na skale atlantyckiego litoralu o pełnym zasoleniu	1160; 1170; 1130
MA125	Morszczynowce na skale atlantyckiego litoralu o zmiennym zasoleniu	1170; 1130
MB121	Zbiorowiska brunatnic i wodorostów morskich na skale atlantyckiego infralitoralu	1170; 1160
MB123	Zbiorowiska brunatnic i wodorostów morskich na naruszonej lub ulegającej wpływowi osadów skale atlantyckiego infralitoralu	1170; 1160
MB124	Zbiorowiska wodorostów morskich na skale atlantyckiego infralitoralu o zmiennym zasoleniu	1170; 1130; 1160
MB321	Zbiorowiska brunatnic i wodorostów morskich na osadzie gruboziarnistym atlantyckiego infralitoralu	1160
MB521	Zbiorowiska brunatnic i wodorostów morskich na piasku atlantyckiego infralitoralu	1160
MB621	Zbiorowiska porośnięte roślinnością na mule atlantyckiego infralitoralu	1160

Morze Bałtyckie		
MA131	Skała i głązy bałtyckiego hydrolitoralu charakteryzujące się algami wieloletnimi	1160; 1170; 1130; 1610; 1620
MB131	Algi wieloletnie na skale i głazach bałtyckiego infralitoralu	1170; 1160
MB232	Dno bałtyckiego infralitoralu charakteryzujące się okruchami muszli	1160; 1110
MB333	Osad gruboziarnisty bałtyckiego infralitoralu charakteryzujący się algami wieloletnimi	1110; 1160
MB433	Osad mieszany bałtyckiego infralitoralu charakteryzujący się algami wieloletnimi	1110; 1130; 1160; 1170
Morze Czarne		
MB144	Zdominowana przez omułkowate odsłonięta skała czarnomorskiego górnego infralitoralu z morszczynowcami	1170; 1160
MB149	Zdominowana przez omułkowate umiarkowanie odsłonięta skała czarnomorskiego górnego infralitoralu z morszczynowcami	1170; 1160
MB14A	Morszczynowce i inne algi na osłoniętej skale czarnomorskiego górnego infralitoralu, dobrze oświetlone	1170; 1160
Morze Śródziemne		
MA1548	Połączenie z <i>Fucus virsoides</i>	1160; 1170
MB1512	Połączenie z <i>Cystoseira tamariscifolia</i> i <i>Saccorhiza polyschides</i>	1170; 1160
MB1513	Połączenie z <i>Cystoseira amentacea</i> (var. <i>amentacea</i> , var. <i>stricta</i> , var. <i>spicata</i>)	1170; 1160
MB151F	Połączenie z <i>Cystoseira brachycarpa</i>	1170; 1160
MB151G	Połączenie z <i>Cystoseira crinita</i>	1170; 1160
MB151H	Połączenie z <i>Cystoseira crinitophylla</i>	1170; 1160
MB151J	Połączenie z <i>Cystoseira sauvageauana</i>	1170; 1160
MB151K	Połączenie z <i>Cystoseira spinosa</i>	1170; 1160
MB151L	Połączenie z <i>Sargassum vulgare</i>	1170; 1160
MB151M	Połączenie z <i>Dictyopteris polypodioides</i>	1170; 1160
MB151W	Połączenie z <i>Cystoseira compressa</i>	1170; 1160

MB1524	Połączenie z <i>Cystoseira barbata</i>	1170; 1160
MC1511	Połączenie z <i>Cystoseira zosteroides</i>	1170; 1160
MC1512	Połączenie z <i>Cystoseira usneoides</i>	1170; 1160
MC1513	Połączenie z <i>Cystoseira dubia</i>	1170; 1160
MC1514	Połączenie z <i>Cystoseira corniculata</i>	1170; 1160
MC1515	Połączenie z <i>Sargassum</i> spp.	1170; 1160
MC1518	Połączenie z <i>Laminaria ochroleuca</i>	1170; 1160
MC3517	Połączenie z <i>Laminaria rodriguezii</i> na skupiskach detrytycznych	1160

3. Grupa 3: Skupiska skorupiaków, mięczaków i innych bezkręgowców wodnych

Kod EUNIS	Nazwa typu siedliska EUNIS	Powiązane kody z załącznika I (dyrektywa siedliskowa)
Atlantyk		
MA122	Zbiorowiska <i>Mytilus edulis</i> lub wąsonogów na skale atlantyckiego litoralu narażonej na fale	1160; 1170
MA124	Zbiorowiska omułek lub wąsonogów z wodorostami na skale atlantyckiego litoralu	1160; 1170
MA227	Rafy małżowe w strefie atlantyckiego litoralu	1170; 1140
MB222	Rafy małżowe w strefie atlantyckiego infralitoralu	1170; 1130; 1160
MC223	Rafy małżowe w strefie atlantyckiego circalitoralu	1170
Morze Bałtyckie		
MB231	Bałtyckie dno infralitoralu zdominowane przez małże żyjące na powierzchni osadów	1170; 1160
MC231	Bałtyckie dno circalitoralu zdominowane przez małże żyjące na powierzchni osadów	1170; 1160; 1110
MD231	Biogeniczne dno bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu charakteryzujące się małżami żyjącymi na powierzchni osadów	1170
MD232	Dno bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu z okruchami muszli, charakteryzujące się małżami	1170
MD431	Dno mieszane bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu charakteryzujące się makroskopowymi strukturami biotycznymi na powierzchni osadów	

MD531	Piasek bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu charakteryzujący się makroskopowymi strukturami biotycznymi na powierzchni osadów	
MD631	Muł bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu charakteryzujący się małżami na powierzchni osadów	
Morze Czarne		
MB141	Zdominowana przez bezkręgowce skała czarnomorskiego dolnego infralitoralu	1170
MB143	Zdominowana przez omułkowate odsłonięta skała czarnomorskiego górnego infralitoralu z algami listkowatymi (bez morszczyńców)	1170; 1160
MB148	Zdominowana przez omułkowate umiarkowanie odsłonięta skała czarnomorskiego górnego infralitoralu z algami listkowatymi (innymi niż morszczyńce)	1170; 1160
MB242	Skupiska omułków w strefie czarnomorskiego infralitoralu	1170; 1130; 1160
MB243	Rafy ostrygowe na skale czarnomorskiego dolnego infralitoralu	1170
MB642	Terygeniczne muły czarnomorskiego infralitoralu	1160
MC141	Zdominowana przez bezkręgowce skała czarnomorskiego circalitoralu	1170
MC241	Skupiska omułków na terygenicznych mułach czarnomorskiego circalitoralu	1170
MC645	Płytkowodne muły czarnomorskiego dolnego circalitoralu	
Morze Śródziemne		
MA1544	Facje z <i>Mytilus galloprovincialis</i> w wodach wzbogaconych materią organiczną	1160; 1170
MB1514	Facje z <i>Mytilus galloprovincialis</i>	1170; 1160
	<u>Śródziemnomorskie skupiska ostryg infralitoralu</u>	
	<u>Śródziemnomorskie skupiska ostryg circalitoralu</u>	

4. Grupa 4: Skupiska krasnorostów

Kod EUNIS	Nazwa typu siedliska EUNIS	Powiązane kody z załącznika I (dyrektywa siedliskowa)
Atlantyk		
MB322	Skupiska krasnorostów na atlantyckim osadzie gruboziarnistym infralitoralu	1110; 1160
MB421	Skupiska krasnorostów na atlantyckim osadzie mieszanym infralitoralu	1110; 1160
MB622	Skupiska krasnorostów na atlantyckim osadzie mulistym infralitoralu	1110; 1160
Morze Śródziemne		
MB3511	Połączenie z rodolitami w gruboziarnistych piaskach i drobnych żwirach mieszanych przez fale	1110; 1160
MB3521	Połączenie z rodolitami w gruboziarnistych piaskach i drobnych żwirach pod wpływem prądów dennych	1110; 1160
MB3522	Połączenie z krasnorostami (= połączenie z <i>Lithothamnion corallioides</i> i <i>Phymatolithon calcareum</i>) na śródziemnomorskich gruboziarnistych piaskach i żwirze	1110; 1160
MC3521	Połączenie z rodolitami na przybrzeżnych dnach detrytycznych	1110
MC3523	Połączenie z krasnorostami (<i>Lithothamnion corallioides</i> i <i>Phymatolithon calcareum</i>) na przybrzeżnych dnach dendrytycznych	1110

5. Grupa 5: Skupiska gąbek, koralu i koralowców

Kod EUNIS	Nazwa typu siedliska EUNIS	Powiązane kody z załącznika I (dyrektywa siedliskowa)
Atlantyk		
MC121	Torfowe zbiorowiska fauny na skale atlantyckiego circalitoralu	1170
MC124	Zbiorowiska fauny na skale atlantyckiego circalitoralu o zmiennym zasoleniu	1170; 1130
MC126	Zbiorowiska z jaskiń i nawisów atlantyckiego circalitoralu	8330; 1170
MC222	Zimnowodne rafy koralowe w strefie atlantyckiego circalitoralu	1170
MD121	Zbiorowiska gąbek na skale atlantyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	1170

MD221	Zimnowodne rafy koralowe w strefie atlantyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	1170
ME122	Zbiorowiska gąbek na skale atlantyckiego górnego batialu	1170
ME123	Mieszane zimnowodne zbiorowiska koralowe na skale atlantyckiego górnego batialu	1170
ME221	Zimnowodna rafa koralowa atlantyckiego górnego batialu	1170
ME322	Mieszane zimnowodne zbiorowisko koralowe na osadzie gruboziarnistym atlantyckiego górnego batialu	
ME324	Agregacja gąbek na osadzie gruboziarnistym atlantyckiego górnego batialu	
ME422	Agregacja gąbek na osadzie mieszanym atlantyckiego górnego batialu	
ME623	Agregacja gąbek na mule atlantyckiego górnego batialu	
ME624	Wzniesione pola koralowców na mule atlantyckiego górnego batialu	
MF121	Mieszane zimnowodne zbiorowisko koralowe na skale atlantyckiego dolnego batialu	1170
MF221	Zimnowodna rafa koralowa atlantyckiego dolnego batialu	1170
MF321	Mieszane zimnowodne zbiorowisko koralowe na osadzie gruboziarnistym atlantyckiego dolnego batialu	
MF622	Agregacja gąbek na mule atlantyckiego dolnego batialu	
MF623	Wzniesione pola koralowców na mule atlantyckiego dolnego batialu	
Morze Bałtyckie		
MB138	Skala i głazy bałtyckiego infralitoralu charakteryzujące się gąbkami żyjącymi na powierzchni osadów	1170; 1160
MB43A	Osad mieszany bałtyckiego infralitoralu charakteryzujący się gąbkami żyjącymi na powierzchni osadów (Porifera)	1160; 1170
MC133	Skala i głazy bałtyckiego circalitoralu charakteryzujące się parzydełkowcami żyjącymi na powierzchni osadów	1170; 1160
MC136	Skala i głazy bałtyckiego circalitoralu charakteryzujące się gąbkami żyjącymi na powierzchni osadów	1170; 1160
MC433	Osad mieszany bałtyckiego circalitoralu charakteryzujący się parzydełkowcami żyjącymi na powierzchni osadów	1160; 1170

MC436	Osad mieszany bałtyckiego circalitoralu charakteryzujący się gąbkami żyjącymi na powierzchni osadów	1160
Morze Czarne		
MD24	Siedliska biogeniczne czarnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	1170
ME14	Skała czarnomorskiego górnego batialu	1170
ME24	Siedlisko biogeniczne czarnomorskiego górnego batialu	1170
MF14	Skała czarnomorskiego dolnego batialu	1170
Morze Śródziemne		
MB151E	Facje z <i>Cladocora caespitosa</i>	1170; 1160
MB151Q	Facje z <i>Astroides calycularis</i>	1170; 1160
MB151α	Facje i połączenie biocenozy koralowców (w enklawie)	1170; 1160
MC1519	Facje z <i>Eunicella cavolini</i>	1170; 1160
MC151A	Facje z <i>Eunicella singularis</i>	1170; 1160
MC151B	Facje z <i>Paramuricea clavata</i>	1170; 1160
MC151E	Facje z <i>Leptogorgia sarmentosa</i>	1170; 1160
MC151F	Facje z <i>Anthipatella subpinnata</i> i nielicznymi krasnorostami	1170; 1160
MC151G	Facje z masywnymi gąbkami i nielicznymi krasnorostami	1170; 1160
MC1522	Facje z <i>Corallium rubrum</i>	8330; 1170
MC1523	Facje z <i>Leptopsammia pruvoti</i>	8330; 1170
MC251	Platformy koralowców	1170
MC6514	Facje klejącego mułu z <i>Alcyonium palmatum</i> i <i>Parastichopus regalis</i> na mule circalitoralu	1160
MD151	Biocenoza skały na krawędzi szelfu śródziemnomorskiego	1170
MD25	Siedliska biogeniczne śródziemnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	1170
MD6512	Facje klejącego mułu z <i>Alcyonium palmatum</i> i <i>Parastichopus regalis</i> na mule dolnego circalitoralu	
ME1511	Rafy <i>Lophelia pertusa</i> śródziemnomorskiego górnego batialu	1170

ME1512	Rafy <i>Madrepora oculata</i> śródziemnomorskiego górnego batiału	1170
ME1513	Rafy <i>Madrepora oculata</i> i <i>Lophelia pertusa</i> śródziemnomorskiego górnego batiału	1170
ME6514	Facje z <i>Pheronema carpenteri</i> śródziemnomorskiego górnego batiału	
MF1511	Rafy <i>Lophelia pertusa</i> śródziemnomorskiego dolnego batiału	1170
MF1512	Rafy <i>Madrepora oculata</i> śródziemnomorskiego dolnego batiału	1170
MF1513	Rafy <i>Madrepora oculata</i> i <i>Lophelia pertusa</i> śródziemnomorskiego dolnego batiału	1170
MF6511	Facje piaszczystych mułów z <i>Thenaea muricata</i> śródziemnomorskiego dolnego batiału	
MF6513	Facje zbitych mułów z <i>Isidella elongata</i> śródziemnomorskiego dolnego batiału	

6. Grupa 6: Kominy i wysięki

Kod EUNIS	Nazwa typu siedliska EUNIS	Powiązane kody z załącznika I (dyrektywa siedliskowa)
Atlantyk		
MB128	Kominy i wysięki w skale atlantyckiego infralitoralu	1170; 1160; 1180
MB627	Kominy i wysięki w mule atlantyckiego infralitoralu	1130; 1160
MC127	Kominy i wysięki w skale atlantyckiego circalitoralu	1170; 1180
MC622	Kominy i wysięki w mule atlantyckiego circalitoralu	1160
MD122	Kominy i wysięki na skale atlantyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	1170
MD622	Kominy i wysięki w mule atlantyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	

7. Grupa 7: Miękkie osady (powyżej 1 000 metrów głębokości)

Kod EUNIS	Nazwa typu siedliska EUNIS	Powiązane kody z załącznika I (dyrektywa siedliskowa)
Atlantyk		
MA32	Osad gruboziarnisty atlantyckiego litoralu	1130; 1160

MA42	Osad mieszany atlantyckiego litoralu	1130; 1140; 1160
MA52	Piasek atlantyckiego litoralu	1130; 1140; 1160
MA62	Muł atlantyckiego litoralu	1130; 1140; 1160
MB32	Osad gruboziarnisty atlantyckiego infralitoralu	1110; 1130; 1160
MB42	Osad mieszany atlantyckiego infralitoralu	1110; 1130; 1150; 1160
MB52	Piasek atlantyckiego infralitoralu	1110; 1130; 1150; 1160
MB62	Muł atlantyckiego infralitoralu	1110; 1130; 1160
MC32	Osad gruboziarnisty atlantyckiego circalitoralu	1110; 1160
MC42	Osad mieszany atlantyckiego circalitoralu	1110; 1160
MC52	Piasek atlantyckiego circalitoralu	1110; 1160
MC62	Muł atlantyckiego circalitoralu	1160
MD32	Osad gruboziarnisty atlantyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD42	Osad mieszany atlantyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD52	Piasek atlantyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD62	Muł atlantyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
ME32	Osad gruboziarnisty atlantyckiego górnego batialu	
ME42	Osad mieszany atlantyckiego górnego batialu	
ME52	Piasek atlantyckiego górnego batialu	
ME62	Muł atlantyckiego górnego batialu	
MF32	Osad gruboziarnisty atlantyckiego dolnego batialu	
MF42	Osad mieszany atlantyckiego dolnego batialu	
MF52	Piasek atlantyckiego dolnego batialu	
MF62	Muł atlantyckiego dolnego batialu	
Morze Bałtyckie		
MA33	Osad gruboziarnisty bałtyckiego hydrolitoralu	1130; 1160; 1610; 1620

MA43	Osad mieszany bałtyckiego hydrolitoralu	1130; 1140; 1160; 1610
MA53	Piasek bałtyckiego hydrolitoralu	1130; 1140; 1160; 1610
MA63	Muł bałtyckiego hydrolitoralu	1130; 1140; 1160; 1650
MB33	Osad gruboziarnisty bałtyckiego infralitoralu	1110; 1150; 1160
MB43	Osad mieszany bałtyckiego infralitoralu	1110; 1130; 1150; 1160; 1170; 1650
MB53	Piasek bałtyckiego infralitoralu	1110; 1130; 1150; 1160
MB63	Muł bałtyckiego infralitoralu	1130; 1150; 1160; 1650
MC33	Osad gruboziarnisty bałtyckiego circalitoralu	1110; 1160
MC43	Osad mieszany bałtyckiego circalitoralu	1160; 1170
MC53	Piasek bałtyckiego circalitoralu	1110; 1160
MC63	Muł bałtyckiego circalitoralu	1160; 1650
MD33	Osad gruboziarnisty bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD43	Osad mieszany bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD53	Piasek bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD63	Muł bałtyckiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
Morze Czarne		
MA34	Osad gruboziarnisty czarnomorskiego litoralu	1160
MA44	Osad mieszany czarnomorskiego litoralu	1130; 1140; 1160
MA54	Piasek czarnomorskiego litoralu	1130; 1140; 1160
MA64	Muł czarnomorskiego litoralu	1130; 1140; 1160
MB34	Osad gruboziarnisty czarnomorskiego infralitoralu	1110; 1160
MB44	Osad mieszany czarnomorskiego infralitoralu	1110; 1170
MB54	Piasek czarnomorskiego infralitoralu	1110; 1130; 1160

MB64	Muł czarnomorskiego infralitoralu	1130; 1160
MC34	Osad gruboziarnisty czarnomorskiego circalitoralu	1160
MC44	Osad mieszany czarnomorskiego circalitoralu	
MC54	Piasek czarnomorskiego circalitoralu	1160
MC64	Muły czarnomorskiego circalitoralu	1130; 1160
MD34	Osad gruboziarnisty czarnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD44	Osad mieszany czarnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD54	Piasek czarnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD64	Muł czarnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
Morze Śródziemne		
MA35	Osad gruboziarnisty śródziemnomorskiego litoralu	1160; 1130
MA45	Osad mieszany śródziemnomorskiego litoralu	1140; 1160
MA55	Piasek śródziemnomorskiego litoralu	1130; 1140; 1160
MA65	Muł śródziemnomorskiego litoralu	1130; 1140; 1150; 1160
MB35	Osad gruboziarnisty śródziemnomorskiego infralitoralu	1110; 1160
MB45	Osad mieszany śródziemnomorskiego infralitoralu	
MB55	Piasek śródziemnomorskiego infralitoralu	1110; 1130; 1150; 1160
MB65	Muł śródziemnomorskiego infralitoralu	1130; 1150
MC35	Osad gruboziarnisty śródziemnomorskiego circalitoralu	1110; 1160
MC45	Osad mieszany śródziemnomorskiego circalitoralu	
MC55	Piasek śródziemnomorskiego circalitoralu	1110; 1160
MC65	Muł śródziemnomorskiego circalitoralu	1130; 1160
MD35	Osad gruboziarnisty śródziemnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD45	Osad mieszany śródziemnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
MD55	Piasek śródziemnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	

MD65	Muł śródziemnomorskiego circalitoralu oddalonego od brzegu	
ME35	Osad gruboziarnisty śródziemnomorskiego górnego batialu	
ME45	Osad mieszany śródziemnomorskiego górnego batialu	
ME55	Piasek śródziemnomorskiego górnego batialu	
ME65	Muł śródziemnomorskiego górnego batialu	
MF35	Osad gruboziarnisty śródziemnomorskiego dolnego batialu	
MF45	Osad mieszany śródziemnomorskiego dolnego batialu	
MF55	Piasek śródziemnomorskiego dolnego batialu	
MF65	Muł śródziemnomorskiego dolnego batialu	

ZAŁĄCZNIK III
GATUNKI MORSKIE, O KTÓRYCH MOWA W ART. 5 UST. 3

- (1) [...]
- (2) piła karłowata (*Pristis clavata*);
- (3) piła drobnozębna (*Pristis pectinata*);
- (4) piła zwyczajna (*Pristis pristis*);
- (5) [...]
- (6) długoszar (*Cetorhinus maximus*) i żarłacz biały (*Carcharodon carcharias*);
- (7) kolczak smukły (*Etmopterus pusillus*);
- (8) *Manta alfredi*;
- (9) manta (*Manta birostris*);
- (10) mobula śródziemnomorska (*Mobula mobular*);
- (11) *Mobula rochebrunei*;
- (12) *Mobula japanica*;
- (13) *Mobula thurstoni*;
- (14) *Mobula eregoodootenkee*;
- (15) [...]
- (16) *Mobula tarapacana*;
- (17) *Mobula kuhlii*;
- (18) *Mobula hypostoma*;
- (19) raja czarnobrzucha (*Raja (Dipturus) nidarosiensis*);
- (20) raja siwa (*Raja alba*);
- (21) rochowate (*Rhinobatidae*);
- (22) anioł morski (*Squatina squatina*);
- (23) łosoś atlantycki (*Salmo salar*);
- (24) troć wędrowna (*Salmo trutta*);
- (25) sieja ostropyska (*Coregonus oxyrhynchus*).

ZAŁĄCZNIK IV
WYKAZ WSKAŹNIKÓW RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ DLA EKOSYSTEMÓW ROLNICZYCH, O KTÓRYCH MOWA
W ART. 9 UST. 2

Wskaźnik	Opis, jednostki i metodyka określania i monitorowania wskaźnika
Wskaźnik dotyczący motyli na obszarach trawiastych	Opis: wskaźnik ten obejmuje gatunki uznawane za charakterystyczne dla europejskich obszarów trawiastych i występujące w znacznej części Europy, które objęte są większością programów monitorowania motyli. Opiera się on na średniej geometrycznej tendencji w odniesieniu do gatunków. Jednostka: wskaźnik. Metodyka: opracowana i wykorzystywana przez Butterfly Conservation Europe, Van Swaay, C.A.M, <i>Assessing Butterflies in Europe – Butterfly Indicators</i> 1990–2018, [Ocena motyli w Europie – wskaźniki dotyczące motyli], Sprawozdanie techniczne, Butterfly Conservation Europe, 2020.
Zasoby węgla organicznego w glebach mineralnych gruntów uprawnych	Opis: wskaźnik ten opisuje zasoby węgla organicznego w glebach mineralnych gruntów uprawnych na głębokości od 0 do 30 cm. Jednostka: tony węgla organicznego/ha. Metodyka: określona w załączniku V do rozporządzenia 2018/1999 zgodnie z wytycznymi IPCC dotyczącymi krajowych wykazów gazów cieplarnianych z 2006 r. i poparta Badaniem terenowym użytkowania gruntów i pokrycia terenu (LUCAS) – gleby, Jones A. i in., LUCAS Soil 2022, sprawozdanie techniczne JRC, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2021.
Udział gruntów rolnych z elementami krajobrazu o wysokiej różnorodności	Opis: Elementy krajobrazu o dużej różnorodności, <u>takie jak strefy buforowe, żywopłoty, pojedyncze drzewa lub grupy drzew, rzędy drzew, miedze śródpolne, płatki, rowy, strumienie, małe tereny podmokłe, tarasy, kopce kamienne, kamienne ściany, małe stawy i elementy związane z kulturą</u>, to elementy trwałej naturalnej lub półnaturalnej roślinności występujące w kontekście rolniczym, które zapewniają usługi ekosystemowe i wsparcie dla różnorodności biologicznej. W tym celu elementy krajobrazu muszą podlegać jak najmniejszym negatywnym zakłóceniom zewnętrznym, aby zapewnić bezpieczne siedliska dla różnych taksonów, a zatem muszą spełniać następujące warunki: a) nie mogą być wykorzystywane do celów produkcyjnych w rolnictwie (w tym do wypasu ani produkcji

	paszy), <u>chyba że takie wykorzystanie jest niezbędne do zachowania różnorodności biologicznej</u>, oraz b) nie powinny być poddawane nawożeniu ani działaniu pestycydów, <u>z wyjątkiem niskonakładowego nawożenia obornikiem stałym</u>. Grunty ugorowane, <u>w tym tymczasowo</u>, można uznać za elementy krajobrazu o wysokiej różnorodności, jeżeli spełniają kryteria a) i b) powyżej. Drzewa produktywne stanowiące część <u>zrównoważonych</u> systemów rolnolęśnych [...] <u>lub drzewa w ekstensywnych starych sadach na trwałych użytkach zielonych</u> i elementy produktywne w żywopłotach [...] można również uznać za elementy krajobrazu o wysokiej różnorodności, jeżeli spełniają kryterium b) powyżej oraz jeżeli zbiory odbywają się tylko w momentach, w których nie zagraża to wysokiemu poziomowi różnorodności biologicznej. Jednostka: procenty (udział wykorzystywanej powierzchni użytków rolnych). Metodyka: opracowana w ramach wskaźnika I.21, załącznik I do rozporządzenia 2021/2115, w oparciu o <u>najnowszą zaktualizowaną wersję</u> LUCAS w odniesieniu do elementów krajobrazu, Ballin M. i in., <i>Redesign sample for Land Use/Cover Area Framework Survey (LUCAS)</i> [Zmodyfikowana próba na potrzeby badania terenowego użytkowania gruntów i pokrycia terenu (LUCAS)], Eurostat 2018, oraz w odniesieniu do gruntów ugorowanych <i>Farm Structure, Reference Metadata in Single Integrated Metadata Structure</i> [Struktura gospodarstw rolnych, metadane referencyjne w jednolitej zintegrowanej strukturze metadanych], publikacja online, Eurostat oraz, <u>w stosownych przypadkach, w odniesieniu do elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności nieobjętych powyższą metodyką, metodyka opracowana przez państwa członkowskie zgodnie z art. 11 ust. 4a.</u> <u>Metodyka LUCAS jest regularnie aktualizowana w celu zwiększenia wiarygodności danych wykorzystywanych w Unii Europejskiej i na szczeblu krajowym przez państwa członkowskie przy wdrażaniu krajowych planów odbudowy zasobów przyrodniczych.</u>
--	---

ZAŁĄCZNIK V
WSKAŹNIK LICZEBNOŚCI POSPOLITYCH PTAKÓW KRAJOBRAZU ROLNICZEGO
NA POZIOMIE KRAJOWYM

Opis

Wskaźnik liczebności ptaków krajobrazu rolniczego (FBI) podsumowuje trendy populacji pospolitych i powszechnie występujących ptaków krajobrazu rolniczego i ma służyć jako wskaźnik zastępczy do oceny stanu różnorodności biologicznej ekosystemów rolniczych w Europie. Krajowy FBI to złożony, wielogatunkowy wskaźnik, który mierzy tempo zmian względnej liczebności gatunków ptaków krajobrazu rolniczego na wybranych obszarach objętych badaniami na poziomie krajowym. Wskaźnik opiera się na specjalnie wybranych gatunkach zależnych od siedlisk krajobrazu rolniczego, które wykorzystują w celach żerowania lub gniazdowania. Krajowe wskaźniki liczebności pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego opierają się na zestawach gatunków, które są istotne dla każdego państwa członkowskiego. Wskaźnik oblicza się w odniesieniu do roku bazowego, w którym wartość indeksu jest zazwyczaj ustalana na 100. Wartości tendencji odzwierciedlają ogólną zmianę wielkości populacji uwzględnionych ptaków krajobrazu rolniczego na przestrzeni lat.

Metodyka: Brlík i in. (2021): Długoterminowy i wielkoskalowy zestaw danych wielogatunkowych monitorujący zmiany populacji pospolitych europejskich ptaków lęgowych. Sci Data 8, 21.
<https://doi.org/10.1038/s41597-021-00804-2>

„Państwa członkowskie o historycznie bardziej uszczuplonych populacjach ptaków krajobrazu rolniczego” oznaczają państwa członkowskie, w których połowa lub więcej gatunków przyczyniających się do krajowego indeksu powszechnie występujących ptaków krajobrazu rolniczego wykazuje ujemny długoterminowy trend populacji. W państwach członkowskich, w których informacje na temat długoterminowych trendów populacji niektórych gatunków nie są dostępne, wykorzystuje się informacje na temat europejskiego stanu gatunków.

Te państwa członkowskie to:

Czechy

Dania

Estonia

Finlandia

Francja

Niemcy

Węgry

Włochy

Luksemburg

Niderlandy

Hiszpania

„Państwa członkowskie o historycznie mniej uszczuplonych populacjach ptaków krajobrazu rolniczego” oznaczają państwa członkowskie, w których mniej niż połowa gatunków przyczyniających się do krajowego wspólnego indeksu ptaków krajobrazu rolniczego wykazuje ujemny długoterminowy trend populacji. W państwach członkowskich, w których informacje na temat długoterminowych trendów populacji niektórych gatunków nie są dostępne, wykorzystuje się informacje na temat europejskiego stanu gatunków.

Te państwa członkowskie to:

Austria

Belgia

Bułgaria

Chorwacja

Cypr

Grecja

Irlandia

Łotwa

Litwa

Malta

Polska

Portugalia

Rumunia

Słowacja

Słowenia

Szwecja

Wykaz gatunków wykorzystywanych na potrzeby indeksu pospolitych ptaków krajobrazu rolniczego w państwach członkowskich

Austria
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus spinoletta</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus citrinella</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Belgia – Flandria	Belgia – Walonia
<i>Alauda arvensis</i>	<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>	<i>Anthus pratensis</i>
<i>Emberiza citrinella</i>	<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Falco tinnunculus</i>	<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>	<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hippolais icterina</i>	<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>	<i>Hirundo rustica</i>
<i>Limosa limosa</i>	<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>	<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>	<i>Motacilla flava</i>
<i>Motacilla flava</i>	<i>Passer montanus</i>
<i>Numenius arquata</i>	<i>Perdix perdix</i>
<i>Passer montanus</i>	<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Perdix perdix</i>	<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Phoenicurus ochruros</i>	<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Saxicola torquatus</i>	<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia communis</i>	<i>Vanellus vanellus</i>
<i>Vanellus vanellus</i>	

Bulgaria
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza hortulana</i>

<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Upupa epops</i>

Chorwacja
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Jynx torquilla</i>

<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Cypr
<i>Alectoris chukar</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Clamator glandarius</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Coracias garrulus</i>
<i>Corvus corone cornix</i>
<i>Coturnix coturnix</i>

<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Fringilla monticola</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Iduna pallida</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Oenanthe cypriaca</i>
<i>Parus major</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sylvia conspicillata</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>

Czechy
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>

<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Dania
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Corvus corone</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Gallinago gallinago</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Motacilla flava</i>

<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia curruca</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Estonia
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]

[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]
[...]

Finlandia
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Delichon urbica</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Numenius arquata</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>

<i>Sylvia communis</i>
<i>Turdus pilaris</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Francja
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Alectoris rufa</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Buteo buteo</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sylvia communis</i>

<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Niemcy
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Milvus milvus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Grecja
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Apus apus</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis chloris</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus corone</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Delichon urbicum</i>

<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco naumanni</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo daurica</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Oenanthe oenanthe</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>

<i>Sylvia melanocephala</i>
<i>Upupa epops</i>

Węgry
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Irlandia
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Columba oenas</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Corvus cornix</i>

<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Fringilla coelebs</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Phasianus colchicus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
Wlochy
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carduelis chloris</i>
<i>Corvus cornix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>

<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla alba</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Oriolus oriolus</i>
<i>Passer domesticus italiae</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Upupa epops</i>

Łotwa
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Carpodacus erythrinus</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Locustella naevia</i>

<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Litwa
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Crex crex</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Luksemburg
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Emberiza citrinella</i>

<i>Lanius collurio</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Sylvia communis</i>
Malta
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Cettia cetti</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Lanius senator</i>
<i>Monticola solitarius</i>
<i>Passer hispaniolensis</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia decaocto</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia conspicillata</i>
<i>Sylvia melanocephala</i>

Niderlandy
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calidris pugnax</i>

<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Gallinago gallinago</i>
<i>Haematopus ostralegus</i>
<i>Hippolais icterina</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Numenius arquata</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Spatula clypeata</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Tringa totanus</i>
<i>Turdus viscivorus</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Polska
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>

<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Limosa limosa</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Portugalia
<i>Athene noctua</i>
<i>Bubulcus ibis</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Ciconia ciconia</i>

<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Delichon urbicum</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius meridionalis</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Miliaria calandra</i>
<i>Milvus migrans</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Upupa epops</i>

Rumunia
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus campestris</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Ciconia ciconia</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza citrinella</i>

<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Emberiza melanocephala</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lanius minor</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Perdix perdix</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Slowacja
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Chloris chloris</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Locustella naevia</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Sylvia nisoria</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Slowenia
<i>Acrocephalus palustris</i>
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus trivialis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Columba oenas</i>
<i>Columba palumbus</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Emberiza cirrus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Jynx torquilla</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Lullula arborea</i>
<i>Luscinia megarhynchos</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>
<i>Picus viridis</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Saxicola torquatus</i>
<i>Serinus serinus</i>
<i>Streptopelia turtur</i>

<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Upupa epops</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

Hiszpania
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Alectoris rufa</i>
<i>Athene noctua</i>
<i>Calandrella brachydactyla</i>
<i>Carduelis carduelis</i>
<i>Cisticola juncidis</i>
<i>Corvus monedula</i>
<i>Coturnix coturnix</i>
<i>Emberiza calandra</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Galerida cristata</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Linaria cannabina</i>
<i>Melanocorypha calandra</i>
<i>Merops apiaster</i>
<i>Oenanthe hispanica</i>
<i>Passer domesticus</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Pica pica</i>
<i>Pterocles orientalis</i>
<i>Streptopelia turtur</i>

<i>Sturnus unicolor</i>
<i>Tetrax tetrax</i>
<i>Upupa epops</i>

Szwecja
<i>Alauda arvensis</i>
<i>Anthus pratensis</i>
<i>Carduelis cannabina</i>
<i>Corvus frugilegus</i>
<i>Emberiza citrinella</i>
<i>Emberiza hortulana</i>
<i>Falco tinnunculus</i>
<i>Hirundo rustica</i>
<i>Lanius collurio</i>
<i>Motacilla flava</i>
<i>Passer montanus</i>
<i>Saxicola rubetra</i>
<i>Sturnus vulgaris</i>
<i>Sylvia communis</i>
<i>Vanellus vanellus</i>

ZAŁĄCZNIK VI

WYKAZ WSKAŹNIKÓW RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ DOTYCZĄCYCH EKOSYSTEMÓW LEŚNYCH, O KTÓRYCH MOWA W ART. 10 UST. 2 I 2A

Wskaźnik	Opis, jednostka i metodyka określania i monitorowania wskaźnika
Stojące drewno posuszowe	Opis: Wskaźnik ten pokazuje ilość martwej stojącej biomasy drzewnej w lasach i na innych gruntach zalesionych. Jednostka: m³/ha. Metodyka: opracowana i wykorzystywana przez FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> [Stan lasów w Europie w 2020 r.], FOREST EUROPE 2020, oraz w opisie krajowych inwentaryzacji lasów w Tomppo E. i in., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> [Krajowe inwentaryzacje lasów, Ścieżki wspólnej sprawozdawczości], Springer, 2010, z uwzględnieniem metodyki określonej w załączniku V do rozporządzenia 2018/1999 zgodnie z wytycznymi IPCC dotyczącymi krajowych wykazów gazów cieplarnianych z 2006 r.
Leżące drewno posuszowe	Opis: Wskaźnik ten pokazuje ilość martwej biomasy drzewnej leżącej na ziemi w lasach i na innych gruntach zalesionych. Jednostka: m³/ha. Metodyka: opracowana i wykorzystywana przez FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> [Stan lasów w Europie w 2020 r.], FOREST EUROPE 2020, oraz w opisie krajowych inwentaryzacji lasów w Tomppo E. i in., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> [Krajowe inwentaryzacje lasów, Ścieżki wspólnej sprawozdawczości], Springer, 2010, z uwzględnieniem metodyki określonej w załączniku V do rozporządzenia 2018/1999 zgodnie z wytycznymi IPCC dotyczącymi krajowych wykazów gazów cieplarnianych z 2006 r.

Udział lasów o nierównomiernej strukturze wiekowej	Opis: Wskaźnik ten odnosi się do udziału lasów dostępnych do celów pozyskiwania drewna (FAWS) o nierównomiernej strukturze wiekowej w lasach w porównaniu z równomierną strukturą wiekową w lasach. Jednostka: Odsetek FAWS o nierównomiernej strukturze wiekowej Metodyka: opracowana i wykorzystywana przez FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> [Stan lasów w Europie w 2020 r.], FOREST EUROPE 2020, oraz w opisie krajowych inwentaryzacji lasów w Tomppo E. i in., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> [Krajowe inwentaryzacje lasów, Ścieżki wspólnej sprawozdawczości], Springer, 2010.
Łączność leśna	Opis: Łączność leśna oznacza stopień zagęszczenia obszarów pokrytych lasami. Jest ona określana w przedziale od 0 do 100. Jednostka: wskaźnik. Metodyka: opracowana przez FAO, Vogt P. i in., <i>FAO – State of the World's Forests: Forest Fragmentation</i>, [FAO – Stan lasów na świecie: fragmentacja lasów], Sprawozdanie techniczne JRC, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg, 2019.
Wskaźnik liczebności pospolitych ptaków leśnych	Opis: Wskaźnik liczebności ptaków leśnych opisuje trendy w zakresie liczebności pospolitych ptaków leśnych w ich europejskim zasięgu występowania w czasie. Jest to złożony wskaźnik stworzony na podstawie danych obserwacyjnych dotyczących gatunków ptaków charakterystycznych dla siedlisk leśnych w Europie. Wskaźnik opiera się na szczegółowym wykazie gatunków w każdym państwie członkowskim. Jednostka: wskaźnik. Metodyka: Brlík i in. <i>Long-term and large-scale multispecies dataset tracking population changes of common European breeding birds</i> [Długoterminowy i wielkoskalowy zestaw danych wielogatunkowych monitorujący zmiany populacji pospolitych europejskich ptaków lęgowych], Sci Data 8, 21. 2021.

Zasoby węgla organicznego	Opis: Wskaźnik ten opisuje zasoby węgla organicznego w ściółce i glebie mineralnej na głębokości od 0 do 30 cm w ekosystemach leśnych. Jednostka: tony węgla organicznego/ha. Metodyka: określona w załączniku V do rozporządzenia 2018/1999 zgodnie z wytycznymi IPCC dotyczącymi krajowych wykazów gazów cieplarnianych z 2006 r. i poparta Badaniem terenowym użytkowania gruntów i pokrycia terenu (LUCAS) – gleby, Jones A. i in., <i>LUCAS Soil 2022</i>, sprawozdanie techniczne JRC, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2021.
<u>Odsetek lasów zdominowanych przez rodzime gatunki drzew</u>	Opis: <u>Odsetek lasów i innych terenów zalesionych zdominowanych przez rodzime gatunki drzew (> 50 % pokrycia)</u> Jednostka: % Metodyka: <u>opracowana i wykorzystywana przez FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> [Stan lasów w Europie w 2020 r.], FOREST EUROPE 2020, oraz w opisie krajowych inwentaryzacji lasów w Tomppo E. i in., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> [Krajowe inwentaryzacje lasów, Ścieżki wspólnej sprawozdawczości], Springer, 2010.</u>
<u>Różnorodność gatunków drzew</u>	Opis: <u>Wskaźnik ten opisuje średnią liczbę gatunków drzew występujących na obszarach leśnych</u> Jednostka: <u>indeks</u> Metodyka: <u>oparta na FOREST EUROPE, <i>State of Europe's Forests 2020</i> [Stan lasów w Europie w 2020 r.], FOREST EUROPE 2020, oraz w opisie krajowych inwentaryzacji lasów w Tomppo E. i in., <i>National Forest Inventories, Pathways for Common Reporting</i> [Krajowe inwentaryzacje lasów, Ścieżki wspólnej sprawozdawczości], Springer, 2010.</u>

ZAŁĄCZNIK VII

WYKAZ PRZYKŁADÓW ŚRODKÓW ODBUDOWY, O KTÓRYCH MOWA W ART. 11 UST. 8

- (1) Odtworzenie terenów podmokłych poprzez ponowne nawadnianie osuszonych torfowisk, usunięcie struktur odwadniania torfowisk lub depolderyzacja i zaprzestanie wydobywania torfu.
- (2) Poprawa warunków hydrologicznych poprzez zwiększenie ilości, podwyższenie jakości i dynamiki wód powierzchniowych oraz poziomów wód podziemnych w przypadku ekosystemów naturalnych i półnaturalnych.
- (3) Usunięcie niepożądanych zarośli lub nierodzimych plantacji na obszarach trawiastych, terenach podmokłych, w lasach i na terenach o ubogiej roślinności.
- (4) Stosowanie praktyk w zakresie użytkowania torfowisk.
- (5) Odtworzenie meandrów rzek i ponowne przyłączenie sztucznie odciętych meandrów lub starorzeczy.
- (6) Usunięcie barier podłużnych i poprzecznych (takich jak wały i tamy), zapewnienie większej przestrzeni dla dynamiki rzek i przywrócenie odcinków rzek swobodnie przepływających.
- (7) Renaturalizacja koryt rzek i jezior oraz nizinnych cieków wodnych np. poprzez usunięcie sztucznego utrwalania dna, optymalizację składu podłoża, poprawę lub rozwój pokrycia siedliska.
- (8) Przywrócenie naturalnych procesów sedymentacji.
- (9) Utworzenie buforów nadrzecznych, np. lasów nadrzecznych, stref buforowych, łąk czy pastwisk.
- (10) Wzmocnienie w lasach cech ekologicznych, takich jak duże, stare i umierające drzewa (drzewa siedliskowe), oraz ilości leżącego i stojącego drewna posuszowego.
- (11) Działania na rzecz zdywersyfikowanej struktury lasów pod względem [...] **np. składu gatunkowego** i wieku, umożliwienie naturalnej regeneracji i sukcesji gatunków drzew.
- (11a) Wspomaganie migracji miejsc pochodzenia i gatunków tam, gdzie może to być potrzebne ze względu na zmianę klimatu.**

- (12) Zwiększenie różnorodności lasów poprzez [...] **odbudowę** mozaiki siedlisk innych niż leśne, takich jak otwarte płaty obszarów trawiastych lub wrzosowisk, stawy lub obszary skaliste.
- (13) Stosowanie w leśnictwie podejścia „blisko naturze” lub „trwała pokrywa leśna”; wprowadzenie rodzimych gatunków drzew.
- (14) Wspieranie rozwoju starych drzewostanów rodzimych i dojrzałych drzewostanów (np. poprzez zaniechanie pozyskiwania drewna **lub aktywną gospodarkę sprzyjającą rozwojowi funkcji samoregulacyjnych i odpowiedniej odporności**).
- (15) Wprowadzenie elementów krajobrazu o wysokiej różnorodności na gruntach ornych i intensywnie wykorzystywanych obszarach trawiastych, takich jak strefy buforowe, miedze śródpolne z rodzimymi kwiatami, żywopłoty, drzewa, małe lasy, murki tarasowe, stawy, korytarze siedliskowe i wyspy środowiskowe itp.
- (16) Zwiększenie powierzchni użytków rolnych objętych takimi podejściami do zarządzania rolnośrodowiskowego, jak: rolnictwo ekologiczne lub system rolno-leśny, uprawa wielogatunkowa i płodozmian, integrowana ochrona roślin i gospodarka składnikami odżywczymi.
- (17) W stosownych przypadkach ograniczenie intensywności wypasu lub systemów koszenia na obszarach trawiastych oraz przywrócenie ekstensywnego wypasu z wykorzystaniem zwierząt gospodarskich i ekstensywnych systemów koszenia tam, gdzie zostały one porzucone.
- (18) Zaprzestanie lub ograniczenie stosowania pestycydów chemicznych, a także nawozów chemicznych i nawozów z obornika zwierzęcego.
- (19) Zaprzestanie zaorywania obszarów trawiastych i wprowadzania nasion traw produktywnych.
- (20) Usunięcie plantacji na dawnych dynamicznych śródlądowych systemach wydmowych w celu przywrócenia naturalnej dynamiki wiatru z korzyścią dla otwartych siedlisk.
- (21) Poprawa łączności między siedliskami, aby umożliwić rozwój populacji gatunków oraz wystarczającą wymianę indywidualną lub genetyczną, a także migrację gatunków i przystosowanie się do zmiany klimatu.
- (22) Umożliwienie ekosystemom rozwijania własnej naturalnej dynamiki, na przykład poprzez zaprzestanie zbiorów i promowanie naturalnej, dzikiej przyrody.

- (23) Usuwanie i kontrolowanie inwazyjnych gatunków obcych oraz zapobieganie wprowadzaniu nowych gatunków lub minimalizowanie ich wprowadzania.
- (24) Minimalizowanie negatywnego wpływu działalności połowowej na ekosystem morski, na przykład poprzez stosowanie narzędzi o mniejszym wpływie na dno morskie.
- (25) Odtworzenie ważnych tarlisk ryb i obszarów dojrzewania narybku.
- (26) Zapewnienie struktur lub podłoża zachęcających do powrotu morskiej fauny i flory, np. rafy koralowe/ostrygowe/kamienne.
- (27) Odtworzenie łąk trawy morskiej i lasów brunatnic poprzez aktywną stabilizację dna morskiego, zmniejszenie i, w miarę możliwości, wyeliminowanie presji lub poprzez aktywne rozmnażanie i sadzenie.
- (27a) Odbudowa lub poprawa stanu charakterystycznej rodzimej populacji gatunków, która ma zasadnicze znaczenie dla ekologii siedlisk morskich, poprzez realizację pasywnych lub aktywnych środków, np. wprowadzanie młodocianych osobników.**
- (28) Ograniczenie różnych form zanieczyszczenia morza, takich jak ładunek substancji biogennych, zanieczyszczenie hałasem i odpady plastikowe.
- (29) Zwiększenie zielonych przestrzeni miejskich o cechach ekologicznych, takich jak parki, drzewa i płyty zalesione [...], zielone dachy, obszary trawiaste z dziko rosnącymi kwiatami, ogrody, ogrodnictwo miejskie, ulice obsadzone drzewami, łąki miejskie i żywopłoty, stawy i ciekі wodne, **z uwzględnieniem między innymi różnorodności gatunków, gatunków rodzimych, warunków lokalnych i odporności na zmianę klimatu.**
- (30) Zatrzymanie, ograniczenie lub remediacja zanieczyszczeń powodowanych przez produkty farmaceutyczne, niebezpieczne substancje chemiczne, ścieki komunalne i przemysłowe oraz inne odpady, w tym śmieci i tworzywa sztuczne, a także światło we wszystkich ekosystemach.
- (31) Przekształcenie terenów zdegradowanych, dawnych obszarów przemysłowych i kamieniołomów w obszary przyrodnicze.
-